

Motstand imellom rom og sted

Motstand mot muren i Palestina

Are Øverseth Blomfeldt

**Masteroppgave i samfunnsgeografi
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi**

Universitetet i Oslo

Februar 2010

Forord

For det første vil jeg uttrykke stor takknemlighet ovenfor mine intervjuobjekter, uten at de hadde stilt opp med både svar på mine spørsmål og en gjestfrihet av de sjeldne hadde det ikke blitt noen oppgave.

En stor takk skal også min veileder, Marianne Millstein, ha. Du har gjort en kjempejobb når det gjelder å lese tekst, være tilgjengelig for veiledning og komme med kommentarer som alltid har vært verdifulle og inspirert meg til videre jobbing.

Jeg er også svært takknemlig for mange gode faglige innspill om tema, litteratur og generell inspirasjon i arbeidet fra venner i solidaritetsmiljøet i Norge, Lars og Martin, alle i Fellesutvalget for Palestina, og masteroppgavekollega Mona. Jeg vil også takke Ragnhild spesielt, for at du har vært en stor støtte gjennom hele prosessen.

Jeg vil også takke mine mastergradskollegaer for mange gode og faglige samtaler på pauserommet, og ikke minst quizene våre.

Å skrive denne oppgaven har betydd mye hardt arbeid, men det har også vært mye moro og utrolig lærerikt.

Jeg vil dedisere denne oppgaven til alle mine palestinske intervjuobjekter.

Are Øverseth Blomfeldt

Oslo, februar 2011

Ordliste og forkortelser

1948-grensene: Grensene fra før statens Israels opprettelse samme år.

1967-grensene: Grensene fra før den israelske okkupasjonen trådte i kraft samme år.

DFLP: Democratic Front for the Liberation of Palestine: opposisjonsparti på venstresiden.

Fatah: Partiet som har hatt makten nesten uavbrutt siden palestinske selvstyremyndigheter ble opprettet

Intifada: Betyr opprør på arabisk. Viser vanligvis til den første (1987-1993) eller andre (2001-2004) intifada.

PA: Palestinian Authority, eller palestinske selvstyremyndigheter. Disse ble opprettet i etterkant av Osloavtalen, og er øverste myndighet for de palestinske områdene.

PFLP: Popular Front for the Liberation Of Palestine, opposisjonsparti på venstresiden.

PLO: Palestinian Liberation Organisation, er en paraplyorganisasjon for palestinske partier og organisasjoner. Den har anerkjennelse som den ene legitime representanten for det palestinske folk.

PPP: Palestinian People's Party, opposisjonsparti på venstresiden.

Innhold

Forord.....	3
Ordforklaringer og forkortelser.....	4
Innhold.....	5
1 Innledning.....	7
2 Teori.....	12
Forståelsen av sosiale bevegelser.....	12
Ressursmobiliseringsperspektivet og identitetsorientert perspektiv.....	13
Politiske muligheter og begrensninger.....	17
Utviklingen av en kollektiv identitet.....	22
Innramming av kollektiv handling.....	24
Avslutning av teori.....	26
3 Metode.....	27
Kvalitativ metodes relevans for oppgaven.....	27
Kvalitative forskningsopplegg.....	28
Valgmulighetene innenfor datainnsamling og foruteksisterende kunnskap.....	29
Problemstilling, undersøkelsesopplegg og avgrensning av case.....	30
Feltarbeid.....	31
Intervjuer.....	33
Observasjon.....	40
Etiske dilemmaer.....	41
Analyse av data.....	42
4 Bakgrunn.....	45
Palestina som kontekst.....	45
Muren.....	52
Motstanden.....	56
De ulike feltarbeidstedene.....	58
Ni'lin.....	58
Budrus.....	58
Jayyous.....	59
Bil'in.....	60
5 Analyse.....	61

Motstandens geografi.....	62
Okkupasjonen skaper utfordringer for motstanden.....	63
Motstandens organisering i kontekst av eksterne og interne endringer.....	74
Mobiliseringsstrukturer og sosiale nettverk.....	78
Grunnlaget for mobilisering til motstanden.....	78
Mobiliseringsressurser.....	84
6 Konklusjon.....	100
Litteratur.....	102
Appendiks.....	105
1. Generelt intervjudesign.....	105
2. Intervjudesign til kvinnelig akademiker.....	106
3. Informantoversikt og møteoversikt.....	108

1 Innledning

Muren på det israelsk okkuperte Vestbredden medfører store menneskerettighetsbrudd knyttet til palestinsk hverdagsliv. 80 % av murens rute er blitt bygd på palestinsk jord, ikke på grensen til Israel (Makdisi 2008). I mange palestinske landsbyer mister bøndene tilgang til eget livsgrunnlag og framtidsutsiktene for landsbyutvidelse ødelegges gjennom at muren stjeler jord. Ideen om et israelsk kontrollert byggverk for å separere Israel og Vestbredden oppstod lenge før vedtaket i 2002. Det israelske arbeiderpartiet diskuterte dette allerede tidlig på 1990-tallet. De bakenforliggende årsakene handler om at den er et viktig bidrag til israelske myndigheters sikkerhets- og kontrollstrategi ovenfor Vestbredden. Muren må settes i et større perspektiv, den blir det siste bidraget til den store forandringen av landskapet i det som før 1948 het Palestina. Israel ville skape et nytt land i det som het Palestina og fjerne den arabiske fortiden (Ingdal og Simonsen 2005). I dag mobiliseres det til motstand mot muren, både blant palestinere som rammes av murens konsekvenser, og blant israelske og internasjonale aktivister som vil vise solidaritet med de rammede palestinerne. Motstanden har i noen tilfeller også oppnådd mediefokus¹. Muren har også fått mye oppmerksomhet internasjonalt, både i media og ved å bli dømt for å være ulovlig gjennom en rådgivende uttalelse i den internasjonale domstolen i Hague².

Mitt valg av tema for masteroppgave har bakgrunn i at jeg lenge har hatt personlig interesse for på hvilket grunnlag og med hvilke midler vanlige palestinere gjør motstand mot den israelske okkupasjonen. Det er spesielt interessant hvorfor den sivile palestinske motstandskampen ikke har klart å kvitte seg med okkupasjonen etter over 40 år med okkupasjon. Av de formene for sivil motstand mot okkupasjonen som foregår på i dag er motstanden mot muren en av delene av den sivile motstandskampen som det mobiliseres sterkest til, samtidig som israelske myndigheter utfordrer motstanden tilsvarende. Jeg har derfor funnet det interessant å finne ut av følgende problemstilling i oppgaven:

Hva karakteriserer motstanden mot byggingen av muren på Vestbredden, og hvilke muligheter og begrensninger påvirker motstandens gjennomslagskraft på ulike geografiske nivåer?

---

¹ <http://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=055004201002175941&serviceId=2>, Aftenposten 17.02.2010, gått inn på 11.10.10

² <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?pr=71&code=mwp&p1=3&p2=4&p3=6&case=131&k=5a>

For å kunne svare på problemstillingen ønsker jeg å forstå motstandens geografi, altså hvordan motstanden kommer til uttrykk på ulike geografiske nivåer og ulike steder. Empirien i oppgaven består av datamaterialet som jeg samlet inn via intervjuer og egen observasjon i løpet av et to måneders feltarbeid til Vestbredden, Palestina. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i motstanden som foregår i landsbyene, fordi det er interessant å se på hvordan de eksterne og interne endringene påvirker den lokale motstandens muligheter for mobilisering og gjennomslag for egne mål. Motstanden foregår som demonstrasjoner mot muren i de landsbyene der muren har gjort at landsbybefolkningen har mistet jordbruksjord. Motstanden er koordinert av samordningskomiteer basert lokalt i landsbyene, satt sammen av aktører fra ulike deler av landsbyens partipolitiske liv og lokale organisasjoner ellers. I tillegg finnes det et nasjonalt nivå i motstanden som har som funksjon å koordinere landsbymotstanden gjennom nettverket Stop the Wall.

Motstandens geografi formes av den israelske okkupasjonens konstruksjon og endring av det palestinske territoriet. Okkupasjonen, og muren selv, deler opp Vestbredden i usammenhengende deler og skaper store utfordringer for nettverksbygging og kommunikasjon mellom de ulike landsbyene og geografiske nivåene der motstanden foregår. Den forandringen av det palestinske landskapet som har foregått opp gjennom historien på det nasjonale nivået, et makronivå, har blitt oppnådd ved at fast eiendom har skiftet eiere, koloniale mandater, diplomati, krig og terrorisme. Likevel avslører den statsuverene territorialiteten kun de ytre trekkene ved dette territorielle regimet. Samtidig er bruk av territorium tilstede i alle menneskelige romlige relasjoner. I en palestinsk setting kan territorialitet isteden handle om rettigheten til eiendom, og hvordan makt sirkulerer i rom. (Delaney 2005). Det blir viktig i denne oppgaven å forsøke å forstå hvordan motstanden mot muren kan karakteriseres i lys av den endrede territorialiteten som den israelske okkupasjonen skaper. I tillegg er det viktig å forstå hvordan dette påvirker mobilisering, motstandens organisering og dens strategi og mål i motstandskampen. Jeg ønsker å vise hvordan dette kan forstås gjennom å bruke et mikroorientert fokus på territorialitet. Caset i denne oppgaven kan forsvares ved å vise til hva den israelske geografen David Newman har skrevet:

”There are few better live laboratories for the study of political geography and attempts at conflict resolution than Israel/Palestine. It involves the study of territory and territorial change at several levels from attempts to demarcate national boundaries between states, to control ownership of resources (land, settlements, water) through residential segregation of Jews and Arabs in their exclusive, monoethnic settlements and neighbourhoods...Importantly...it shows

how important the territorial dimension remains for understanding the political organization of space, even in this “borderless and deterritorialized” world and smallest of territories.”

David Newman (2002)

Dette bidrar til å skape ulike motstandsuttrykk på ulike steder og geografiske nivåer, og har betydning for motstandens styrke og gjennomslagskraft lokalt og nasjonalt. I tillegg er det en bred oppfatning blant palestinere at palestinsk politikk og sivilsamfunn i løpet av de 20 siste årene har blitt profesjonalisert og fremmedgjort for det brede lag av befolkningen. Disse interne palestinske endringene bidrar til at flere av landsbykomiteene ikke føler fellesskap med organisasjoner på nasjonalt nivå og danner derfor ikke allianser i murmotstanden med Stop the Wall. Samtidig som denne geografien handler om brudd, handler den også om kontinuitet. Andre motstandsaktører gir uttrykk for at kontakt med andre landsbyer og med StW er viktig. I stedet for, eventuelt i tillegg til, samarbeidet med StW bidrar det at den lokale motstanden tiltrekker seg internasjonale og israelske aktivister til landsbyene og internasjonal solidaritet til at en ny type nettverksbygging vokser fram. Stop the Wall har også utviklet samarbeid med internasjonale aktivister som bidrar til å løfte motstandens agenda opp på det internasjonale nivå og mobiliserer aktivistene til å komme til Palestina. Samlet bidrar disse eksterne og interne endringene til å skape store endringer i motstandens romlige karakter.

Motstandens geografiske karakter påvirker også og eksisterer i en dynamikk med motstandens politiske forutsetninger, mobiliseringsnivået og de ulike mobiliseringsressursene motstanden har tilgjengelig, utvikling av kollektiv identitet på ulike geografiske nivåer og allianser mellom ulike geografiske nivåer, og motstandens strategi og mål. Jeg ville derfor undersøke hvordan denne dynamikken kommer til uttrykk, og bruke sosial bevegelsesteori til å forstå dette forholdet. Eksempelvis vil det at de lokale organiseringsuttrykkene for motstanden eksisterer relativt uavhengig av hverandre påvirke motstandens mobiliseringsgrunnlag og de mål som settes.

De eksterne og interne politiske utfordringene bidrar til å forme de politiske mulighetene motstanden har på ulike geografiske nivåer og ulike steder. Motstanden får ulike uttrykk siden muren bygges ut fra lokale forutsetninger og forskjellige tidsperspektiver. Muren symboliserer derfor ulike ting ulike steder og for landsbyaktører i de fire landsbyene og gjør at motstandsaktørene definerer forskjellige mål for motstandskampen, samtidig som Stop the Wall mener muren må forstås til hvordan det skader hele det palestinske landskapet og kun er en ny faktor i okkupasjonsapparatet. For de mange bøndene som mister jorda si blir det muren rundt deres egen landsby som blir viktig. Dette påvirker kraften i det nasjonale

motstands nivået. Samtidig blir muren raskt virkelighetsnær for landsbybefolkningen og tilsvarende enklere å mobilisere til motstand mot.

Motstanden har ulike mobiliseringsressurser tilgjengelig, avhengig av hvilket geografisk nivå og hvilket sted motstanden finnes på. Motstandskoordinatorerne fra de ulike landsbyene mobiliserer landsbyboere fra egen landsby til demonstrasjonene, og de evner det lederskapet har for å skape engasjement, i tillegg til personlige kontakter med lokalbefolkningen, blir dermed viktig for å oppnå lokal mobilisering. Internasjonale aktivister blir en viktig mobiliseringsressurs både for den lokale motstanden og Stop the Wall. Deres bidrag gir økt oppmerksomhet internasjonalt om motstanden og økt bevissthet rundt hvordan muren påvirker den palestinske befolkningen.

Utvikling av en kollektiv identitet motstandsaktørene i mellom er viktig for at motstandsaktørene skal kunne mobilisere og målsetninger skal kunne oppnås. Samtidig påvirkes mulighetene for motstandsaktørenes identitetskonstruksjon av motstandens geografi. Utviklingen av en felles identitet er dermed ikke gitt på forhånd. Landsbyboerne har ofte felles utgangspunkt gjennom at de har mistet jord på grunn av muren, og mange motstandsaktører føler en sterk lokal identitet.

Oppgaven er lagt opp på følgende måte. Først vil jeg belyse relevant teori om sosiale bevegelser og hvordan motstand kan forstås i mellom sted og rom. Deretter vil jeg gi en framstilling av de metodiske valgene jeg har gjort i oppgaven, spesielt knyttet til de valgene knyttet til feltarbeid. Som neste kapittel vil jeg gi en bakgrunn for den palestinske konteksten og de landsbyene jeg gjorde feltarbeid i. Hensikten med bakgrunnen er å sette motstanden i sammenheng med de historiske og nåværende utviklingstrekkene som er viktig for å forstå motstanden og dens organisering. Analysen i oppgaven vil deretter følge, hvor problemstillingen blir analysert. Til slutt vil jeg konkludere rundt problemstillingen.

Et par ord om terminologi til slutt. I faglitteratur og media blir byggverket jeg har valgt å kalle "muren" gitt mange navn. "Apartheidmuren", "separasjonsmuren", "sikkerhetsgjerde" og "-barriere" er ord som går igjen (Ingdal og Simonsen 2005). Den ulike semantikken som ligger i de ulike navnene gitt til prosjektet, om det er et "gjerde", en "mur", eller en "barriere", har spilt en stor rolle for hvordan muren oppfattes av den internasjonale opinionen, statsledere og den ordinære befolkning (Weizman 2007: 171). Israelere foretrekker å bruke termen "gjerde", som i "sikkerhetsgjerde" eller "antiterroristgjerde", og håper det skal minimere murens tydelige størrelse og får den til å framstå som uskyldig, som i at "gode gjerder skaper gode naboer". Motstandsbevegelsen foretrekker "mur". Dermed framheves de urbane områdene der israelske myndigheter faktisk har bygd en betongmur, noe som også er

gjort rundt en av landsbyene jeg har gjort feltarbeid i. Med dette søker bevegelsen å plassere muren i den vestlige historieforståelsen, sammen med Berlinmuren. Dette var en mur som var konstruert på mange av de samme måtene knyttet til gjerdesystem og militær kontroll. Den internasjonale strafferettstolen aksepterte termen ”mur” som en generell term uavhengig av hva delen det var snakk om fysisk bestod av (Weizman 2007: 293, fotnote). Som Ingdal og Simonsen skriver, er ingen av navnene nøytrale. Alle benevnelsene er fylt med sin mening (Ingdal og Simonsen 2005). Jeg har valgt å bruke ”muren”. Det er det begrepet som går mest igjen blant intervjuobjektene mine. Jeg mener ”mur” også gir det beste grunnlaget for å forstå motstanden og dens muligheter og begrensninger.

2 Teori

Motstanden mot muren er en type kollektiv motstand som kan forstås i lys av teori om sosiale bevegelser. Grunnlaget for å gjøre motstand mot muren, den konteksten motstanden eksisterer innenfor, på hvilket grunnlag aktørene danner en felles identitet og hvordan organisatorene av motstanden setter motstanden inn i en forståelsesramme blir viktig for å forstå hva som karakteriserer motstanden, og bygge opp argumentene på veien mot å svare på problemstillingen.

Teorikapittelet vil derfor ta utgangspunkt i hvordan sosial bevegelseslitteratur forstår sosiale bevegelser og på hvilket grunnlag mobilisering til kollektiv handling skjer. Sosiale bevegelser har svært ofte blitt forstått ut fra en europeisk kontekst, noe som har betydning for mobiliseringsgrunnlaget til kollektiv handling. For å gi et annet bilde av mobiliseringsgrunnlaget er det spesielt viktig å se på hvordan sosiale bevegelser utenfor Europa kan forstås. Forsvar av materielle interesser og livsvilkår står sterkere i en slik tradisjon. Siden motstanden eksisterer innenfor en bestemt kontekst der den fysiske geografien endres hele tiden vil kapittelet også se på hvordan politiske muligheter og begrensninger former kollektiv handling. At kollektive aktører har et sett av felles kjennetegn som gjør at de kan kjempe sammen er grunnleggende for utvikling av kollektiv motstand, teorikapittelet vil behandle hvordan utviklingen av en kollektiv identitet kan foregå. Til slutt er det viktig å forstå hvordan kollektiv motstand rammes inn av motstandsaktørene og hvilke grenser motstanden har rundt sine mål og strategi. Dette får betydning for den spenningen som eksisterer innad i motstanden mot muren mellom motstanden mot muren som kamp for sine levekår på den ene siden, og motstanden som en del av en bredere kampanje mot muren og okkupasjon på den andre siden.

Forståelsen av sosiale bevegelser

Mobilisering til motstandsaktivitet blant eiendomsløse og fordrevne har de siste årene fått økende oppmerksomhet og synlighet. Grunnleggende overlevelsesrettigheter og sosiale rettigheter synes å spille en sterkere rolle innenfor dagens mobiliseringsagendaer (della Porta & Diani 2006: viii). Det å bo og leve i nærheten av hverandre blir sentralt for mobilisering rundt felles klagemål. Historiske erfaringer viser at om en gruppe mennesker er bundet sammen gjennom å leve i nærheten av hverandre er det større sannsynlighet for at de vil

mobilisere rundt felles klagemål enn om de ikke er tett bundet sammen på denne måten (Tilly 1978, i Crossley 2003). Crossley mener det hersker uenighet blant sosiale bevegelsesteoretikere om det eksisterer en sammenheng mellom klagemål og frustrasjon på den ene siden og framveksten av en bevegelse (Crossley 2002).

Teoretisering rundt sosiale bevegelser har ikke bare vært nyskapende rundt hvilke strategier og mål bevegelsene har satt seg. En del av denne teoretiseringen har også tatt for seg kollektiv handling utenfor Europa og Nord-Amerika, der de to modellene for sosiale bevegelser hadde sine opprinnelser. Denne typen teoretisering har spesielt konsentrert seg om nye typer bevegelser i Latin-Amerika, fra menneskerettigheter og demokratisering til urfolk og fattige i byer. Mangfoldet av motstandskamper i denne delen av verden har gjort at flere teoretikere har utviklet en ny forståelse av tilnærminger til kollektiv handling og ny sosial bevegelsesteori (Escobar & Alvarez 1992, Alvarez et al 1998, i Edelman 2001). Å bruke caser utenfor den europeiske sosialdemokratiske sfæren har gjort at ulikhet basert på maktbesittelse og økonomi har blitt anerkjent som faktorer som leder til kollektiv handling (Edelman 2001). Fordi disse undersøkelsene har vist at klasse eller distributive konflikter fortsatt spiller en stor rolle har mange forfattere som skriver om Latin-Amerika begynt å bruke ”popular” (bokstavelig talt betyr det folkelig) (Foweraker 1995, i Edelman 2001) og forkastet begrepsbruken fra nye sosiale bevegelser (Escobar & Alvarez 1992, Alvarez et al 1998, i Edelman 2001). Mange av akademikerne har hentet sin innflytelse fra ”nye sosiale bevegelser” (Edelman 2001). Perspektivene om politiske mulighetsstrukturer og ressursmobilisering har blitt brukt lite utenfor utviklede demokratier i nord. Det har vært spesielt vanskelig å se for seg politisk muligheter som en gyldig forklaringsfaktor i samfunn under autoritære regimer (Edelman 2001).

Diani (1992a, 2003a, 2004a, Diani & Bison 2004, i della Porta & Diani 2006) definerer en sosial bevegelse som en spesiell sosial prosess, der ulike mekanismer gjør det mulig for aktørene å engasjere seg i kollektiv handling. For det første er aktørene involvert i konfliktstyrte relasjoner med motstandere som er blitt pekt ut av aktørene på forhånd. For det andre dannes det tette uformelle nettverk aktørene imellom, og til slutt deler aktørene en konkret kollektiv identitet. Ifølge Tarrow (1998) er det kjennetegnende for motstandsaktivitet at vanlige folk har støtte fra sosiale nettverk og mer innflytelsesrike allierte i tillegg til at symbolene som brukes i aktiviteten er handlingsorienterte. Om disse kriteriene er oppfylt kan motstandsaktivitet lede til langvarig protest mot aktørenes motstandere. Sosiale nettverk og innflytelsesrike allierte blir spesielt viktige fordi sosiale bevegelser har en perifer plass når det kommer til beslutningsprosesser de ønsker å påvirke, og må isteden mobilisere folkelig støtte

for å opprettholde sitt aktivitetsnivå (Dalton 1996, i della Porta & Diani 2006).

Venstresidepartier er generelt sett mer positive ovenfor utfordrere til myndighetene enn det andre partier er. Partier fra den tradisjonelle venstresiden er ofte de mest positive når det gjelder bevegelser som jobber for redistribusjon (Kriesi et al. 1995).

Sosiale bevegelser har begrenset med ressurser å ta i bruk for å gjøre sin stemme hørt. Bruken av protest kan fungere som en av disse ressursene, og kan bety at bevegelsene kan utgjøre en motmakt som utfordrer makten (della Porte & Diani 2006). For Sharp m. fl. (2000) sin maktforståelse er det sentralt at det skjer en sammenveving av herredømme og motstand. Det betyr at makt ikke bare er et kjennetegn ved herredømmet, men også at motstandsaktørene kan ha makt. Like fullt vil intet tilfelle av herredømme være fritt for motstandsrelasjoner, samtidig som intet tilfelle av motstand er fritt for herredømmerelasjoner. Den ene faktoren er alltid en del av den andres konstituering. Dette har betydning for konkrete tilfeller av både herredømme og motstand ved at sammenvevingen mellom de to faktorene viser seg gjennom motstand innenfor rom av herredømme og herredømme innenfor rom av motstand (Sharp m. fl. 2000). Territorium og territoriell praksis kan både hindre og fremme hvordan makt, kontroll, selvråderett og solidaritet virker (Delaney 2005). Makt kan defineres ut fra de fire faktorene krefter, praksiser, prosesser og relasjoner, som alle er aktive i samfunn og rom. Forfatterne deler opp de fire faktorene. Krefter vil si den makten individer eller grupper har til å handle med ønsket resultat i en konkret situasjon. Praksiser kommer til uttrykk gjennom den strategiske og taktiske kunnskapen som tas i bruk i en konkret situasjon. Prosessene er de metodene aktører tar i bruk for å bearbeide konkrete handlinger til å gjelde over et lengre tidsrom, slik at de blir generelle. Relasjonene av makt er de mange sosiale, økonomiske, politiske og kulturelle forbindelser og nettverk innenfor eller mellom grupper, institusjoner og organisasjoner Sharp m. fl. (2000).

Sosiale bevegelser karakteriseres av en lav grad av institusjonalisering, store indre motsetninger, en mangel på klare grenser for bevegelsens rekkevidde og beslutningsstrukturer. Få andre sosiale fenomener innehar alle disse egenskapene (Koopman 1993, i Crossley 2002). At teoretikere fokuserer på de bevegelsene som har en direkte plan for samfunnsendring viser at en bevegelse er en viktig arena for motstandskamp og endring av sosiale verdier (Burdick 1998, i Edelman 2001). Når enkeltepisoder med kollektiv handling blir sett på som deler av en større langvarig handling, og når deltakerne føler seg knyttet sammen med deltakere fra andre bakgrunner gjennom solidaritetsbånd, kan en kollektiv bevegelse oppstå. Det vil eksistere en identitetsdynamikk i en sosial bevegelse i den grad grupper og/eller individer føler seg som del av en kollektivitet, mobilisert for eller mot sosial

endring, og andre sosiale eller politiske aktører holdes ansvarlige for det bevegelsen utfordrer (della Porta & Diani 2006). De avgjørelsesprosessene som finnes i en sosial bevegelse må være så desentraliserte som mulig for at de ulike lokale leddene har muligheten til å heve sin egen stemme (della Porta & Diani 2006). Samtidig vil organiseringsentrum i en bevegelse bli svekket om aktører fjernt fra sentrum oppnår å tvinge fram egne lokale løsninger på motstandens felles utfordringer (Allen 2005).

Mulighetene sosiale bevegelser har for å bruke media er grunnleggende for at bevegelsene skal kunne nå fram med sitt budskap og oppnå mobilisering til egen sak. Selv om sosiale bevegelser ofte ikke når fram i media kan journalisters ønske om å få fram det dramatiske og synlige gi oppslag, samtidig som dett også kan påvirke bevegelsenes handlinger. I tillegg er alternative mediakanaler godt synlige på internett, både gjennom motstandsaktørers egen bruk, og gjennom mediaaktører som ønsker å bidra til et annet bilde av bevegelsers handlinger og konfliktene de er involvert i (della Porta & Diani 2006).

Ressursmobiliseringsperspektivet og identitetsorientert perspektiv

Et spørsmål som har opptatt sosiale bevegelsesteoretikere er hvordan kollektiv handling gjøres mulig. Teoretiseringen om sosiale bevegelser ble fra 1970-tallet delt inn i to ulike modeller for kollektiv handling, en amerikansk modell, også kalt ressursmobiliseringsperspektivet og en europeisk modell eller identitetsorientert perspektiv (Della Porta og Diani 2006). Tradisjonelt har den amerikanske modellen definert sosiale bevegelser som en individuell reaksjon på mangel på materielle midler, og derfor forklart kollektiv handling som krisehåndtering, eller som interessegruppepolitikk utført av grupper med sosial kapital heller enn de som var mest påvirket av mangelen på goder. Et av de viktigste bidragene fra ressursmobiliseringstilnærmingen er definisjonen av sosiale bevegelser som bestående av bevisste aktører som gjør rasjonelle valg (Edelman 2001). Derfor er teoretikerne opptatt av å finne ut hvordan kollektive aktører opererer i organiseringsarbeidet, hvordan de skaffer til veie de ressursene de bruker og hvordan de mobiliserer støtte, både innenfor og utenfor sine egne kretser. Diani (1997, i della Porta & Diani 2006) har vært opptatt av hvordan aktørers forhold til nettverk og sosial kapital blir viktig for organiseringsarbeidet. Et annet utgangspunkt har vært å se på hvilke faktorer som ligger bak nasjonale organisasjoners sjanse for overlevelse (Minkoff 1993, 1999, Edwards & Marullo 1996, i della Porta & Diani 2006).

Den europeiske modellen har tradisjonelt vært opptatt av marxistiske og strukturelle-funksjonalistiske forklaringer, sosiale bevegelser sees på som en reaksjon på opplevelse av

mangel på rettigheter eller materielle midler. Bevegelsesentreprenører mobiliserer ressurser og utvikler opprør til organisatoriske former. Derfor har også tilgang på ressurser og foretrukne strukturer vært det teoretiske fokuset (Edelman 2001). (Della Porta og Diani 2006). Den europeiske modellen har også blitt knyttet til framveksten av nye sosiale bevegelser (Edelman 2001). Tilhengere av det europeiske perspektivet peker fra 1980-tallet på overgangen til det postindustrielle samfunnet, og mener dette har gjort den sentrale marxistiske konflikten mellom arbeid og kapital mindre viktig. Isteden overtar andre sosiale konflikter arenaen og danner nye identiteter. Makt kommer dermed i mindre grad til uttrykk gjennom arbeidet, og isteden gjennom ”utviklingen av levemåte, former for adferd og behov” (Melucci 1988, i Edelman 2001).

Innenfor ressursmobiliseringsperspektivet og det identitetsorienterte perspektivet har det også vært sentralt å se på herredømme og motstand (Sharp m. fl. 2000). Forfatterne viser til flere teoretikere (McCarthy & Zald 1977; Morris & Mueller 1992; Oberschall 1973; Tilly 1978, i Sharp m. fl. 2000) som er opptatt av den rollen ressursmobilisering spiller i kollektiv handling, og sosiale bevegelses mål, organisering og lederskap. Motstandsaktørers makt er avhengig av at de har kraft og evne til å mobilisere nye aktører til sin kamp, som dermed øker aktørenes mulighet for å oppnå sine mål (Sharp m. fl. 2000). Dette synet på sosiale bevegelses strategier kritiseres av det identitetsorienterte perspektivet for å definere bevegelsene kun utfra deres handlinger. Isteden mener tilhengere av det identitetsorienterte perspektivet (Touraine 1981, 1988; Laclau & Mouffe, 1985; Melucci, 1989, 1996, i Sharp m. fl. 2000) at bevegelsenes valg av strategier styres av de sosiale forhold og maktforhold de er situert i. Dermed blir det viktig å se på hvordan aktører i kollektiv danner identiteter og solidaritetsbånd. Ikke minst er det sentralt hvordan strukturelle og kulturelle utviklingstrekk bidrar til sosiale bevegelses uttrykk.

Begge perspektivene på sosiale bevegelser har blitt kritisert for å være for deterministiske. Siden det amerikanske perspektivet tar utgangspunkt i at kollektiv handling baserer seg på rasjonelle valg, som aktørene tar etter en nøye overveiing av fordeler og ulemper med en slik handling, har det gjort at ressursmobiliseringsperspektivet har møtt kritikk for å overse tilfeller der sosiale bevegelser, ofte bestående av veldig fattige aktører, har vokst fram med få ressurser (Edelman 2001). Det er arrogant å forvente at folk ikke deltar selv i motstandskamp, men bare oppnår fordelene andre har kjempet gjennom, kalt gratispassasjer (Burdick, 1998, i Edelman 2001). Della Porta og Diani (2006) mener perspektivet har fornektet motstandens strukturelle røtter, røtter som er grunnleggende om motstand og mobilisering skal forstås. Det europeisk perspektivet har fått kritikk for å se

sosiale bevegelser kun som en effekt av sosial endring, uten at aktørene selv har noen rolle i utviklingen av bevegelsene (della Porta & Diani 2006). I dag flyter de to tradisjonene mer over i hverandre, og mange av dagens teoretikere bruker begreper fra begge teoriene. Den nåværende tradisjonen rundt kollektiv handling er grunnlagt i symbolsk interaksjonisme, og ser spesiell relevans i den meningen aktører tillegger sosiale strukturer. For første gang defineres kollektive bevegelser som meningsfulle handlinger. På 90-tallet så flere forskere på fokuset på kultur som faktor for kollektiv handling som for strategisk og rasjonalistisk, og begynte isteden å legge vekt på den rollen følelser spiller i produksjonen og reproduksjonen av sosiale bevegelser (della Porta & Diani 2006).

Politiske muligheter og begrensninger

”Peasants are most likely to rebell against authorities when windows of opportunity appear in the walls of their subordination”.

(gjengivelse av Hobsbawm 1974, i Tarrow 1998)

Sosiale bevegelsers muligheter for mobilisering og organisering, og gjennomslag for egne mål påvirkes av politiske forhold utenfor bevegelsene. De eksterne forholdene forstås som politiske muligheter og begrensninger for mobilisering og organisering. Årsakene til at folk mobiliserer til motstand henger i større grad sammen med disse faktorene enn de er en reaksjon på de grunnleggende sosiale og økonomiske faktorene folk opplever (Tarrow 1998). De politiske mulighetene kan være tilstede om folk oppnår tilgang til eksterne ressurser som de benytter til å unnsnippe avhengighet og finner muligheter til å bruke ressursene. Det kan også skje om folk står i fare for å oppleve grunnleggende endringer som truer deres livsvilkår. I slike tilfeller kan motstandsaktører også få tilgang på allierte som kan sitte på flere ressurser, samtidig som stater mulighet for å undertrykke motstanden minker. Motstatt kan statlig undertrykking og at myndighetsapparatets ulike institusjoner står samlet mot motstanden gi politiske begrensninger. Om motstandsaktørene klarer å utnytte de politiske mulighetene og begrensningene til å utvikle en levedyktig motstand mot myndighetene over tid kan det også gjøre at motstandsaktørene klarer å danne en sosial bevegelse. Men dette er avhengig av at den kollektive handlingen er i besittelse av tre viktige faktorer, hvilken form den kollektive handlingen har, hvordan motstandsaktørene skaper oppslutning rundt felles mål, og det er avhengig av mobiliseringsstrukturenes styrke og lokalisering. Det er i perioder hvor de

eksterne politiske forholdene er i endring at forholdene ligger best til rette for at motstandsaktører med få ressurser kan skape kollektiv handling (Tarrow 1998).

Det er i perioder der de politiske mulighetene og begrensningene er i endring at motstandsaktører kan skape nye politiske muligheter som kan brukes av andre aktører, og dermed bidrar til sterkere motstandsaktivitet (Tarrow 1998). Ved at sosiale bevegelser kommuniserer informasjon om sine handlinger kan de selv skape muligheter for potensielle nye motstandsaktører eller for partier som støtter bevegelsens saker. Dette skjer ved at de viser at koalisjoner kan dannes og danner et politisk rom liknende bevegelser kan etablere seg innenfor. Ved å utfordre myndigheter kan pionerene avsløre disse svakheter slik at de er lettere å nå for de svakere delene av en bevegelse. Samtidig vil de svakere delene av en sosial bevegelse svinne hen i perioder med få muligheter, siden de i utgangspunktet manglet de interne ressursene for å opprettholde motstanden. Dette er også et eksempel på hvordan politiske muligheter og begrensninger er situasjonsavhengige, og alltid vil styres av eksterne forhold, parallelt med de interne ideologiske, kulturelle og organisasjonelle ressursene i en sosial bevegelse (Tarrow 1998).

De eksterne forholdene styrer motstandsaktørers begrensede muligheter innenfor herredømmets rom. Likevel kan konkrete motstandsformer oppstå, basert på motstand innenfor rom av herredømme, slik jeg har skrevet om over (Sharp m. fl. 2000). Sosiopolitiske motsetninger må forstås romlig siden det er uenigheter om eierskap til rom som gjør at sosiale motsetninger blir reelle. Dermed kan rom forstås som et sosialt produkt, og også som et middel for herredømmets kontroll, dominans og makt. Om herredømmet kan produsere rommet kan aktører i opposisjon til herredømmet også det. Opposisjonelle aktører kan konstruere alternative stedskonstruksjoner utav steder (Lefebvre 1991, i Sharp m. fl. 2000). Den alternative stedskonstruksjonen kan bety en kamp mellom herredømme og motstand om bruken av konkrete rom. Om motstanden holder seg stabil over tid kan det danne en bevegelse som kjemper for territorialisering og oppnå en tidsbegrenset eller permanent okkupasjon av rom (Deleuze & Guattari 1987, i Sharp m. fl. 2000). Alternativ stedskonstruksjon kan involvere strategisk samhandling og kommunikasjon innenfor kollektiver, og også mellom kollektivene selv og deres opponenter og allierte (Routledge 1996, 1997a, 1997b, i Sharp m. fl. 2000).

Hvordan staten handler i møte med motstand og sosiale bevegelser blir sett på som de mest stabile politiske mulighetene og begrensningene (Tarrow 1998). Perspektivet om politiske muligheter og begrensninger har i liten grad blitt brukt på caser utenfor den vestlige verden. I autoritære regimer har det vært vanskelig å tenke seg politiske muligheter som en

framtreddende forklaringsfaktor (Edelman 2001). Tarrow innrømmer at staten naturlig nok er veldig sterk i autoritære samfunn, og vil undertrykke motstand mot seg selv, men han ser behov for nyansere bildet. Om autoritære stater har en sentralisert organisering for sin maktutøvelse kan mulighetene øke for at motstandsaktørene klarer å identifisere fienden de skal opponere mot. En lukket struktur der myndigheten er hierarkisk organisert og lokalisert til så få aktører som mulig kan dermed gjøre at motstanden oppnår mer (Tarrow 1998). Hvis et lands myndigheter framstår som én enhet istedenfor å ha en fragmentert struktur vil også handlingene til motstanden mot myndighetene være det (Allen 2005). I autoritære samfunn kan direkte undertrykking av opposisjonelle aktivitet gjennom fysisk vold være effektivt for å stanse motstandsaktørers demonstrasjoner og andre motstandshandlinger, men data tyder på at å øke kostnadene forbundet med organisering og mobilisering er en mer effektiv strategi på lengre sikt for å hemme motstanden (Tarrow 1998).

Ifølge Tarrow blir israelske myndigheters vedtak om utbygging av israelske bosetninger i okkupert Øst-Jerusalem et sentralt eksempel på hvordan den politiske mulighetsstrukturen endres. Den israelske staten påvirker kollektiv handlings politiske spillerom ved at staten endrer den fysiske geografien. Han skriver at i 1997 vedtok israelske myndigheter en utvidelse av bosetningene på tross av Osloavtalen, og truet dermed det territoriale grunnlaget for en framtidig palestinsk stat. Den måten israelske myndigheter ”skapte fakta” (Tarrow 1998) på med denne avgjørelsen la mye av grunnlaget for den palestinske motstanden i etterkant (Tarrow 1998). Siden sosiale roller, om det er motstandsaktør, innbygger i palestinsk landsby, israelske myndigheter eller bosetter, er relasjonelle, vil rollene gjenspeile territorialiseringen av sosiale nettverk mellom mennesker. Om kulturer skaper eller produserer territorier, skjer det gjennom en prosess der kulturene samtidig reproducerer seg selv. Ved å se på territorium som sosialt konstruert kan begrepet behandles som et selvstendig begrep, og ikke som følge av noe annet. Det åpner også for å diskutere de formene for makt som bidrar til opprettholdelsen av territoriet (Delaney 2005). Makt opererer gjennom territorielt baserte ressurser, så som mennesker, ideer og ulike typer teknologi, som kan bli tatt i bruk av aktører i ulike romlige plasseringer (Allen 2005). Hvilke utslag maktutøvelsen får er ikke bestemt på forhånd siden det avgjørende er hva som skjer på veien mellom maktutøver og den makten utøves på, altså i den romlige situasjonen. Dette er relasjonelt, og kan skifte mellom aktører fra situasjon til situasjon. Makten kan altså komme til uttrykk både i nære relasjoner innenfor samme geografiske nivå og på tvers av ulike geografiske nivåer. Det er nødvendig å forstå hvordan geografi former de mellomliggende båndene, bare da kan maktens skiftende karakter bli synlig (Allen 2005). Grenser er en slik

geografisk faktor. Som begrep har grenser blitt utfordret av hvordan de oppfattes og tas i bruk av stater, i tillegg lever folk sine liv mellom og over territorier, heller enn innenfor det offisielle statlige rommet (Mandaville 1999, i Delaney 2005). Stater flytter territorielle grenser, og omdefinerer dermed også det territorielle rom. På denne måten konstrueres territorier sosialt (Delaney 2005). Den israelske avgjørelsen om bosetningsutvidelse kan ha gitt en ekstern mulighet for folkelig opprør mot okkupasjonen som den daværende palestinske presidenten Arafat ikke kunne klart å mobilisere mot okkupasjonen på egenhånd (Tarrow 1998).

De enhetene statens makt kommer til uttrykk gjennom i den romlige konteksten er delvis autonome. Men staten opprettholder likevel kontrollen over enhetene ved at det er staten som legger føringene for hvordan enhetene skal utøve sin makt, og beholder dermed makten som høyeste myndighet. De geografiske enhetene makten utøves fra endres delvis, staten utøver makt gjennom hvordan den former og begrenser handlingene til delvis autonome enheter på regionalt og lokalt nivå. Staten plasserer autoritet i disse ulike enhetene. Men i kontrast til dominans trenger autoriteten anerkjennelse av de aktørene autoriteten utøves på. Muligheten for at autoriteten oppnår anerkjennelse og dermed medgjørighet fra de aktørene autoriteten utøves på er større desto mer direkte autoritetsforholdet er (Allen 2005).

Om aktører får med seg at makt opererer som myndighet fra et sentrum med forlengelse utover med ulike deler som kan mobiliseres, kan det også mobilisere en opposisjon mot den makten sentrum representerer. En myndighetsstruktur der ulike deler jobber delvis uavhengig av hverandre og hvor ressurser mobiliseres uavhengig av strukturens sentrum, vil gi ulike geografiske rom som lettere kan utfordres. Aktører fra de ulike delene av myndighetsstrukturen utøver makt på så mange ulike måter at det vil åpne opp mange politiske rom der individer og grupper utenfra strukturen kan mobilisere til forstyrrelse og avbrytelse av myndighetsstrukturens mål. Ideelt sett kan individene og gruppene danne en politisk praksis der kollektiv mobilisering opprettholdes av nettverkssamarbeid fra steder som er ulike i forhold til rom og tid. Samtidig, om en fragmentert myndighet har ført til et usammenhengende landskap av ulike typer autoritet, eller et landskap hvor det er vanskelig å lokalisere makten, vil de politiske mulighetene være desto færre (Allen 2005).

For at stater skal kunne opprettholde sitt territorielle grunnlag må grep gjøres for at sikkerheten for aktørene "innenfor" skal beskyttes fra de alltid tilstedeværende farene som er lokalisert "utenfor" (Delaney 2005). Ved første øyekast kan det synes som makten i slike tilfeller alltid vil være konsentrert rundt en sentralisert stat, og at det dermed vil være lett synlig for motstandsaktører å aksjonere mot statens kontroll over territorium (Allen 2005).

Israelske myndigheter kan sies å forsvare byggingen av muren på denne måten, muren forstås på som et "sikkerhetsgjærde" hvis oppgave er å stanse terrorisme³. Territorium kan dermed virke selvforklarende, nødvendig, eller noe det ikke skal stilles spørsmål ved. Men en slik behandling av begrepet skygger over det sentrale forholdet mellom makt og politikk som skaper og opprettholder det praktiske territoriet (Delaney 2005). De romlige slutningene som trekkes av dette er at statens potensiale for å utøve sin makt gjennom allierte institusjoner er fraværende, og det er ikke tilfelle i praksis. I denne sammenhengen forstås ikke politikk som noe annet enn motstand mot makt som er lokalisert i ett sentrum (Allen 2005).

I motstandskamp konfronterer motstandsaktører eliter og autoriteter (Tarrow 1998). Dette kan stemme godt med mange motstandskamper hvor aktørene kjemper mot virkelige individer, slik som sjefer i arbeidslivet og politiet (Crossley 2002). Likevel mener Crossley at Tarrow's definisjon er ufullstendig fordi mange motstandsbevegelser kjemper mot mer abstrakte fiender, slik som okkupasjonen eller patriarkatet. Slike abstrakte fiender er alltid kroppsliggjort og kommer til syne gjennom handlingene til spesielle aktører, men de tar ikke alltid formen til en "motstander" som kan pekes ut (Crossley 2002).

Tarrow har lagd et teoretisk rammeverk for studiet av protestsykluser i Italia. Rammeverket består blant annet av graden av stabilitet eller ustabilitet i politiske bevegelser og tilgjengeligheten på og den strategiske posisjonen til bevegelsens potensielle allianser (Tarrow 1983:28, i della Porta & Diani 2006: 16). Edelman (2001) kritiserer forståelsen som ser kollektiv handling som foregående i bølger på bakgrunn av at forståelsen privilegerer den kollektive handlingen som skjer mellom og etter bølgene. I tillegg blir de politiske generasjonene og variasjoner i kjønn og alder som finnes mellom bevegelsesaktører og mellom organisasjoner usynliggjort.

Perspektivet om politiske mulighetsstrukturer har fått kritikk for å ta for lite hensyn til diskursive aspekter av identitet, kjønn, den sosiale konstruksjonen av perspektivet i seg selv, eller perspektivets lokale eller internasjonale aspekter (Abdulhadi 1998). Perspektivet har også fått kritikk for å være for bredt, og for å være en beholder der alle faktorer relevante for utviklingen av sosiale bevegelser kan plasseres (della Porta & Diani 2006). Etter hvert har tilhengerne av perspektivet om politiske mulighetsstrukturer begynt å se det som en del av en bredere politisk prosess, som også betydde større fokus på de kulturelt-historiske kildene til misnøye, protest og mobilisering (Edelman 2001: 290). På 1990-tallet gikk tilhengere av politisk prosesstilnærmingen inn for å smelte sammen den europeiske og den amerikanske

---

³ <http://www.securityfence.mod.gov.il/Pages/Eng/default.htm>, besøkt 18.08.10

modellen, til blant annet å inkludere ”framing” (McAdam et al 1996a, 2001; Tarrow 1998, i Edelman 2001). ”Framing” forsøker å forstå måter ulike kollektive identiteter utvikler seg på, i tillegg til de fortolkningsmessige, diskursive og dramaturgiske praksisene som former aktører i bevegelser sin forståelse av sin situasjon og mulige alternative (Edelman 2001). Hvordan kollektiv identitet utvikler seg er sentralt for å kunne forklare årsakene til at motstand lett kan struktureres i rom. Denne utviklingen blir derfor tema for neste del av oppgaven.

Utviklingen av kollektiv identitet

Det eksisterer sjelden offisielle kriterier for ”medlemskap” i en sosial bevegelse. I stedet eksisterer det nære og uformelle bånd mellom aktørene. Disse båndene er basert på utviklingen av en kollektiv identitet utfra visse kriterier, gjerne basert på bevegelsens mål. Identiteten avhenger også av en gjensidig anerkjennelse av hverandre som aktører i bevegelsen. I tillegg må aktørene se forbindelser mellom ulike hendelser, lokalisert på ulike steder i tid og rom, som alle er relevante for deres erfaringer, og veve dem inn i bredere omfattende narrativer. Først da kan kollektive identiteter utvikle seg til strukturelle forbindelser som er sterkere enn spesielle hendelser og initiativ, og en sosial bevegelse kan være ”in place” (della Porta & Diani 2006). Et eksempel på dette er utviklingen av en bevegelse for kontrollen av giftig avfall i USA. Fra en serie uavhengige initiativer som utviklet seg lokalt og på grunnlag av konkrete mål, så som å blokkere anleggingen av avfallsanlegg i spesielle områder, vokste bevegelsen gradvis til en kollektiv kraft med en nasjonal base (Szasz 1994, i della Porta & Diani 2006: 23).

Den identitetsbyggingen som skjer blant aktører deltakende i kollektiv handling baserer seg ofte på at aktørene har hatt en reel valgmulighet om å delta, nærmest tatt et rasjonelt valg. Dette er ofte tilfellet når kollektiv handling i Nord-Amerika og Europa diskuteres, handling der målet ofte dreier seg rundt behovet for å uttrykke egen identitet. I andre deler av verden har årsakene til mobilisering av aktører og deltakelse i motstand ofte hatt klagegrunnlag i materiell opprinnelse isteden (Edelman 2001). Dette er tilfelle for blant annet Collier (1994, i Edelman 2001) som skriver om Zapatista-opprøret i den rurale regionen Chiapas i Mexico. Han mener opprinnelsen til opprøret har bakgrunn blant bønder, spesielt på bakgrunn av at myndighetene avsluttet jordreformen (Collier 1994, i Edelman 2001) Harvey (1998, i Edelman 2001) sporet røttene til EZLN (Zapatista National Liberation Army) blant bønder, urfolk og studenter. Demokratikonstruksjon i Mexico hviler ofte på uformelle lokale og regionale prosesser heller enn prosesser som foregår i formelle former på nasjonalt nivå

(Harvey 1998, i Edelman 2001). Videre skriver Nash (1997, i Edelman 2001) at EZLN's kampanjer er deler av et større prosjekt for å mobilisere det sivile samfunnet og å danne nye definisjoner av demokrati i dagens Mexico. Edelman mener litteraturen om Zapatista reflekterer påstander om en ny æra karakterisert av "informational" (Castells, 1997, i Edelman 2001) bevegelser. Zapatistas aktivitet på internett har gitt bevegelsen mulighet for å fremme krav, utvikle allianser og representere seg selv som del av en global kamp mot nyliberalisme.

Den kollektive identiteten til en sosial bevegelse kan bli påvirket av at spesielle aktører oppnår muligheten til å delta på en arena innenfor bevegelsen (Edelman 2001). Abdulhadi (1998) skriver om palestinske kvinners oppnåelse i å danne et autonomt rom innenfor en større nasjonalistisk bevegelse. En palestinsk kvinnebevegelse vokste fram på begynnelsen av 1990-tallet utav ulike politiske og kulturelle kontekster med sterke historiske tradisjoner. Dannelsen av bevegelsen var påvirket av tidligere eksisterende kjønnshierarki og ønsket å utfordre dette. I tillegg var det sentralt at den nasjonale palestinske bevegelsen under den første intifadaen ikke anerkjente kvinners håp og forventninger om framtida. Det ble også viktig for framveksten av en autonom bevegelse at kvinnene samarbeidet med kvinnebevegelser i andre deler av verden. Det gjorde at de palestinske kvinnene ble oppmerksomme på den undertrykkningen de selv ble utsatt for, og kunne opparbeide seg et "språk" for å bekjempe denne undertrykkningen (Abdulhadi 1998).

Identitetsbygging styrker muligheten for at motstandsaktører kan opprettholde den kollektive tilhørigheten selv om et konkret initiativ eller en kampanje har blitt avsluttet. Dette gir en bevegelse to viktige fordeler. For det første betyr det at det vil være enklere å gjenopplive mobiliseringen igjen rundt mål som er forbundet med de tidligere målene på en eller annen måte (della Porta & Diani 2006). Sosiale bevegelser veksler mellom korte faser av høyt og intenst aktivitetsnivå, og lange "latente" perioder hvor gjennomgang av egen praksis og kulturell produksjon overtar (Melucci 1984b og Taylor 1989 i della Porta & Diani 2006: 24). For det andre kan representasjoner av verden og kollektive identiteter som utviklet seg i en konkret periode gjennom en gradvis forandring bidra til utviklingen av nye bevegelser og nye solidaritetspraksiser (della Porta & Diani 2006).

I arbeidet med å utvikle en felles identitet er det mange aktører som vil definere hvilke premisser denne identiteten skal hvile på. I verste fall kan det oppstå undertrykkende praksiser innenfor kollektive bevegelser. Herredømme innenfor rom av motstand vil si de formene for herredømme som kan oppstå mellom aktører i motstandspraksiser mot en type herredømme, spesielt et autokratisk herredømme (Sharp m. fl. 2000). Haynes & Prakash (Haynes & Prakash 1991, i Sharp m. fl. 2000) mener det er de sosiale forhold og maktforholdene

bevegelsene er situert i som påvirker den interne organiseringen og kan gi egne former for herredømme. Påvirkning utenfra gjør at motstandsgjørende makt alltid står i fare for å kopiere de dominerende strukturene (Haynes & Prakash 1991, i Sharp m. fl. 2000). Dermed kan motstandspraksiser danne sine egne former for herredømme. Derfor må motstand skje samtidig som aktørene er oppmerksomme ovenfor potensiell undertrykking innenfor konstitueringen av egen motstandsbevegelse. I verste fall kan det føre til at de mest suksessfulle motstandstilfellene kan ødelegges av maktforhold som bygger opp, heller enn å bygge ned, visse former for herredømme (Sharp m. fl. 2000).

Sosiale bevegelsers karakteristikk, som uformelle nettverk der det samtidig er en nær interaksjon mellom aktørene i bevegelsen og at aktører deltar i en utveksling av ressurser over lengre tid med et felles mål, skiller sosiale bevegelse fra utallige andre typer arenaer for kollektiv handling (della Porta & Diani 2006). For å få oversikt over hva som er spesielt med sosiale bevegelse er det viktig å skille dem fra annen type kollektiv handling. Koalisjoner er en type sammenslutning der kollektiv identitet, til forskjell fra sosiale bevegelse, ikke oppstår. I den dynamikken som koalisjoner bygger på er ikke alliansene som aktørene danner seg imellom gjort på grunnlag av sterke identitetsbånd mellom aktørene. Nettverkene i en koalisjon har et instrumentelt grunnlag, og ressurser deles aktørene imellom for å oppnå konkrete mål. Men i denne prosessen dannes det ingen felles tilhørighet eller planer om videre samarbeid i framtiden. Idet kampen om en enkeltsak er over vil det sjelden gjøres forsøk på å forbinde enkeltsaken til bredere rammeverk (della Porta & Diani 2006).

Innramming av kollektiv handling

Innramming og rammer bidrar til å forklare hvordan motstandsaktører har utarbeidet definisjoner rundt sine kampsaker, definisjonene kan bidra til mobilisering og binde sakene sammen med bredere prosesser (della Porta & Diani 2006). Rammer defineres som fortolkningsskjemaer som gjør folk i stand til å fortolke, identifisere og definere hendelser innenfor deres eget livsverden, og verden generelt (Snow et al. 1986: 464, i della Porta & Diani 2006). Rammer brukes for å kjenne igjen sentrale deler av verden og bygge opp forventninger om framtida, for å gi mening for hennes eller hans virkelighet (Donati 1992: 141-2, i della Porta & Diani 2006). Dette handler om hvordan sosiale aktører tillegger mening til sin erfaring, altså hvordan sosiale problemer identifiseres som ”sosiale” og får kollektiv handling til å bli et fornuftig svar på et forhold som sees på som urettferdig. Handling skapes gjennom motstandsaktørers samkjøring av egne rammer, eller av samkjøring av de forståelsesrammene motstandsaktører har og de rammene mobiliseringsgrunnlaget har (della

Porta & Diani 2006). I innrammingsprosessen kan klagemål som oppstår på grunn av plutselige endringer og som blir viktige for motstandsaktører generere følelser som må komme til utløp på en eller annen måte hos motstandsaktører. Innrammingsprosessene vil gi mening til følelsene og bidra til retning for motstandaktørens handlinger (Tarrow 1998). Ifølge Crossley (2002) er det ikke sikkert at klagemål forklarer tidspunktet for utviklingen av en bevegelse, men det vil likevel være et essensielt bidrag til å forstå hvorfor utviklingen skjer og de gjør sine klagemål kjent gjennom demonstrasjoner eller andre kollektive handlingsformer. For å gi mening til de bakenforliggende årsakene til utbruddet av en konflikt må konkrete hendelser først anerkjennes som sosiale problemer. Så må det finnes mulige strategier som kan løse problemene, og i tillegg må kollektive aktørers motivasjon for å handle utfra det de har funnet ut være tilstede (della Porta & Diani 2006). For å ha noen effekt på mobiliseringen må rammene være en del av de bredere kulturelle strukturene en bevegelse opererer innenfor (Williams 2004, i Snow, Soule & Kriesi 2004). I tillegg er det sentralt at rammene handler om viktige og meningsfulle deler av folks liv, og at de viser høy ”narrativ troskap”. Høy narrativ troskap er det når innrammingen av en konflikt stemmer godt overens med de kulturelle narrative som fra før av er viktige for mobiliseringsgrunnlaget til motstanden (Benford and Snow 2000).

Bevegelser kan også være uttrykk for konkrete verdier. Handling oppstår ut fra identifiseringen av sosiale aktører med spesielle sett av prinsipper og saker (della Porta & Diani 2006). Samtidig kjemper ikke sosiale bevegelser bare for konkrete politiske endringer eller erstatning av konkrete politiske eliter, men for bredere forandringer i samfunnets strukturer og av de grunnleggende mekanismene som gjelder i samfunnet. Della Porta & Diani (2006) mener det er stor forskjell på om det er verdier som former sosial bevegelsesaktivitet, eller om det isteden er bevegelsesaktørens ansvar å representere bevegelsens saker på måter som motiverer folk til å handle. Selv kommer forfatterne fram til at sosiale aktører handler i en kontekst av strukturelle begrensninger (della Porta & Diani 2006).

En del av debatten om deling av en felles kultur innad i sosiale bevegelser handler om hvorvidt aktører i den samme sosiale bevegelsen deler den samme ideologiske forståelsen, eller om alle aktørene i det hele tatt har en ideologisk forståelse av sin plass og sine handlinger i bevegelsen. Siden 1980-tallet har synspunktet om en slik felles ideologisk forståelse kommet under kritikk for å hevde urealistiske nivåer av ideologisk enighet og integrering, av ideologisk nærhet mellom aktører i sosiale bevegelser, og for at det alltid er overenstemmelse mellom ideer og handling (Snow 2004; Melucci 1989, 1996, i della Porta &

Diani 2006). De som mobiliserer sterkest for en sak er ikke nødvendigvis de aktørene med de mest hardtslående verdiene, men de hvis fortolkning av situasjonen gir den klareste tilnærmingen til handling (della Porta & Diani 2006). Kollektive aktørers avgjørelse om å handle kollektivt avhenger ikke bare av internaliseringen av grunnleggende prinsipper men også av en evaluering av mulighetene og begrensningene for handling. Det betyr at det er viktig at aktørene har en forståelse som forbinder deres verdsett med strategiske avgjørelser på en hensiktsfull måte (della Porta & Diani 2006). For å oppnå den sterkeste mobiliseringen må motstandsaktørene ha evnene til å reformulere sine egne verdier og ideer så de kan tilpasses på en slik måte at de appellerer i størst mulig grad til den typen folk som aktørene ønsker å mobilisere (Snow et al. 1986; Tarrow 1994 i della Porta & Diani 2006). Teoretikere som har inkludert følelser igjen i studien av sosiale bevegelser (Goodwin, Jasper and Polletta 2001 og 2004, i della Porta & Diani 2006) mener kulturelle tilnærminger som bidragsgivende til kollektiv handling har lite med kognitive prosesser og strategiske veivalg å gjøre. Isteden favoriserer de kollektive prosesser med en sterk følelsesdimensjon. Det er ofte sterke og direkte konfrontasjoner i møte med urettferdighet, heller enn politiske entreprenørers manipulering, som gjør folk aktive i kollektiv handling (della Porta & Diani 2006). Dette kan bidra til å forstå i hvilken grad folk trenger å bli mobilisert til motstand, eller om de er naturlig aktive fra før av.

Oppsummering av teori

I dette kapitlet har jeg sett på hvordan ulike teoretiske retninger forstår sosiale bevegelser og hva som mobiliserer folk til handling. Det blir spesielt viktig hvordan materielle saker igjen har fått plass på agendaen for hva sosiale bevegelser kjemper for. I tillegg har jeg presentert hvordan teorien forstår de ulike politiske begrensningene og mulighetene motstand møter på, og hvordan motstand forholder seg til denne påvirkningen. Strukturell endring kan legge store føringer for forandringer innad i sosiale konfliktmønstre ved at endringer i de konfliktene bevegelser involverer seg i kan også endre bevegelsene. Det blir også viktig her å forstå hvordan det blir mulig å mobilisere til protestaktivitet på en måte som samtidig holder herredømmet og makten på en armlengdes avstand. Dannelsen av en kollektiv identitet er grunnleggende for at motstandsaktivitet skal kunne holde seg stabil, jeg har derfor vist hvordan konkrete protesthandlinger kan bli sett på som en del av den samme konflikten. Teorien har til slutt presentert den rollen kulturelle representasjoner kan spille i sosiale konflikter og hvordan sosiale problemer blir identifisert som potensielle kampsaker for kollektiv handling.

3 Metode

Metoden er viktig for å kunne diskutere de metodiske valgene jeg har gjort i forbindelse med oppgaven. Disse metodiske valgene ble særlig sentrale i forbindelse med feltarbeidet jeg gjorde for å samle inn data til oppgaven. Jeg gjorde mitt feltarbeid i 4 palestinske landsbyer på Vestbredden september og oktober 2009. I de fire landsbyene foregår det motstand mot muren eller det har foregått motstand tidligere. Jeg gjorde omtrent 20 intervjuer, først og fremst med lokale motstandsorganisatorer i landsbyene, andre lokale motstandsaktører og én internasjonal aktivist. I tillegg gjorde jeg intervjuer med ulike akademikere og NGO-ansatte som bidro til høyere forståelse av bakgrunnen og den konteksten motstanden eksisterer i. Jeg har valgt å bruke begrepet intervjuobjekt istedenfor informant i denne oppgaven. Årsaken til det er at for palestinere forbindes informant med de palestinerne som samarbeider med israelsk etterretning og sees på som landsforrædere. Jeg har lenge hatt interesse for Midtøsten-konflikten og hvordan den israelske okkupasjonen rammer den palestinske sivilbefolkningen. Etter å ha deltatt på en studietur sammen med Sosialistisk Ungdom i 2005 på Vestbredden fant jeg ut at jeg ville skrive masteroppgaven min om den sivile motstanden mot den israelske okkupasjonen. I dette kapittelet vil jeg først presentere hvorfor kvalitativ metode er viktig for denne oppgaven. Deretter vil jeg presentere metoden brukt i oppgaven, før jeg diskuterer mitt feltarbeid opp mot teoretisk litteratur. I tillegg vil jeg kort diskutere hvordan analysen av data har blitt gjort.

Kvalitativ metodes relevans for oppgaven

Jeg har gjort bruk av kvalitativ metode i denne oppgaven. Dette har blitt gjort hovedsakelig gjennom intervjuer, i tillegg har jeg brukt noe uformelle samtaler og observasjon. Denne måten å samle inn data på avgrenser oppgavens metodikk fra annen metodebruk.

Utgangspunktet for valg av metode er temaet som studeres og hva slags problemstillinger som brukes i oppgaven (Thagaard 2009). Temaet og problemstillingen i min oppgave er mobilisering til motstand mot en okkupasjon. Dette er et svært sensitivt tema og et slikt forskningsopplegg er spesielt avhengig av at det eksisterer et tillitsforhold mellom forsker og intervjuobjekt. Intervjuobjektene mine kan møte harde represalier fra israelske myndigheter, så som arrestasjoner og vold, for å ha snakket med meg. Israelske myndigheter har liten interesse av at palestinernes versjon av hvordan muren påvirker palestinernes hverdag og motstanden mot muren blir bedre kjent. Derfor var det viktig at intervjuobjektene stolte nok

på meg til å fortelle om motstanden mot muren og hvordan denne var organisert. Ved at jeg møtte mine intervjuobjekter, slik intervju og observasjon er basert på, kunne de knytte navnet mitt til en person. Da kan det være større mulighet for at intervjuobjektet føler seg komfortabel med å dele ting hun/han ellers ikke ville gjort. Gjennom å bygge et tillitsforhold til intervjuobjektene mine fikk jeg samtidig mye data av et begrenset antall intervjuobjekter. I følge Thagaard (2009) er det en del av kvalitativ metodes egenart å gå i dybden med et mindre antall informanter.

Ved bruk av kvalitativ metode er det også et mål at forskeren kommer fram til sin forståelse av de sosiale fenomenene som undersøkes. Fortolkning står derfor sentralt innenfor kvalitativ forskning (Thagaard 2009). For Kobayashi (2001) handler det å komme fram til sin egen forståelse av sosiale fenomener om aktivistisk vitenskap. En forsker som også er aktivist studerer gjerne undertrykte folk, og ønsker samtidig at forskningen vil føre til en grunnleggende endring for de som studeres. I dette arbeidet brukes kvalitative metoder for å utfordre dominerende forståelser av verden, og formulere alternative måter å forstå verden på. Forskeren må derfor være seg selv bevisst hvordan hun/han forstår sin egen rolle. Det krever at forskeren er refleksiv i forhold til egen rolle. Forskeren må undersøke sine egne motiver for å gjøre forskningen og effektene av handlingene forbundet med dette, både som forsker og aktivist.

Kvalitative forskningsopplegg

Thagaard presenterer to ytterpunkter innenfor kvalitative forskningsopplegg, det hun kaller et eksplorerende forskningsopplegg og et mer strukturert opplegg (Thagaard 2009). Forskere som jobber med et eksplorerende forskningsopplegg har i liten grad definert problemstillingen på forhånd. Opplegget brukes gjerne for å utforske et sosialt fenomen som fra før av er ukjent for forskning, slik at dette skal kunne forstås analytisk. Om teoretiske perspektiver i stor grad preger et slikt prosjekt før datainnsamling starter er faren at intervjuobjektene synspunkter drukner i teori. Forskeren bør derfor begrense innslaget av teori og la dataene komme til uttrykk. Strukturerte opplegg, derimot, har klart definerte problemstillinger. Målet er å videreutvikle en allerede eksisterende teori, eller utvikle nye teoretiske perspektiver. I arbeidet med min oppgave opplevde jeg at forskningsopplegget lå et sted imellom eksplorerende og strukturert forskning. Samtidig som jeg hadde en problemstilling på forhånd har denne endret seg underveis i forskningsprosessen. Dette skjedde både under feltarbeid og i etterkant ved bearbeidelsen av dataene og teoriutviklingen. Jeg vil derfor ikke kalle problemstillingen min klart definert på forhånd. I tillegg, selv om det finnes endel teori på kollektiv handling på

Vestbredden fra før av (se for eksempel Khawaja 1994, Robinson 1997, King 2007), så har mye av teoriutviklingen rundt motstanden mot muren fokusert på situasjonen spesielt i landsbyen Bil'in istedenfor et fokus på likhetene og forskjellene mellom landsbyene, eller hva motstanden representerer i en nasjonal kontekst (se Hallward 2009, Roei, ennå ikke utgitt, for teoriutvikling om situasjonen i enkelte landsbyer). Vestbredden som forskningsområde er også påvirket av at den geografiske situasjonen forandrer seg raskt, på grunn av israelske myndigheters "midlertidige tiltak" for å styrke sikkerheten for de israelske bosetterne på Vestbredden, og befolkningen innenfor den israelske nasjonalstaten. Muren ble rettfærdiggjort av israelske myndigheter gjennom å være et midlertidig sikkerhetstiltak for å stanse palestinske selvmordsbombere under den andre intifadaen (Weizman 2007). Det at det er et behov for ytterligere teoriutvikling og fordi det eksisterer en svært skiftende territoriell situasjon har bidratt til at jeg har valgt et forskningsopplegg som er delvis eksplorerende.

De ulike delene av et kvalitativt forskningsopplegg fungerer fleksibelt i forhold til hverandre. Det gir en helhet til prosjektet der de ulike delene påvirker hverandre og eksisterer i et samspill. Et eksempel er hvordan den prosessen som foregår mens forskeren er ute i felten også er en del av analysearbeidet fordi forskeren hele tiden reflekterer over hvordan dataene hun/han samler inn i felten kan fortolkes (Thagaard 2009). Både under og etter intervjuer vurderte jeg hvordan det konkrete intervjuet passet inn i det datamaterialet jeg hadde fra før av. Å se intervjuene i sammenheng gjorde at jeg etter en del intervjuer kunne videreutvikle spørsmålene mine og kanskje vise tilbake til det andre intervjuobjekter hadde sagt. Det ble i tillegg enklere under analysearbeidet å hente ut det som var sentralt fra hvert intervju for å kunne bruke det.

De ulike delene av forskningsopplegget har også fungert fleksibelt i forhold til hverandre fordi jeg tidlig i oppgaveprosessen gjorde et valg om å veksle på hvilke kapitler jeg jobbet med under forskningsprosessen i stedet for å ta for seg kapitlene ett for ett. Dette har gjort at jeg i større grad har sett oppgaven i samspill underveis, og ikke bare de ulike enkeltpartiene. Jeg har kunnet gå tilbake til de ulike delene underveis og oppdatert dem etter hvert som strukturen på oppgaven har blitt klarere og jeg har blitt mer bevisst på de ulike tekstpartienes plassering i oppgaven. Dette har vært spesielt viktig med tanke på det Thagaard (2009) skriver om at den direkte kontakten forskeren har med sine intervjuobjekter i felten etterpå erstattes med forholdet forskeren har til sin tekst. Det kan derfor være viktig at forskeren henter fram igjen tekstpartier som ble skrevet under feltarbeid.

Valgmulighetene innenfor datainnsamling og foruteksisterende kunnskap

Innenfor samfunnsforskning har forskeren et bredt utvalg av måter å gjøre datainnsamlingen på, blant annet observasjon, intervju, eller kilder fra historiske hendelser. Det vil i stor grad være forskningsspørsmålene som styrer forskerens valg av måte å gjøre datainnsamlingen på (Ragin 1994). Silverman (2006, i Thagaard 2009) viser til intervju og observasjon som to av fire kategorier han deler kvalitative framgangsmåter inn i. Karakteristisk for intervju er en direkte kontakt mellom forsker og miljøet og intervjuobjektene som er en del av dette miljøet, en kontakt som er unik for den kvalitative tilnærmingen. Bruk av intervju gir forskeren informasjon om hvordan intervjuobjektene selv opplever situasjoner, deres synspunkter og deres selvforståelse (Thagaard 2009). I min oppgave blir intervjuer viktig for å gi et bilde av hvordan motstandsaktører selv har opplevd mobiliseringen til motstanden mot muren, og hvordan de har opplevd å skulle forholde seg til politiske muligheter og begrensninger. Observasjon gir fruktbar informasjon i de tilfellene det er interessant for forskeren å finne mer ut om hvordan personer i den relevante settingen forholder seg til hverandre.

For at et forskningsopplegg skal oppnå best mulig resultater er det viktig at forskeren har et bevisst forhold til hvor stor kunnskap hun/han har på området fra før av (Thagaard 2009). Fra før av visste jeg at jeg ville skrive oppgaven min om tidsaktuell motstand mot okkupasjonen i tillegg til at jeg hadde god kunnskap om tidligere motstand som var blitt gjort på Vestbredden. Fordi jeg i tillegg visste at jeg manglet kunnskap om organiseringen av den lokale motstanden mot muren konkretiserte jeg problemstillingen slik at jeg på feltarbeid kunne stille spørsmål som ga meg denne kunnskapen.

I tillegg gjorde det at jeg lettere kunne manøvrere ute i felten for å oppnå de beste resultatene. Siden jeg var bevisst på at jeg ikke hadde mye forhåndskunnskap om hvilken rolle de forskjellige landsbyene spilte, valgte jeg å favne bredt når utvalget skulle gjøres av hvilke landsbyer som skulle undersøkes. Under intervjuene i landsbyene fungerte intervjuobjektet også som en informasjonskilde på kunnskapen om landsbyen og motstanden der. Dette var svært nyttig siden jeg i liten grad kunne finne faglig litteratur som tok for seg den lokale motstanden på en systematisk måte.

Problemstilling, undersøkelsesopplegg og avgrensning av case

Forskningsopplegg styres av et eller flere spørsmål forskeren er interessert i å finne ut av. Spørsmålene har gjerne opprinnelse i samfunnsproblemer, forskerens personlige interesse eller i faglig litteratur. Utfra slike spørsmål formulerer forskeren deretter en problemstilling (Thagaard 2009). Gjennom min problemstilling ønsker jeg å finne ut av hva som karakteriserer motstanden mot byggingen av muren og hvilke faktorer som påvirker

motstanden på ulike geografiske nivåer. I min masteroppgave har problemstillingen bakgrunn i en kombinasjon av de tre årsakene Thagaard (2009) skriver om. For det første utgjør muren, som et av de nyeste bidragene til den israelske okkupasjonen av Vestbredden, et stort samfunnsproblem for den palestinske befolkningen gjennom konfiskering av jordbruksjord og mindre bevegelsesfrihet. Okkupasjonen fører med seg store geografiske endringer på Vestbredden som jeg mener er spesielt relevant for samfunnsgeografi. I tillegg har jeg lenge hatt en personlig interesse for konflikten, og sympatiserer med palestinerne kamp mot okkupasjonen. Selv om studieturen i 2005 gjorde utslaget for at jeg fant ut hva jeg ville skrive oppgave om, konkretiserte jeg dette etter hvert. Å konkretisere oppgaven til å handle om motstanden mot muren var naturlig siden dette er en av de nyeste og mest synlige delene av okkupasjonen, samtidig som jeg visste ut fra både mine personlige palestinske kontakter og i norsk solidaritetsbevegelse og ut fra media at motstanden mot nettopp muren er sterk i dag og derfor kunne fungere som en aktuell case. Aktualiteten som ligger i murtotstanden ville sannsynligvis bidra til at intervjuobjekter lette å få tak i og at de sa ja til å være intervjuobjekter. Det er ofte enklere å snakke om et dagsaktuelt tema enn handlinger vi gjorde for flere år tilbake. For det tredje så skrives det mye faglig litteratur om territorialitet, og kollektiv handling og sosiale bevegelser som er relevant for min oppgave. Som grunnlag for ordlyden i problemstillingen min har jeg brukt denne teorilitteraturen. Det har vært viktig å bruke litteratur som forstår territorialitet på en relasjonell måte. Det har også vært viktig å bruke litteratur som analyserer kollektiv handling både i lys av eksterne forhold utenfor den kollektive handlingen, kalt politiske mulighetsstrukturer, og interne forhold, som omhandler identiteten til motstanden og ressursene de besitter.

Avgrensning av case handler også om på hvilket geografisk nivå motstanden skulle undersøkes. Jeg valgte å se på det lokale innslaget av motstand i landsbyer på Vestbredden. Den lokale landsbykonteksten ble valgt på bakgrunn av at en stor del av motstanden foregår i palestinske landsbyer med jordbruksareal rundt. Jeg gjorde et foreløpig utvalg av landsbyer basert på den omtalene jeg fant på nettsidene til Stop the Wall⁴ og nyhetstjenesten Electronic Intifada⁵ av tidligere og nåværende motstand i ulike landsbyer, og om det var tilgjengelig kontaktinformasjon til informanter. Før jeg reiste på feltarbeid hadde jeg dermed et knippe landsbyer det var mulig å gjøre datainnsamling i, og bestemt meg for at hovedgruppen av informanter i prosjektet skulle utgjøres av motstandsaktører fra de ulike landsbyene. Praktiske årsaker som den geografiske avstanden til mulige informanter og det at okkupasjonen ofte

---

⁴ <http://stopthewall.org/>

⁵ <http://electronicintifada.net/>

legger begrensninger på palestinerne på Vestbredden sin bevegelsesfrihet, at det var hensiktsmessig å vente med konkrete intervjuavtaler til jeg var ankommet felt. I tillegg ville jeg forsøke å få en bedre oversikt over de potensielle landsbyene før jeg begynte å gjøre intervjuer der. Derfor hadde jeg en foreløpig avtale med en palestinsk akademiker som jeg håpet kunne bidra til å gi et generelt og oppklarende bilde av motstanden.

Feltarbeid

Dataene som forskere har mulighet for å innhente i en feltarbeidsituasjon er i stor grad usynlig for de forskerne som befinner seg i geografisk avstand fra de aktivitetene de undersøker (Edelman 2001). I mitt forskningsopplegg, for kunne svare på de spørsmålene jeg har stilt meg, fylte feltarbeidet flere grunnleggende funksjoner. Dette er funksjoner som jeg vanskelig kan se at jeg kunne oppfylt på en annen måte. En av funksjonene gjaldt konkretiseringen av caset til fire landsbyer. Konkretiseringen skjedde gjennom hvilke intervjuobjekter som også var motstandsorganisatorer jeg fikk opprettet kontakt med, og gjennom intervjuene og observasjonene jeg gjorde. Intervjuene og observasjonen gjorde at jeg oppdaget at landsbyene var forskjellige på flere måter enn det jeg hadde funnet ut på forhånd. Jeg hadde på forhånd en forståelse av at nettverket Stop the Wall sto for en nasjonal koordinasjon av motstanden, og at motstanden i de ulike landsbyene var for lokalavdelinger av Stop the Wall å regne. Etter et par intervjuer med både en forsker og motstandsorganisatorer fant jeg ut at utgangspunktet for organiseringen lå i de ulike landsbyene, og at Stop the Wall isteden hadde like mye eller mer kontakt med organisasjoner og aktivister organisert i internasjonalt solidaritetsarbeid i utlandet og med internasjonale aktivister som kom til Palestina for å delta i motstanden. Det var også lite samarbeid mellom de lokale motstandskomiteene. Landsbyene sto mye alene i den konkrete gjennomføringen av motstandsarbeidet. Dette kunne gi utslag i at de ulike landsbyene hadde ulike mengder og ulik type mobiliseringsressurser, at motstanden var innstilt på ubestemt tid, ulik plassering i forhold til muren og israelske bosetninger og at muren var i ulike byggefaser rundt flere av landsbyene. Oppdagelsen av mangel på nasjonal koordinasjon har hatt store følger for analysearbeidet. For det første har de territorielle endringene på Vestbredden blitt viktige for å forstå den fragmenterte motstanden. Israelske okkupasjonsmyndigheter påvirker motstanden gjennom sin endring av geografien på Vestbredden. I tillegg har det hatt betydning for hvordan jeg har forstått motstandens mulighet for gjennomslag for sine mål. Siden motstanden ikke utgjør en nasjonal samlet bevegelse i praksis betyr det i beste fall at motstanden i de ulike landsbyene får gjennomslag for sine egne lokale mål.

En viktig del av å være på feltarbeid handler om å la felt endre ens egne oppfatninger av caset. Jeg opplevde at dette skjedde på flere måter under feltarbeid. I forkant av feltarbeid hadde jeg en oppfatning av at palestinerne var veldig opptatte av politikk, og at dette gjorde at de aller fleste var politisk aktive i politiske partier. Derfor var det veldig interessant å oppleve at det ikke var dette jeg fant i mitt feltarbeid. Organiseringen i politiske partier var ikke så mye høyere enn det den er i Norge. Likevel eksisterte det en sterk tilhørighet til det å gjøre motstand mot okkupasjonen.

En av de andre oppfatningene jeg fant ut at jeg måtte endre på gjaldt politisk deltakelse knyttet til menn og kvinner. Etter erfaring med norske politiske forhold regnet jeg med at både at det politiske deltakelsesnivået var likt mellom menn og kvinner, og at kvinner og menn deltok i det samme motstandsarbeidet. Da jeg startet å undersøke landsbyene var inntrykket at det bare var menn som var politisk aktive, blant annet fordi jeg ikke fant noen kvinner som var aktive i de lokale organiseringskomiteene. Etter hvert ble det klart at også kvinner var aktive i motstandskampen, bare på andre måter. Det var isteden svært adskilte politiske arenaer mellom menn og kvinner. Selv om menn sto for den organiseringen av motstanden som fikk oppmerksomhet i media og av internasjonale aktivister fordi den var dramatisk og lett å legge merke til, organiserte kvinner egne kvinnemarsjer mot muren i flere av landsbyene eller drev selvstendig organisering av kvinner på andre måter.

Et begrep som datainnsamling kan gi inntrykk av at forskeren skal ut på jakt etter data som bare ligger ute i felten og venter på å bli funnet (Thagaard 2009). Slik er det ikke i kvalitative forskningsopplegg. Isteden ”skaper” forskeren til en viss grad de dataene hun/han samler inn. Både forskerens forståelse av samfunnet og samarbeidet med intervjuobjektene står sentralt for hvordan forskerens inntrykk kan gjøres til data. Dette stemmer overens med hvordan Sæther (2006, i Heimer og Thøgersen 2006) baserer feltarbeid på en idé om kunnskap som plassert i rom. Kunnskapen forskeren er interessert i finnes ute i felten, og måten forskeren kan få tilgang til den på er å bevege seg ut i felten og hente inn kunnskapen gjennom intervju, observasjon eller andre metoder.

Intervjuer

Under feltarbeid var intervjuer hovedgrunnlaget mitt for datainnsamling. Derfor er det viktig å ta opp grunnleggende forhold knyttet til gjennomføringen av intervjuene. Kvalitative intervjuer er et forskningsverktøy som forskeren bruker bevisst for å lære om erfaringene, følelsene og tankene til folk (Rubin & Rubin 1995). På denne måten blir intervjuer en

tilnærming til læring, fordi forskeren oppnår forståelse av en kontekst gjennom å oppmuntre sine informanter til å fortelle om deres verden med sine egne ord.

Intervjuene ble gjort ut fra et intervjudesign hvor spørsmålene dreide seg henholdsvis om muren som motstandsobjekt, motstandsformene som brukes, endringer i mobiliseringen og organisering av motstanden⁶. På denne måten var det en kontinuitet mellom problemstillingen i forskningsopplegget og spørsmålene stilt til intervjuobjektene. I tillegg var det viktig for meg å holde mulighetene åpne for å kunne formulere spørsmål individuelt ovenfor hver informant, siden ingen intervjuer er like og kan bevege seg i mange ulike retninger (Rubin & Rubin 1995). Jeg gjorde bruk av en mellomting mellom det Merton, Fiske & Kendall (1990, i Rubin & Rubin 1995) kaller et semistrukturert format og et ustrukturert format under intervjuene (Rubin & Rubin 1995). I semistrukturerte formater introduserer forskeren temaet på forhånd, før hun/han styrer samtalen ved å stille konkrete spørsmål. Det brukes i situasjoner der det er viktig at intervjuene gir relevant informasjon. I ustrukturerte formater begrenser forskerens kontroll over situasjonen seg til å foreslå temaet det skal snakkes om og noen få konkrete spørsmål til intervjuobjektet. I de fleste kvalitative intervjuer brukes en mellomting av ustrukturerte og semistrukturerte intervjuer, samtalen beveger seg innenfor ulike grader av forskers styring i løpet av intervjuet. Å bruke ustrukturert format for min del var basert på at jeg ønsket svar på hvordan intervjuobjektene opplevde muren, og motstandens rolle. Det semistrukturerte formatet ble brukt for å få informasjon om motstandsformene som ble brukt.

Forskeren er avhengig av å ha et bevisst forhold til hvem hun/han får informasjon fra for at de dataene som samles inn skal være troverdige. Forskning innenfor kvalitative studier gjør bruk av strategiske utvalg. I det ligger det at forskeren velger intervjuobjekter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som gjør dem strategisk sentrale for å kunne svare på problemstillingen (Thagaard 2009). I min oppgave gjorde jeg delvis bruk av strategiske utvalg, når det gjaldt kontakt og intervjuer med motstandsorganisatorer på lokalt nivå, disse informanter ble valgt i kraft av sitt verv som organisatorer. Disse intervjuobjektene ville kunne gi et bilde av motstanden i landsbyene, og kunne også si noe om hvordan muren ble forstått som motstandsobjekt. Måten jeg fikk kontaktinformasjon til disse intervjuobjektene varierte mellom å finne det via en e-postliste for palestinere og internasjonale aktivister basert i Ramallah på Vestbredden, eller via norske eller palestinske bekjente, bekjente som jeg hadde blitt kjent med gjennom mitt eget politiske engasjement i blant annet Fellesutvalget for

---

⁶ Intervjudesignene er plassert bakerst i oppgaven.

Palestina. I en av landsbyene fikk jeg en hel liste med navn og kontaktinfo av et observatørteam fra en kristen ikkestatlig organisasjon. Jeg hadde på forhånd ringt og snakket med en av dem og presentert meg selv og oppgaven min.

For mange forskere står det sentralt å opparbeide et personlig tillitsforhold til det Thagaard (2009) kaller nøkkelinformanter, i min oppgave er det motstandsorganisatorene jeg gjorde intervjuer med og som jeg har valgt å kalle spesielle intervjuobjekter. Dette kan bidra til at nøkkelintervjuobjektene deler spesielt mye informasjon (Wadel 1991, i Thagaard 2009). Jeg gjorde en stor innsats for å oppnå dette under feltarbeid. For det første var jeg bevisst på å besøke de ulike landsbyene flere ganger. For mitt forskningsdesign spilte det en stor rolle å gå i dybden og la ulike stemmer fra hver enkelt landsby være representert i datamaterialet. Dette ga store fordeler når det kom til å bygge et tillitsforhold til de spesielle intervjuobjektene. Å møtes flere ganger bidro til en gjenkjennelseeffekt mellom meg og de spesielle intervjuobjektene, og vi fikk gradvis dannet et bredere bilde av hverandre. Jeg mener dette gjorde at de spesielle intervjuobjektene stolte mer på at jeg var ute i forskningsmessig ærend. Samtidig mener jeg det bidro til at de åpnet seg mer og fortalte meg mer som var relevant for å svare på problemstillingen. Flere besøk i hver landsby var ofte også det mest praktiske. Jeg gjorde 3 besøk i Ni'lin, 3 i Jayyous, 2 i Bil'in og 2 i Budrus.

Fordi de spesielle intervjuobjektene satt på informasjon om hvilke andre landsbyinnbyggere som også var eller hadde vært motstandsaktører og var villig til å dele denne informasjonen med meg fungerte de på flere måter som det Atkinson (1981b, i Hammersley & Atkinson 2007) kaller gatekeepere. Dette er aktører som kontrollerer de viktigste kildene og mulighetene for tilgang i felten. Samtidig er det sannsynlig at jeg kunne ha oppnådd tilgang til de andre intervjuobjekter på alternative måter om motstandsorganisatorene ikke hadde vært villige til dele informasjonen med meg. Jeg kunne for eksempel ha brukt demonstrasjonene for å legge merke til hvilke motstandsaktører som kunne være aktuelle, eller spurt Stop the Wall sitt kontor om hjelp. Jeg opplevde i flere tilfeller at gatekeeperne/nøkkelinformantene selv ønsket å bidra med å finne intervjuobjekter.

Jeg var også interessert i å snakke med motstandsaktører uten organiseringssansvar. I utvalget av disse informantene brukte jeg for det første snøballmetoden, som går ut på å be de spesielle intervjuobjektene om navn på andre personer som også hadde deltatt i den samme motstanden i samme landsby (Thagaard 2009). Jeg gjorde også bruk av palestinere og nordmenn som er personlig bekjente av meg. Disse fungerte som mellomledd ved å henvise meg til en motstandskordinator i landsbyen. Jeg var bevisst den potensielle utfordringen som kunne ligge i at intervjuobjektene fra samme landsby ikke ville representere ulike syn. Jeg

forsøkte å begrense dette ved å be de spesielle intervjuobjektene om navn på personer som kunne ha fylt ulike roller i den enkelte landsbyens motstand, på bakgrunn av politisk orientering, kjønn eller alder. Jeg opplevde faktisk at én av de spesielle intervjuobjektene ville at jeg skulle snakke med en annen enn broren hans som også hadde deltatt i motstandsorganiseringen, nettopp for å få fram ulike synspunkter. Utvalget av intervjuobjekter i landsbyene ble også delvis gjort på grunnlag av observasjon i demonstrasjonene, ved at jeg la merke til hvem som kunne være aktuelle intervjuobjekter på bakgrunn av alder eller hvordan de opptrådte i demonstrasjonene. Når det gjelder forskningsprosjektets validitet, om det kan stoles på dataene som kommer fram er sanne, er det umulig å unngå skjevheter i dataene når informantene kommer fra mindre fellesskap slik en landsby er. Det kan for eksempel ha gitt bilde av at det er høyere mobilisering til demonstrasjonene enn det det i realiteten er. Dette gjelder spesielt i de tilfellene der jeg har brukt de spesielle intervjuobjektene som kilde til andre intervjuobjekter. Samtidig mener jeg de grepene jeg har tatt bidro til at analyseringen av data viser en bredde i erfaringene og synspunktene til intervjuobjektene fra landsbyenen. Når det gjelder landsbyen der jeg fikk listen over flere ulike personer gjorde dette at jeg ved å gjøre intervjuer med noen av disse personene kunne spørre om hvilket forhold de hadde til de andre på listen. På denne måten kunne jeg orientere meg bedre om hvem som organiserte motstanden i landsbyen.

Det ble også gjort noen intervjuer med personer som jeg har valgt å kalle nøkkelinformanter i kraft av deres jobb, kompetanse eller forskning på områder som var relevante for problemstillingen. Disse informantene tok jeg selv kontakt med via e-post eller telefon. Her brukte jeg også strategisk utvalg fordi informantene satt på kunnskap og analyseringsevner som kunne være fruktbare for forskningsprosessen. Blant annet viste jeg gjerne til det personene gjorde eller hadde gjort som gjorde dem relevante for min forskning.

Å oppnå tilgang under feltarbeid til intervjuobjekter kan på mange måter være en praktisk utfordring. Ved å bruke egne sosiale evner og ens mellommenneskelige forhold har en forsker ofte kommet godt på vei når det gjelder tilgang (Hammersley & Atkinson 2007). Dette spilte en stor rolle under mitt feltarbeid. Ved å ta kontakt med spesielle intervjuobjekter var det ofte enkelt å oppnå tilgang til de ulike landsbyene jeg gjorde intervjuer i, spesielt etter å ha gjort intervjuer med de spesielle intervjuobjektene. Generelt sett var det store flertallet av intervjuobjekter veldig behjelpelige både i egne intervjuer og med å finne nye intervjuobjekter. Temaet jeg skriver om og min problemstilling mener jeg gjør at mange intervjuobjekter er veldig interessert i å hjelpe. Interessen som ligger i å kunne fortelle sin egne erfaringer og egen historie om motstand gjorde nok at mange intervjuobjekter mer enn

gjernede deltok. Å samtidig vise empati med den situasjonen palestinere lever under hjalp også for å oppnå kontakt. På denne måten opplevde jeg at å gjøre feltarbeid i et konfliktområde var konstruktivt for antallet intervjuobjekter jeg fikk tilgang til. Andre måter jeg oppnådde kontakt med intervjuobjekter på var uformelle samtaler av ulik type med personer jeg ofte hadde opparbeidet et godt forhold til. Samtalene fant gjerne sted i en kontekst som var politisk på en eller annen måte. Det at jeg har erfaring som aktiv i solidaritetsarbeid med palestinernes sak og som politisk aktiv generelt bidro i stor grad til at disse samtalene fant sted. Samtidig er det nødvendig at jeg er kritisk til denne posisjonen jeg da inntok, mellom å være forsker og være aktivist. Kvalitative metoder kan ofte utfordres i de tilfellene det kombineres med aktivisme. I disse tilfellene vil ulike politiske forbindelser mellom individer, lokalsamfunn og myndigheter komplisere forskningsarbeidet. Sannhet blir dermed svært skiftende, etter hvem man snakker med. Det er viktig for forskeren å ha et reflektert forhold til at hva som er sannhet vil alltid være ideologisk styrt (Kobayashi 2001). Det var også fruktbart for utbyttet av feltarbeid å bo i en leilighet sammen med både andre internasjonale beboere og palestinere. Å bo i en leilighet bidro til at det ble mer naturlig for meg å være på feltarbeid. Både siden feltarbeidet varte så lenge og fordi jeg bevisst ønsket kontakt med andre mennesker som kunne bli nyttig for feltarbeidet valgte jeg å bo i en leilighet. Under store deler av feltarbeidet bodde det en østerriker som hadde internship på den østerrikske ambassaden der og en tysker som gjorde intervjuer med palestinere lokalt for en humanitær organisasjon. I tillegg var leiligheten administrert av en palestiner, som under deler av feltarbeidet jobbet for Al-Haq, en palestinsk menneskerettighetsorganisasjon. Dette miljøet gjorde at jeg hadde folk å diskutere mitt feltarbeid med, på forskjellige måter. Jeg kan kjenne meg godt igjen den beskrivelsen Sæther (2006) gir av å skulle starte feltarbeidet til sin mastergrad. Idet forskeren entrer et sted som er ukjent for henne/ham gjør det at forskeren inntar en ny subjektposisjon. Forskerens identitet defineres nå i relasjon til de menneskene som har sitt hjem i den konteksten forskeren er på feltarbeid i (Sæther 2006).

Ifølge Hammersley & Atkinson (2007) kan ikke forskeren bare bruke sine sosiale evner for å oppnå tilgang til felten. Det er nødvendig at forskeren har en teoretisk forståelse av den konteksten som undersøkes. I tillegg kan de hindringene forskeren møter på i arbeidet med å få gjennomført sin forskning, og kanskje også hvordan disse hindringene kan overkommes, i seg selv bidra til kunnskap om konteksten som undersøkes. Et eksempel på hvordan jeg møtte på hindringer i feltarbeidet var da jeg skulle få det spesielle intervjuobjektet i Bil'in til å hjelpe meg med å finne intervjuobjekter. Jeg hadde bevisst ventet med dette til det andre besøket i landsbyen, for å ha litt tid til å utvikle et tillitsforhold til

intervjuobjektet. Men det viste seg at han så det ikke som sin rolle å skaffe meg intervjuobjekter, slik jeg forsto det, selv om jeg hadde vært nøye med å presisere hva jeg trengte hjelp til. Han mente likevel at det var svært viktig at jeg var tilstede under de ukentlige demonstrasjonene mot muren, og passet på at jeg ble innlosjert i landsbyens aktivisthus. I denne sammenhengen kan det være relevant å spørre seg om jeg selv kan ha vært for lite klar på grensene mellom rollen som forsker og rollen som aktivist. Jeg fikk inntrykk av at han ikke hadde en klar forståelse av min rolle som forsker, og at han isteden trodde jeg var aktivist eller ansatt i en ikkestatlig organisasjon.

Jeg erfarte raskt under feltarbeid at å gjøre intervjuer innebar at intervjuobjektene hadde muligheten til å uttrykke sine meninger, følelser og inntrykk ovenfor en som kom utenfra, en ukjent. I tillegg hadde jeg flere merkelapper festet til meg, merkelapper jeg selv mente det var viktig å fortelle om eller merkelapper intervjuobjektene hadde satt på meg på bakgrunn av sin forforståelse. For det første kom jeg fra en annen del av verden, den delen av verden med mest makt. Min opplevelse er at mange palestinere også ser på det som grunnleggende å appellere til denne delen av verden for å oppnå sitt mål om å avslutte den israelske okkupasjonen. En rolle jeg selv mente det var viktig at intervjuobjektene visste om var at jeg var forsker. Jeg mener rollen som forsker gjorde at flere av mine intervjuobjekter var overbevist om at jeg hadde makt til å gi en uavhengig videreformidling av deres hverdag under okkupasjon og motstand mot muren. Flere av intervjuobjektene jobbet hardt for å oppnå min sympati med egen situasjon, blant annet ved å snakke mye om det høye voldsnivået de opplevde fra det israelske militæret. Det kan være at slike framstillinger overdriver i forhold til den faktiske situasjonen og dermed kan gi falske årsakssammenhenger i analyseringen av data. Samtidig, ved å vinkle problemstillingen slik jeg har gjort, mener jeg at jeg har gjort disse fortellingene om vold til et metodisk gode, fordi det har bidratt til at intervjuobjektene mine kunne få snakke om dette temaet på en måte de var komfortable med, og fordi det har gitt viktige data til oppgaven. Samtidig kan det være at dette gjorde det lettere å få svar på spørsmål intervjuobjektene kanskje ikke er så opptatte av, men som er viktige for min problemstilling. Metodisk sett oppstod det dermed en god forhandlingssituasjon mellom intervjuer og intervjuobjekt.

Dette betyr ikke at jeg skal la være å være kritisk i min analysering av datamaterialet til framstillingene av hvor høyt voldsnivået er, eller andre faktorer. Det er alltid viktig å være kritisk til intervjuobjekters framstillinger. Følelsesmessige situasjoner, slik voldsnivået er, kunne kanskje bli overfokusert i forhold til hvor høyt det er, eller hvor viktig det er i forhold til andre faktorer som bestemmer mobiliseringen. Det er stor sjanse for at flere av

intervjuobjektene ønsket å framstille situasjonen til sin fordel på grunn av temaet for intervjuene og fordi intervjuene ble gjort i et konfliktområde. Dette kan være forståelig sett fra deres ståsted, men det betyr ikke at det er mindre viktig at min forskning er pålitelig, snarere tvert imot.

Under flere av intervjuene jeg gjorde med lokale og nasjonale motstandsaktører hadde intervjuobjektene ulike framstillinger av hvem de selv mente utgjorde motstanden mot muren. Oppfatningene gikk langs to skillelinjer, av hvilke aktører som var grasrot/ikke grasrot og av i hvilken grad motstanden i de ulike landsbyene var påvirket eller direkte styrt av palestinske partipolitiske krefter. I et kvalitativt forskningsopplegg er det ingen overraskelse at det er mange ulike oppfatninger av sannheten, det er heller ikke sikkert at det finnes én sannhet om hvilke krefter som utgjør motstanden.

Jeg så fort at de palestinske politiske partienes eventuelle påvirkning av motstanden i de ulike landsbyene var en metodisk utfordring det var vanskelig å ta hensyn til i oppgaven. Om denne faktoren skulle bli tatt hensyn til i oppgaven mener jeg tidsaspektet for feltarbeidet måtte vært mye lenger. Om jeg da hadde fått opparbeidet et større tillitsforhold til intervjuobjekter som satt på slik informasjon hadde det vært større sannsynlighet for at de ville ha delt slik informasjon med meg. Derfor har jeg valgt å ikke analysere ulike partipolitiske krefter i oppgaven, men isteden fokusere på at dette generelt sett er en utfordring for å kunne skape en nasjonal motstand mot muren. Ikke minst er det en utfordring for hvilke betydninger det har for den kollektive identiteten blant motstandsaktørene

Bruken av tolk under intervjuene påvirket intervjuene på flere ulike måter, selv om jeg ikke brukte dette mye. I Budrus var det intervjuobjektet jeg brukte som gatekeeper også tolk. Fordi han allerede var gatekeeper virket det lettest i utgangspunktet å bruke ham som tolk. I tillegg kunne det ha påvirket mitt forhold til ham som gatekeeper om jeg hadde insistert på noen andre som tolk, i så fall kunne min tilgang til intervjuobjekter i landsbyen blitt vanskelig. Jeg brukte ham som direkte tolk under et intervju med et intervjuobjekt fra kvinneorganisasjonen i landsbyen. Jeg brukte ham og som støtte i de to andre intervjuene jeg gjorde i landsbyen fordi han hadde vært motstandskordinator og for hans engelskkunnskaper. Alle tre intervjuene var fruktbare fordi jeg fikk relevant informasjon fra intervjuobjektene. Samtidig betydde det at han var tilstede både begrensninger på grunn av hans posisjon i lokalsamfunnet, og muligheter for å observere hvordan de andre intervjuobjektene forholdt seg til ham. Gatekeeperen overstyrte delvis intervjuet med det kvinnelige intervjuobjektet. Mitt inntrykk er at ikke like mye av det kvinnelige intervjuobjektets synspunkter kom fram som det kunne gjort med en annen tolk som var

kvinne. Under intervjuet jeg gjorde med de to andre, mannlige, intervjuobjektene opplevde jeg at det var et maktforhold mellom intervjuobjektene og ham som gjorde at han hadde det siste ordet der det var uenighet. Jeg mener de to intervjuobjektene hadde uttrykt mer uenighet med motstandskoordinatorer om han ikke hadde vært tilstede. Under et av disse intervjuene var også broren til intervjuobjektet tilstede. Han hadde bodd over lengre tid i USA og snakket godt engelsk, og fungerte derfor som tolk. Likevel benyttet han anledningen til å uttrykke mye av sine egne meninger i tillegg til å være tolk. Dette var hemmende for intervjuet fordi jeg ikke fikk fram like mye av synspunktene til intervjuobjektet som hadde bodd hele sitt liv i Budrus og jobbet som bonde, og derfor hadde et sterkt forhold til jordbruksjorda.

Bruk av tolk fungerte også veldig fruktbart. I Ni'lin brukte jeg en kvinnelig ung tolk til et intervju med en kvinnelig lederskikkelse i landsbyens kvinneorganisering. Å bruke en tolk med samme kjønn som intervjuobjektet var veldig fruktbart for å få fram informantens synspunkter, spesielt de synspunktene som var direkte relatert til henne som kvinne og ansvarlig for kvinneorganisering. Tolken uttrykte også stor støtte ovenfor meg til den kvinnekampen intervjuobjektet sto for. Min opplevelse er at det var fruktbart å ha en tolk som hadde mye til felles med intervjuobjektet. Det må oppsummeres til slutt at i de situasjonene der tolkingen har foregått for en kvinnelig informant er også den rollen jeg selv spiller i kraft av mitt kjønn sentralt. At jeg er mann har nok påvirket alle intervjuene som ble gjort med kvinner. Dette har påvirket analysen av dataene ved at mengden av informasjon kunne vært større om jeg hadde vært kvinne. Samtidig mener jeg at mitt forskningsopplegg med undersøkelse av organiseringen av den lokale motstanden i høyeste grad kan forsvares i forhold til kjønnsfaktoren fordi det store flertallet av motstandskoordinatorer er menn. Jeg hadde neppe fått like mye informasjon om jeg hadde vært kvinne.

Observasjon

Datainnsamling under feltarbeid ble mer fruktbart ved at jeg i tillegg til intervjuer også tok i bruk observasjon. Jeg brukte observasjon som metode under de lokale demonstrasjonene jeg observerte i landsbyene. Dette ga meg mye informasjon om hvem som deltok i de ulike demonstrasjonene og hvor mange som deltok. I Bil'in observerte jeg også flere demonstrasjoner, og kunne dermed se om deltakelsen gjentok seg.

Forskeren er nødt til å velge hvilken måte hun/han skal observere felten på, som deltakende eller observere fra sidelinjen. Det er undersøkelsesopplegget som styrer forskerens valg på dette området. Om forskerens deltakelse vil påvirke situasjonen som undersøkes er det fornuftig at forskeren velger observasjon fra sidelinjen. I disse tilfellene vil forskerens

kunnskap om miljøet stå sentralt, slik at forskeren vet hva hun/han skal konsentrere seg om. Jeg valgte å bruke observasjon fra sidelinjen i de tilfellene der det var relevant under mitt feltarbeid. Jeg visste hva jeg skulle konsentrere meg om i de tilfellene jeg gjorde observasjon. I tillegg mener jeg at det kunne ha påvirket motstandsaktører til å handle på mer utfordrende måter ovenfor israelske soldater om jeg hadde deltatt på lik linje i demonstrasjonene. Observasjon ga meg muligheten til selv å kunne observere hvilke uttrykk motstanden hadde og hvordan de ulike motstandsaktørene handlet i en motstandssituasjon. I tillegg observerte jeg den konteksten intervjuene foregikk i, fordi jeg mener det var relevant for helhetsinntrykket av intervjuobjektene mine. Som framgangsmåte alene hadde observasjon hatt liten nytte for å svare på min problemstilling. Men, for å utfylle intervjuobjektens utsagn ga observasjonen viktig informasjon. Det gjorde at jeg hadde bedre mulighet til å justere intervjuguidene underveis, og stille mer presise spørsmål. I tillegg var det utfyllende for det helhetsinntrykket jeg dannet meg av caset.

Etiske dilemmaer

Å gjøre feltarbeid betyr at forskeren kommer relativt nær på mennesker som er relevante for den eller de casene som undersøkes. Å gjøre feltarbeid i et konfliktområde med intervjuobjekter som lever under en militær okkupasjon gjorde at det var spesielt viktig å beskytte mine intervjuobjekter. Det var også helt sentralt for meg å opprette et godt forhold til mine spesielle intervjuobjekter, og gjøre alle intervjuobjektene trygge på at jeg hadde redelige hensikter. Det intervjuobjektene fortalte i intervjuer, i tillegg til at jeg fikk deres navn, gjorde at de kunne være utsatt for represalier fra israelske myndigheter. At jeg som utlending snakket med dem var også en bekreftelse ovenfor israelske myndigheter om at de kunne være interessante for myndighetene, om myndighetene fikk greie på hva jeg drev med. Derfor fikk alle intervjuobjekter vite at deres navn og den informasjonen de ga meg er trygge hos meg, i tillegg til at alle informanter anonymisert i oppgaven, og isteden blitt gitt en tittel som forklarer hvilken rolle de har spilt i oppgaven. Alle intervjuobjektene fikk vite om informert samtykke, at dataene ble behandlet konfidensielt og hvilke konsekvenser deres deltagelse hadde.

Å samle inn data i områder preget av konflikt betydde for min del at jeg møtte på ulike krav til mitt opphold i felt. Dette var spesielt sensitivt på grunn av caset mitt. For det første oppdaget jeg hvor viktig dette var i forkant av avreise. Fordi feltet jeg skulle på feltarbeid til var okkupert av en fremmed militærmakt, og mitt case omhandlet motstand mot

en av de faktorene militærmakten brukte for å opprettholde okkupasjonen fant jeg ut at det var fornuftig å ikke være fullstendig ærlig om hva som var caset mitt.

I konfliktområder er det også naturlig at det oppstår interne maktstrukturer blant undertrykte mennesker (Sharp m. fl. 2000). Dette skjedde også under feltarbeid, og det kunne være en utfordring å skulle manøvrere mellom de ulike posisjonene som fantes. Jeg fikk blant annet høre av motstandsaktører at jeg ikke burde bruke så mye tid på Bil'in, fordi den fikk så mye oppmerksomhet fra før av. I løpet av et feltarbeid kan det oppstå mange utfordringer for forskeren knyttet til å ta side i konflikter. Den nære relasjon med felt og informanter som feltarbeid innebærer betydde for min del at det var en større utfordring å ikke holde med én av partene i en av de mange konfliktsituasjonene som oppstod enn det ville vært om data hadde blitt samlet inn på en annen måte. Det kan være en fare under feltarbeid for at forskere kan identifisere seg mer med bevegelsene enn hva som er fornuftig, ved å godta aktivisters påstander uten å blunke eller gjennom å representere "bevegelser" som mer enhetlige enn det de er (Edelman 1999, Hellman 1992, i Edelman 2001). Det er helt klart viktig at forskeren er kritisk til egen rolle i denne sammenheng, og både gjør en innsats under feltarbeid for å bli oppfattet "riktig" og at hun/han i tillegg er kritisk i etterkant i forbindelse med analysering av dataene til de resultatene hun/han fant.

Å for meg å ta side med palestinere som mister jord på grunn av byggingen av muren handler om normal menneskelig empati. Flere forskere av sosiale bevegelser har bemerket at deres personlige engasjement i det de forsker på (Charlton 1998, Cunningham 1999, Schneider 1995, Stephen 1997, Waterman 1998, i Edelman 2001) er årsaken til at de gis tilgang til motstandsaktørers virkelighet. Samtidig, harmoniske framstillinger av sosiale bevegelser kan hindre forskere i å se grunnleggende bevegelsesdynamikk og den politiske nytten motstandsaktører har av forskeres tilstedeværelse. Det palestinske samfunnet er veldig gjestfritt, mange folk åpner hjemmene sine for utlendinger og det er nesten alltid mat å få. Dette medførte en stor fordel for meg på feltarbeid, spesielt når jeg fortalte hvorfor jeg var på besøk i Palestina. Samtidig betydde det at jeg hadde et ansvar for å akseptere denne gjestfriheten, også blant palestinere som ikke hadde noe utbytte for min datainnsamling. Dette var aldri noe stort problem for min del, men samtidig kan det være at jeg ikke hadde oppnådd like gode data om jeg ikke hadde vist takknemlighet for gjestfriheten palestinerne jeg møtte viste.

Analyse av data

Å variere mellom de to intervjuformatene i samme intervju, semistrukturert og ustrukturert format, ga meg store fordeler i analyseprosessen. At jeg hadde god informasjon om motstandsformene som ble brukt gjorde at jeg kunne finne fellestrekk rundt hvordan motstanden utføres i de ulike landsbyene. I tillegg hadde jeg god informasjon om hvordan intervjuobjektene så på muren og motstandens rolle. Dette gjorde at jeg kunne utarbeide en forståelse av den lokale motstanden som orientert rundt forsvar av jordbruksjord.

Ifølge Sæther (forelesning 24.02.2009) er det altfor lite forskning som presenterer arbeidet mellom transskribering og en ferdig analyse. Dette gjør at alle de viktige stegene imellom ikke blir presentert. Isteden må forskeren gjøre grunnlaget eksplisitt for hvordan kunnskapen i forskningen utvikles. Det vil si at forskeren tenker nøye gjennom hvordan hun/han kan forholde seg til hvilke sentrale avgjørelser som skal tas i forskningsprosessen for å oppnå en helhetlig forståelse av de sosiale fenomenene som studeres (Thagaard 2009). Problemstillingen er ikke ferdig utformet når datainnsamlingen starter, utformingen foregår hele tiden. Problemstillingen vil selvsagt fungere som en retningsviser for hvilken vei datainnsamlingen skal gå, men samtidig vil datainnsamlingen gjøre at forskeren oppdager nye ting som gjør at problemstillingen må revideres (Thagaard 2009).

Dette har også vært viktig i mitt forskningsopplegg. Jeg har gjennom hele arbeidsperioden jobbet med alle delene av opplegget. Caset var relativt kjent for meg, fordi jeg hadde en del forkunnskap om den generelle situasjonen som er rammen rundt muren og motstanden mot den. Samtidig var det nødvendig at jeg oppdaterte forskningsopplegget underveis, spesielt fordi feltarbeidet ga mye ny kunnskap om hvordan motstanden fungerte.

At forskningsresultatene er troverdige og overførbare er avhengig av at kunnskapsgrunnlaget i forskningen gjøres eksplisitt. Det betyr at forskeren må redegjøre for hvilke framgangsmåter som er brukt under datainnsamling, opplegget som brukes i analysen og hvordan forskeren fortolker resultatene sine (Thagaard 2009). At forskningen har troverdighet vil si at forskningen har gyldighet fordi det kan stoles på resultatene fra forskningsopplegget, og at forskeren kan gjøre rede for innsamlingsmetodene som er benyttet i datainnsamlingsprosessen. I dette metodekapitlet har jeg gjort rede for innsamlingsmetodene jeg har benyttet. Jeg mener et av argumentene for at det kan stoles på resultatene fra innsamlingsprosessen er et av de poengene jeg har lagt vekt på i kapitlet, hvordan innsamlingsprosessen har økt min egen bevissthet om feltet og gjort at jeg har tilpasset egen problemstilling og forskning til hvordan feltet ser ut. Jeg har også skilt mellom den informasjonen jeg har samlet inn på feltarbeid og mine egne vurderinger av denne informasjonen. Dette blir spesielt viktig når feltet er en arena jeg selv har stor interesse for og

mange meninger om. At det er overførbarhet i forskningen vil si den forståelsen som gjelder i et forskningsprosjekt også er relevant i andre situasjoner. Forskeren må argumentere for de betingelsene som bidrar til at en tolkning basert på studier i én sammenheng også kan ha relevans i andre sammenhenger (Thagaard 2009). Dette vil alltid være umulig i kvalitative forskningsopplegg fordi det alltid vil være noe som gjør at andre forskningsopplegg blir annerledes (forelesning, Sæther 24.02.2009). Samtidig mener jeg det er grunnlag for å si at den forståelsen som gjelder i mitt prosjekt også kan ha betydning i annen forskning. Det handler om hvordan motstanden mot muren har utviklet en fragmentert karakter etter hvert som okkupasjonen og interne palestinske forhold har økt forskjellene mellom landsbyene. Jeg mener det er trolig at annen motstand mot okkupasjon også kan utvikle en slik fragmentert karakter, i tillegg til at innenfor annen motstand kan det også utvikle seg undertrykkende strukturer som ønsker eierskap over motstanden. Thagaard (2009) skriver at overførbarhet også kan være relevant fordi en leser som kjenner til de fenomenene som studeres kan kjenne seg igjen i hvordan en forsker tolker disse fenomenene i sin forskning. Det er ikke opp til meg å avgjøre, men det er klart jeg håper andre lesere kan se likheter mellom hvordan han/hun kjenner til fenomenene jeg skriver om, og min tolkning av disse fenomenene.

4 Bakgrunn

I denne delen vil jeg presentere felten og den konteksten felten er i. Jeg vil starte med å gi et bilde av den nasjonale palestinske konteksten og muren. Dette er viktig for forståelse av den sammenhengen muren og motstanden mot muren eksisterer innenfor, både geografisk og politisk. I relasjon til teorikapitlet blir Allens (2005) teori om hvordan en myndighet har et maktsentrum, samtidig som makten kommer til uttrykk gjennom ulike romlige prosesser, relevant i denne sammenhengen gjennom den måten murens rute fungerer på. Det blir en representasjon av hvordan den israelske okkupasjonens organisering kommer til uttrykk. I bakgrunnskapitlet vil jeg også presentere hvordan motstanden mot muren er organisert, for å underbygge valg av case og intervjuobjekter. I tillegg vil jeg skissere opp sentrale karakteristikk ved de ulike landsbyene. Disse karakteristikkene er sentrale i min forståelse av motstanden de ulike landsbyene. Igjen i relasjon til teorikapitlet blir Allens maktteori viktig, for motstanden brytes også opp i ulike deler som ikke nødvendigvis forholder seg til hverandre.

Jeg valgte å konsentrere meg om motstanden i fire landsbyer. Landsbyene har mistet landbruksjord på grunn av muren, og i dag drives det motstand i to av landsbyene, mens to av landsbyene har innstilt motstandsarbeidet etter lengre mobiliseringsperioder. Motstanden er organisert av landsbyenes innbyggere, og har deltakelse fra både lokalbefolkningen og internasjonale aktivister. Skillet mellom de landsbyene som driver motstand i dag og der det har blitt drevet motstand tidligere vil jeg komme nærmere tilbake til i analysedelen.

Den palestinske konteksten

Å gjøre feltarbeid i det palestinske samfunnet gjorde at jeg erfarte flere viktige faktorer om konteksten rundt motstanden mot muren. I denne delen vil jeg konsentrere meg om grunnlaget for palestineres forhold til jordbruket, deres forhold til politikere og politikk, og rollene palestinske kvinner spiller i motstanden og samfunnet generelt. Det er viktig å gi en bakgrunn for disse faktorene for å gi et mer helhetlig bilde av hvilken rolle faktorene spiller, i tillegg til det datamaterialet intervjuobjektene mine har bidratt med.

Palestineres forhold til egen jord er av stor betydning, både materielt og mentalt. For det første hviler jordbruket på tradisjonelle dyrkingsformer, og folks relasjon og eierskap til jorda er ofte nedarvet gjennom generasjoner. Eierskapet til produktiv jord er ofte tillagt familier, og ikke individer, jorda har vært i familiens eie så lenge noen kan huske. Familien og

lokalsamfunnet ”bare visste” hvem som eide hvilke jordområder, derfor har det ikke vært nødvendig med papirer på eierskap. Likevel er det sjelden at søkeren, jordeieren eller andre som har tilhørighet til jorda, innfrir israelske myndigheters krav om at hun eller han eier jorda, eller faktisk har slektskap med jordeieren. Israelske myndigheter produserer og sitter også med kontrollen over kartene som viser eierskapet til jorda. (Makdisi 2007). Bakgrunnen for et slikt system er den ottomanske myndigheten i det nittende århundret. På denne tiden var det store flertallet av innbyggere i dagens Palestina bønder, med arbeid innenfor selvforsyningsjordbruk eller i å ale opp husdyr. Samfunnet bestod av storskala sosiale strukturer, og var organisert av klaner eller storfamilier (Delaney 2005). Det var den ottomanske sultanen som egentlig eide den fruktbare jorda, men gjennom å bidra til et komplekst skattesystem kunne lokalbefolkningen få tilgang til å bruke og dyrke ulike jordområder. Etter at Israel okkuperte Vestbredden i 1967 innførte de sin egen tolkning av de ottomanske lovene, slik at de kunne erklære mye av jorda for areal tilhørende israelske myndigheter. Palestinere ble nektet enhver bruk av denne jorda, store deler av jorda ble isteden omgjort umiddelbart til areal for jødiske bosetninger, ifølge en rapport fra den israelske menneskerettighetsorganisasjonen B’Tselem (Makdisi 2007). På grunn av de store begrensningene den israelske okkupasjonen legger på bevegelse av folk, varer og arbeidskraft har palestinske inntekter gått ned med nesten 40 % siden høsten 2000 (Verdensbanken, i Gordon 2008). Ifølge tall fra det palestinske statistiske sentralbyrå fra 2004 levde 40 % den palestinske befolkningen under fattigdomsgrensen. Dette påvirket særlig bønder eller arbeidere i Israel (Ingdal og Simonsen 2005). En slik økning i fattigdom er relevant for funnene i min oppgave fordi det kan styrke folks behov for å forsvare eierskapet til jorda si, og gi økt mobilisering til motstanden mot muren.

Politisk aktivitet blant palestinere er et spesielt tema. Samtidig som befolkningen lever under en militær okkupasjon betyr ikke dette at folk flest er politisk aktive, eller ser interessen av å være det. Under feltarbeid observerte jeg likevel en veldig sterk nasjonal tilhørighet og at det eksisterte et forhold til å gjøre motstand mot okkupasjonen (observasjoner fra feltarbeid høsten 2009). Det er nødvendig å se den politiske aktiviteten i en større sammenheng, jeg vil derfor se på den geografiske konteksten til Vestbredden, og endringer som har foregått i det palestinske sivile samfunn og i palestinsk politikk etter at Osloavtalen ble inngått i 1993.

For å forstå hvilke muligheter palestinere ser i å jobbe politisk bør de faktorene som har endret det territorielle grunnlaget for en palestinsk stat forklares. Det palestinske området består i dag av Gazastripen og Vestbredden, to geografiske enheter som ligger adskilt fra hverandre (Makdisi 2008). Den israelske staten ble proklamert i 1948 på deler av arealet til

opprinnelig Palestina, etter vedtaket av FN-resolusjon 181 (II) i 1947. Dette førte umiddelbart til en krig mellom Israel og Syria, Irak, Jordan, Egypt, Libanon og Saudi Arabia. Israel gikk seirende ut av krigen, og økte sitt areal med 20 % i forhold til hva det ville vært under FNs delingsplan. Våpenhvilelinjen som ble opprettet mellom Israel og de arabiske statene, kalt den grønne linjen, ble de facto grensen til den israelske staten. Den delen av Palestina som lå vest for Jordanelven og ikke var under israelsk kontroll ble annektert av Jordan. (Shlaim 2000).

I løpet av seksdagerskrigen i 1967 tok Israel kontroll over Vestbredden og Gazastripen, etter å ha angrepet Jordan, og dermed Vestbredden, i tillegg til Syria og Egypt. Dette var starten på den israelske okkupasjonen av de palestinske områdene. Enkelte observatører mente selvforsvar ikke kunne forklare at Israel gikk til krig, men at grunnlaget var statens ønske om å utvide sitt eget territorium. Argumentasjonen går på at israelske myndigheter endelig så sin store mulighet til å oppnå sine territorielle ambisjoner som hadde sterke historiske røtter, og derfor provoserte fram krigen (Shlaim 2000). Shlaim avviser dette, seksdagerskrigen var en defensiv krig for å ivareta egen sikkerhet, ikke utvide eget territorium, mener han. Forsvarsminister under krigen, Moshe Dayan, hevder at de trekkene det israelske militæret foretok seg under krigen ovenfor Vestbredden ikke var bestemt på forhånd. Det forelå heller ingen klar politisk plan om hvor langt militæret skulle gå (Haber 1987: 273, i Shlaim 2000: 242). I stedet ble avgjørelser om hva israelske styrker skulle foreta seg på Vestbredden tatt gradvis, bestemt av den militære utviklingen og ikke en stor politisk plan (Shlaim 2000). Faktisk ønsket den israelske politiske ledelse å unngå store trefninger med jordanske styrker, som ville bety at det israelske militæret måtte forholde seg til en stor palestinsk befolkning på Vestbredden (Narkis 1987, i Shlaim 2000).

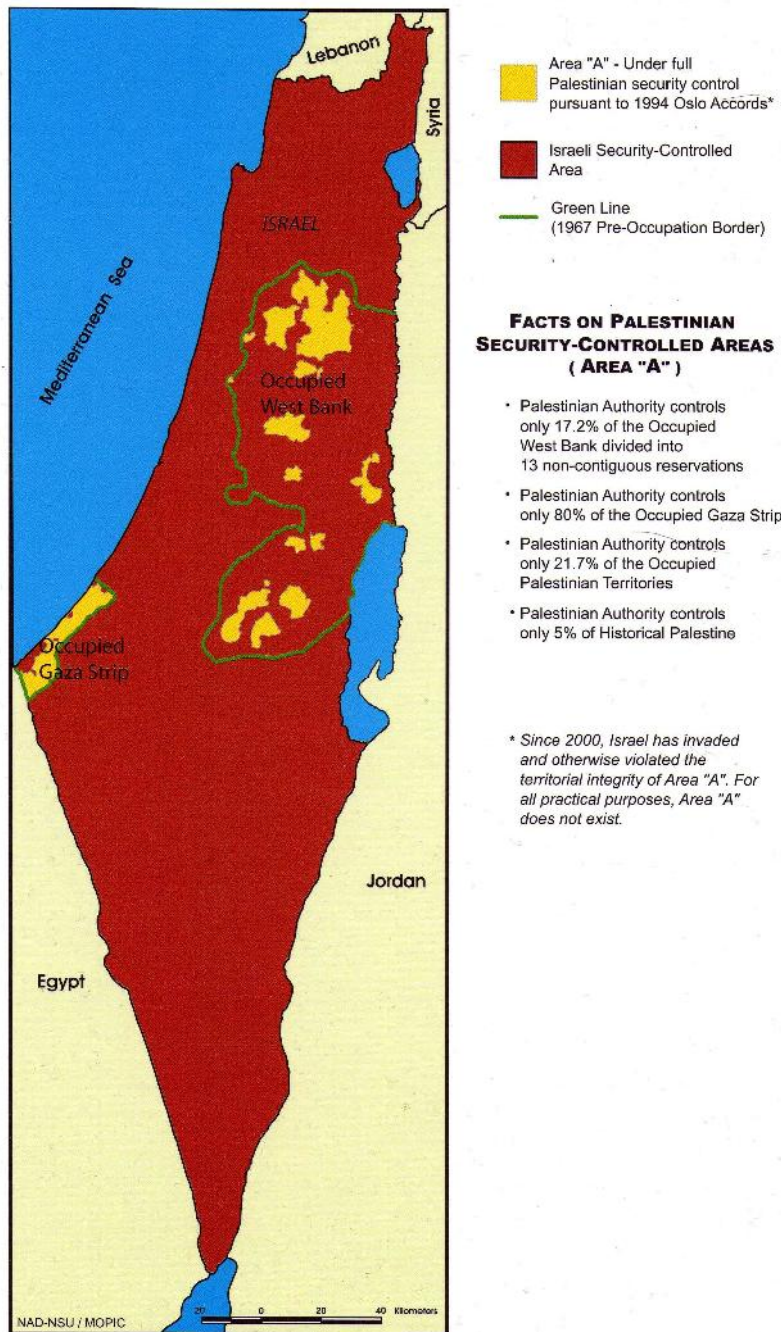
Etter at israelske styrker hadde erobret Vestbredden ble det klart at ingen i de israelske myndighetene hadde noe svar på hvordan de skulle kontrollere denne nye befolkningen (Rabinovich 1992, i Shlaim 2000). Forsvarsminister Dayan foreslo dannelsen av ”fire knyttnever” (Shlaim 2000: 258) lokalisert nær de store palestinske byene i fjellkjeden som går fra nord-sør midt på Vestbredden. Hver av disse knyttnevne skulle bestå av militærbaser omringet av sivile bosetninger og med veiforbindelse til dagens Israel. Det ble vedtatt at militærbasene skulle bygges (Shlaim 2000). Palestinere, spesielt den unge generasjonen, begynte å organisere motstand mot den nye okkupasjonen ved å bli aktive i arbeidet for nasjonal frigjøring. Deres krav var klare, fullstendig israelsk tilbaketrekning og full politisk uavhengighet. Samtidig vedtok FNs sikkerhetsråd resolusjon 242, som krevde tilbaketrekning av israelske militære styrker fra territoriene vunnet i seksdagerskrigen. Det ble ikke sagt noe om Vestbredden spesielt (Shlaim 2000).

På begynnelsen av 1990-tallet startet fredsforhandlingene kalt Oslo-prosessen, som i 1993 skulle munne ut i Osloavtalen mellom palestinerne og israelerne. Avtalen opprettet det palestinske selvstyret. Dette førte til opprettelsen av en palestinsk nasjonal autoritet (Tveit 2005), selvstyreadministrasjon (Palestinian Authority), forkortet til PA. I tillegg behandlet avtalen overføring av deler av myndigheten over Vestbredden til palestinerne. Under avtaleforhandlingene insisterte israelske myndigheter på at de skulle beholde det overordnede ansvaret for sikkerheten på Vestbredden, israelerne fikk innfridd kravet sitt. De israelske militære styrkene ble flyttet til de rurale områdene, hvor det var vanskeligere å organisere motstand og det var mindre sannsynlig at det ville forekomme opptøyer (Shlaim 2000). Dette videreføres i den israelsk-palestinske interimavtalen om Vestbredden og Gazastripen, kjent som Oslo II. Avtalen sa at Vestbredden skulle deles inn i tre geografiske områder etter hvem som har myndigheten over det. Det skulle skje en gradvis uttrekning av israelske styrker og myndighet fra de okkuperte områdene samtidig som makt delvis skulle overføres til PA (Delaney 2005). På kart og når det snakkes om områdene blir de vist til som henholdsvis område A, B og C. I område A, som består av 3 % av Vestbredden, skulle israelske styrker trekke seg ut og palestinerne skulle overta myndigheten. Dette tilsvarer i stor grad de palestinske byområdene. Område B, 23 % av Vestbredden (Tveit 2005), er et delt område der palestinerne har den sivile myndighet mens israelerne har beholdt den militære myndigheten (Shlaim 2000). I dette området ligger mange av de palestinske landsbyene. I område C, som teller hele 74 % av Vestbredden, har israelske militære myndigheter fortsatt full kontroll. En av de viktigste årsakene til dette kan være at alle israelske bosetninger ligger i område C (Tveit 2005), og i tillegg at dette inkluderer det arealet som er konfiskert av Israel etter at okkupasjonen startet, og skal brukes til israelske bosetninger og veier (Shlaim 2000). For Vestbredden som helhet betydde Oslo-avtalen og inndelingen i område A, B og C at Vestbredden ble delt opp i 120 usammenhengende områder under palestinsk myndighet (Home 2003, i Delaney 2005), der hvert område har blitt omringet av et israelskkontrollert område, det samme har Vestbredden som helhet blitt (Delaney 2005). Israelske myndigheter brukte den nye geografien til egen fordel gjennom å begrense palestinsk motstand til konkrete steder slik at regional og nasjonal koordinering blir vanskeligere (Hammami & Tamari 2000). Gjennomføringen av Osloavtalen har ført til stor nedgang i levestandard på Vestbredden, delvis forårsaket av hyppige israelske grenseavstengninger, både mellom de 120 usammenhengende områdene og mellom Vestbredden og Israel. I tillegg opprettholdes byggeaktiviteten av israelske bosetninger på palestinsk jord. Osloprosessen forverret med

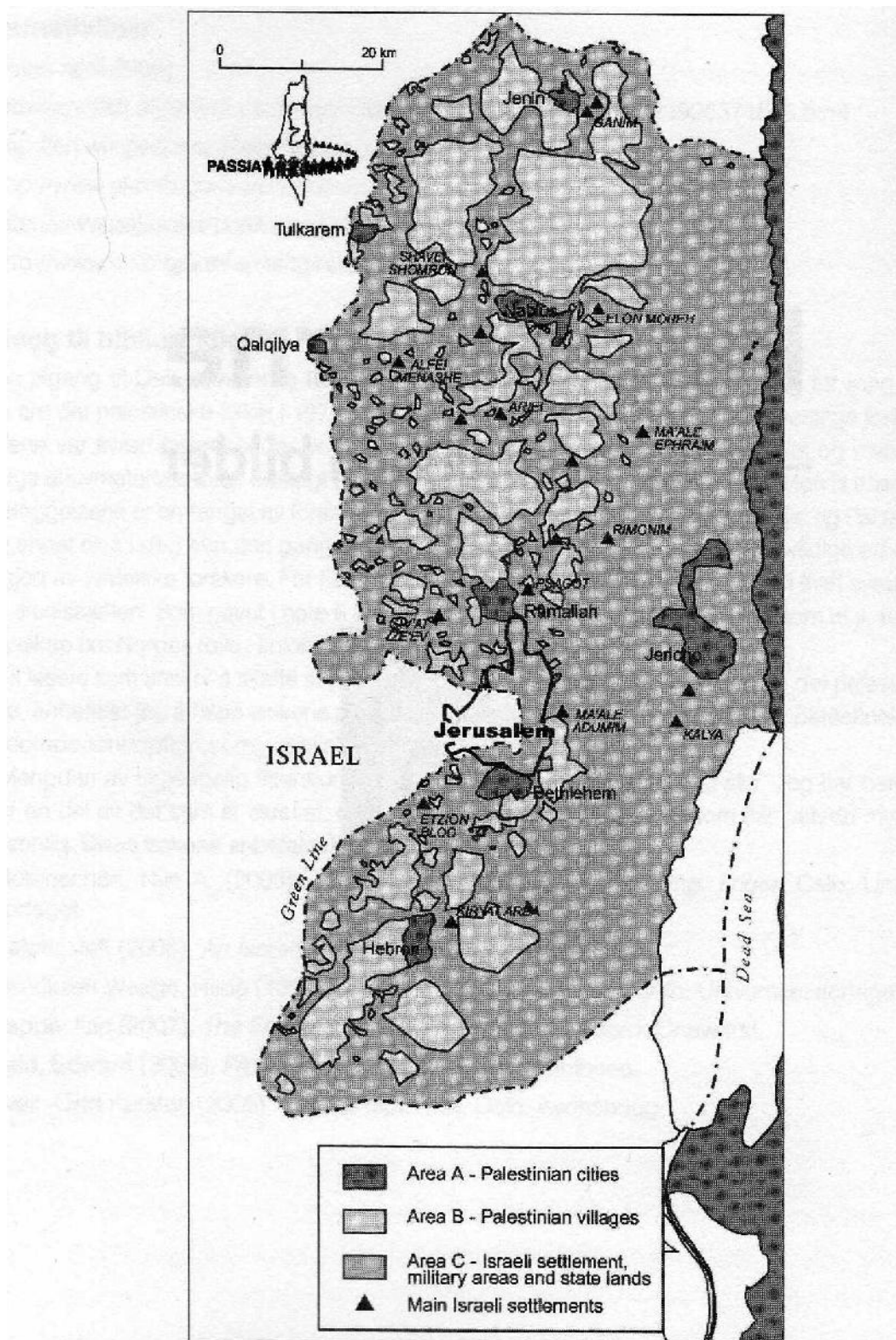

andre ord situasjonen i de okkuperte områdene og satte palestinske planer om en egen stat mange steg tilbake (Guyatt 1998, i Shlaim 2000).

ISRAELI AND PALESTINIAN SECURITY-CONTROLLED AREAS

Figur 1.1: Oslo II-avtalens inndeling av Vestbredden. Kilde: Negotiations Affairs Department, Negotiations Support Unit, Palestinian Liberation Organization.

Oslo II-avtalen fra 1995. Area A = palestinske byer. Area B = palestinske landsbyer. Area C = israelske bosetninger, militære områder og land tatt av staten Israel. De mørke trekantene markerer de viktigste, israelske bosetningene.

Figur 1.2: Et mer detaljert bilde av Oslo II-avtalen. Kilde: Lysestøl 2009.

I forklaringen av den palestinske konteksten er det ikke bare de geografiske endringene på grunn av den israelske okkupasjonen som er viktig for å forklare dagens fragmenterte motstandsstruktur. Interne palestinske endringer etter første intifada og i tilknytning til den andre intifadaen er viktige for å forklare hvorfor motstanden har utviklet seg til det den er i dag.

Judt (2004) innrømmer at det er nesten urettferdig å skylde på PLO og PA for manglende demokrati mens det samtidig foregår en israelsk okkupasjon. Said (2004) forklarer sin motstand mot palestinske myndigheter med at de forbindes med brutalitet, despotisme, og uant mye korrupsjon. Håndteringen av forholdet til Israel gjennom å gå inn for stadig nye fredsforhandlinger som om ikke mange palestinere har blitt drept og skadet av okkupasjonen er et annet eksempel. Osloavtalen handler egentlig om at PA styrer Vestbredden for Israel, uten ekte uavhengighet eller sikkerhet, siden Israel opprettholder kontrollen over grenser og land og har doblet byggingen av bosetninger. Israelske myndigheter har ikke ivaretatt sitt ansvar som okkupant ved å dekke sosiale behov, som har tvunget dette over på Palestinske myndigheter, PA. PA har ikke mulighet til å dekke disse behovene på like god måte, hvertfall ikke samtidig som det foregår en okkupasjon. Denne situasjonen skaper stor frustrasjon for hver eneste palestiner (Said 2004).

For tyve år siden fantes det et sterkt palestinsk sivilsamfunn, og et lederskap med lite hierarki i UNLU (det samlede nasjonale lederskapet for opprøret) som ledet organiseringen av den første intifadaen. De uformelle motstandsgruppene fra den første intifadaen ble brutt ned av den israelske okkupasjonen på slutten av den første intifadaen. Komiteene fikk en renessanse i forbindelse med Osloprosessen, men i forbindelse med dannelsen av en egen palestinsk myndighet utviklet de seg til profesjonaliserte NGO-er (ikkestatlige organisasjoner) som jobber med saker knyttet til utvikling og styresett. Det at NGO-er i tillegg mangler karakteristikkene til folkebevegelser gjør at de til sammen ikke har evne til å organisere folkemassene (Hammami & Tamari 2000). NGO-ene ble sett på som en mulig erstatning for PAs autoritære tendenser, men har ikke oppnådd å endre den politiske arenaen (Hammami 2000, i Crasiati 2005). Da det palestinske lederskapet, PLO, var i eksil i Libanon var strategien å strømlinjeforme det sivile og politiske samfunnet inn i en altopplukende bevegelse. Dette systemet ble overført til Vestbredden, og kan sees gjennom overkjøring av sivile og politiske institusjoner, demokratiske organer og oppnevnte organer side om side, alt med det mål å kooptere og kontrollere sivilsamfunnet. Dette har dessverre også bidratt til at mange palestinere opplever at de har veldig lite felles med nasjonale aktører, samtidig som mange nasjonale aktører opplever at de blir ødelagt fra begge sider ((Hammami & Tamari

2000). Fra starten av 1970-tallet klarte PLO og etter hvert PA-institusjoner å trenge inn på og styre det rommet som sosiale bevegelser hadde skapt. I dag skjer det en stor oppblomstring av NGO-er i Midtøsten, fra omtrent 20 000 i 1960 til 70 000 i 1995 (S. Ibrahim, i Crasiati 2005). En av årsakene er en ekspansjon av en utdannet arabisk middelklasse (Crasiati 2005). Ifølge Crasiati blir NGO-ene enten rost opp i skyene som grunnlaget for et sivilsamfunn, eventuelt er de rammet av en misforståelse om at de bare tar imot donorpenger samtidig som de kveler den nasjonale kampen, massemobilisering og utviklingsarbeid på grunn av enten økonomiske interesser eller politiske fraksjonsmål (Hammami 1995b, 2000, Hawkins 1996, al-Jarbawi, Moughrabi 1997, i Crasiati 2005).

Muren

I andre halvdel av 2002 begynte israelske myndigheter byggingen av et "sikkerhetsgjerd" i det nordlige Vestbredden (Dolphin 2006). Dette skjedde midt under den andre intifadaen, i 2002 (Gordon 2008). Intifadaen startet høsten 2000 blant palestinerne på Vestbredden og Gazastripen, etter at avslutningen av Camp David-forhandlingene samme år mellom israelerne og palestinerne gjorde det tydelig for palestinerne flest at mange år med forhandlingsforsøk kun resulterte i ytterligere begrensninger av den palestinske sivilbefolkningens frihet (Makdisi 2008). I første halvdel av 2002 begynte både det israelske og palestinske voldsnivået i intifadaen å øke drastisk. Samtidig som antallet palestinske selvmordsbombeaksjoner inne i Israel ble stadig flere, gjennomførte israelsk militære militæroffensiven Defensive Shield som ødela mange av de tettest befolkede palestinske områdene, og satte alle de store palestinske byene under israelsk militær kontroll (Dolphin 2006, Weizman 2007). Blant israelere flest hersket det stor desperasjon, og muren ble sett på som et lenge etterlengtet sikkerhetstiltak. Siden ødeleggelse var så store på palestinsk side så også mange palestinerne på muren som et fornuftig tiltak som kunne begrense voldsnivået fra israelsk side (Dolphin 2006). Da den israelske regjeringen vedtok byggingen våren 2002 var også argumentasjonen at etableringen var et midlertidig sikkerhetstiltak for å stoppe selvmordsbombere (Ingdal og Simonsen 2005).

Likevel går murens rute flere kilometer inne på Vestbredden, noen steder halvveis inne på det okkuperte området, kun 20 % av muren bygges på grensene fra 1967 (Makdisi 2007). Muren blir fortsatt brukt som et politisk våpen for å konfiskere land og dermed gjøre palestinsk rom mindre (Gordon 2008). Murens rute går slik at den annekterer de store bosetningsblokkene, og deres omkringliggende areal og vannreserver, på israelsk side (Dolphin 2006) Sett fra et israelsk militært synspunkt ville det vært fornuftig å la murens rute

følge topografien i området mellom Israel og Vestbredden. Men isteden virker det å være den israelske statens mål å inkludere områder som er satt av til utvidelse av bosetninger (Weizman 2007). Dette gjør det lettere å annektere bosetningsområdene inn i Israel i framtiden (Gordon 2008). Ifølge den israelske menneskerettighetsorganisasjonen B'Tselem lå 48 av totalt 117 bosetninger (Øst-Jerusalem ekskludert) vest for murens rute, med andre ord på israelsk side, i 2005. Det samlede befolkningstallet i de 48 bosetningene var da 187 840, mot 245 170 totalt (Øst-Jerusalem ekskludert)⁷. Senere, i 2007, skriver Weizman (2007) at murens rute går slik at 55 bosetninger ligger på "israelsk side" innenfor muren, mens mer enn hundre bosetninger ligger øst for den opprinnelige muren, hvor sikkerheten isteden skal ivaretas av mindre delmurer (Weizman 2007). Sammen med veiene som bringer israelske bosetter fritt til og fra bosetningene på Vestbredden vil den ferdige muren dele Vestbredden inn i tre enklaver. En nordlig enklave dekker Jenin, Nablus og Qalqiliya, en midtre dekker områdene rundt Ramallah og Jerusalem, og en sørlig enklave i områdene rundt Betlehem og Hebron (Ingdal og Simonsen 2005).

Verdensbanken har dokumentert at israelske myndigheter gjennom murens rute i tillegg sikrer Israel tilgang til det palestinske grunnvannsbassenget (Ingdal og Simonsen 2005). Konkret skjer dette ved at uthentingspunktene for vannreservene fra grunnen er lagt på israelsk side (Weizman 2007). Dette gjør at stor mengder naturressurser forsvinner, nesten 40 % av Vestbreddens jordbruksområder og to tredjedeler av vannressursene vil havne på israelsk side av muren (Delaney 2005). I noen områder er bønders jord tilgjengelige om bøndene oppnår den nødvendige tillatelsen for å passere de mange portene som er satt opp (Dolphin 2006). Det er i de fleste tilfeller nærmest umulig for palestinere å oppnå tilgang til "the seam zone" (Makdisi 2007). I midten av 2005 ble nesten 40 % av søknadene om tillatelse avvist, i slutten av 2007 var tallet økt til 80 % avvísninger. I tillegg, selv om en bonde får tillatelse til dra til jorda si er det ikke sikkert at familien hans får det (Makdisi 2007). Jordbruksjorda på Vestbredden blir med andre ord annektert av og innlemmet i Israel. På denne måten oppnår Israel sitt mål med okkupasjonen av Vestbredden, kontroll over så mye palestinsk jord som mulig, men med færrest mulig mennesker (Ingdal og Simonsen 2005). Det klareste eksempelet på dette er kanskje det området israelske myndigheter konstruerer mellom muren og grensene fra 1967, og refererer til som "the seam zone" (Makdisi 2007). I dette området må palestinere søke det israelske militære om en botillatelse, som det på ingen måte er sikkert at de får eller får beholde når de først har fått den innvilget. Mange av disse

---

⁷ http://www.btselem.org/english/Separation_Barrier/Statistics.asp, besøkt 05.08.2010

palestinerne har mistet tilgangen til helsetjenester, jobb og skolegang etter at murens rute ble lagt øst for hvor de bor. Målet er å gjøre hverdagen så vanskelig for denne gruppen palestinere at de velger å flytte selv, ifølge en israelsk oberst. Dette kan gi ekspanderingsmuligheter for staten Israel uten at staten også blir nødt til å gi statsborgerskap til disse palestinerne, i følge obersten er dette ”voluntary transfer” (Makdisi 2007), frivillig forflytning. 10 % av Vestbreddens mest fruktbare jordbruksarealet vil bli liggende i denne sonen.

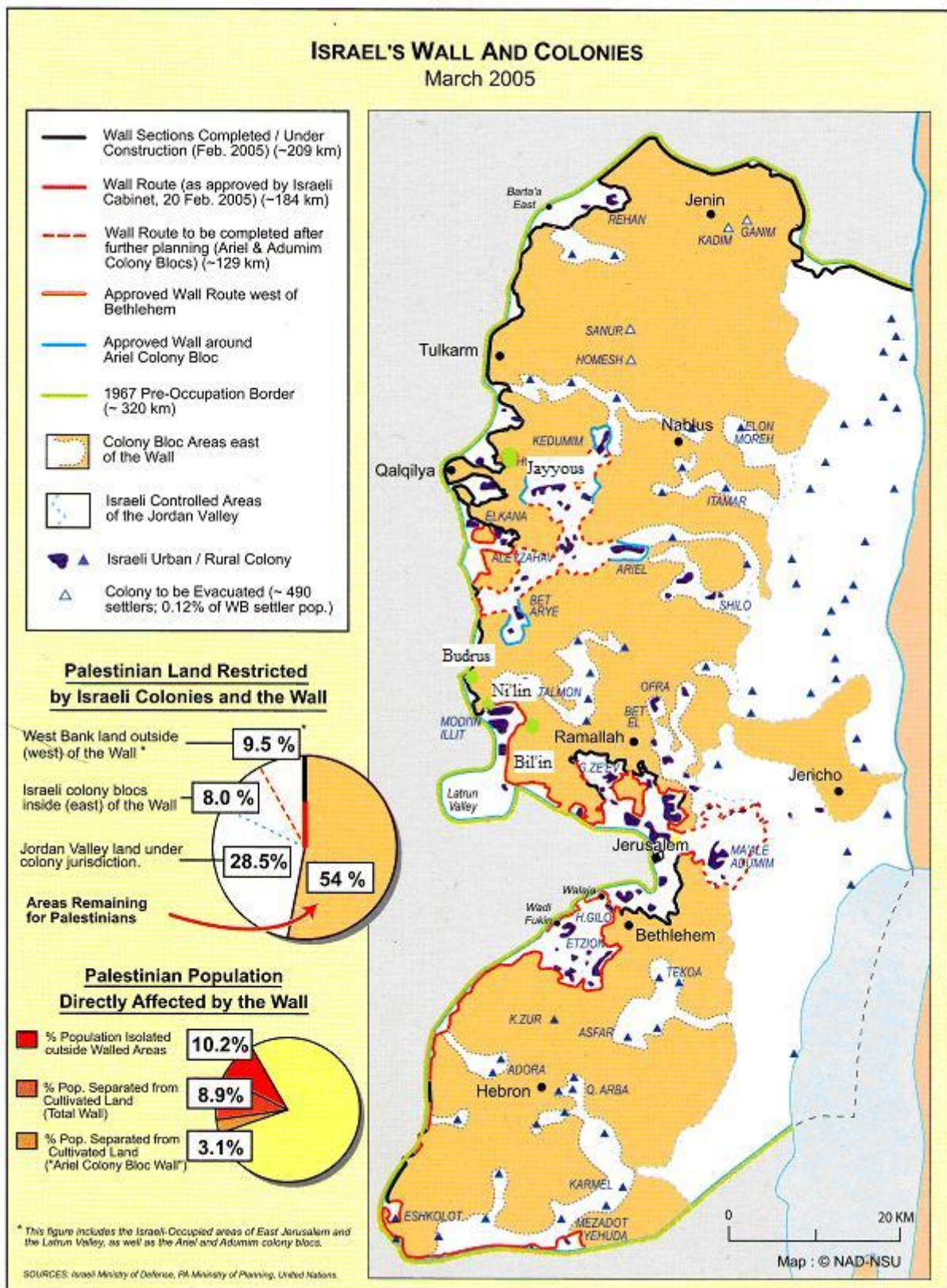
Muren ser i praksis ut på to ulike måter. Utenfor de tett bebygde palestinske områdene, rundt landsbyer og i ubebodde strøk, har israelske myndigheter bygget en gjerdekonstruksjon. Dette er mye mer en kun et gjerde. Konstruksjonen måler mellom 35 og 100 meter i bredde. Den omfatter doble høye elektriske gjerder med sensorer som registrerer berøring og sender signal til israelske militærbaser. Gjerdet er plassert på et 1,5 meter dypt betongfundament for å forhindre graving under det, og oppå gjerdet ligger piggetråd for å unngå klatring over det. I mellom ligger det sand som gjør at om palestinere klatrer over det første gjerdet vil det oppdages på fotavtrykk i sanda. Etter det andre gjerdet ligger en vei som det israelske militæret bruker til patruljering og bevokting av muren. Eventuelle andre bygninger og infrastruktur til militæret kommer i tillegg. Rundt de tettbebygde palestinske områdene har israelske myndigheter bygd en 8 meter høy betongmur, med jevnlig kontrolltårn. Tårnene er bemannet av det israelske militæret, eller er fjernstyrte⁸ (Weizman 2007).

Byggingen av muren blir utført av private selskaper på oppdrag fra det israelske forsvarsdepartementet. Ansvaret ble fordelt ved at murens rute delt opp i mange deler under planleggingsperioden og selskapene fikk tildelt de ulike delene. Byggingen foregår relativt uregelmessig, noen deler bygges mens andre steder står byggingen stille, eller planleggingen har ikke startet engang. Israelske myndigheter har forstått muren som et overordnet konsept og ikke som et ferdig byggverk med en bestemt rute. Derfor har ulike parter kunnet påvirke og forstyrre ruten der muren ennå ikke er bygget (Weizman 2007).

---

⁸

<http://palestinemonitor.org/spip/spip.php?article1032>, gått inn på 11.10.10

Figur 1.2: Murens rute og plassering av israelske bosetninger. Landsbyene fra feltarbeid er merket med grønn prikk og navn på kartet. Kilde: Negotiations Affairs Department, Negotiations Support Unit, Palestinian Liberation Organization.

Motstand mot muren

Den første intifadaen i Palestina, fra 1987-1991, var det første nasjonale palestinske opprøret mot israelsk okkupasjon. Opprøret var i stor grad ikkevoldelig, med streiker, demonstrasjoner og sivile ulydighetsaksjoner som protestformer. Det eksisterte en nasjonal ledelse for opprøret sammensatt av ulike palestinske politiske fraksjoner, men denne måtte koordinere motstanden i det skjulte for å ikke bli sabotert av israelske myndigheter. Samtidig eksisterte det lokale organiseringskomiteer som koordinerte motstanden lokalt gjennom streiker, demonstrasjoner, og andre metoder. Kurere med mobiliseringsmaterieell fra den nasjonale ledelsen og kunnskap om hvordan motstanden ble organisert i nabolandsbyer dro fra landsby til landsby (King 2007). På denne tiden så den palestinske geografien annerledes ut, dette var før det palestinske landskapet ble delt inn i ulike områder gjennom Osloavtalen. Isteden var alle områder under direkte israelsk kontroll. En slik måte å utvikle motstanden på, hvor både motstanden og kunnskapen om motstandens organisering ble spredd lokalt, ble grunnleggende under den første intifadaen (King 2007).

Motstanden mot muren organiseres av palestinske aktivister gjennom lokale organiseringskomiteer i landsbyene der muren tar jordbruksjord. I tillegg finnes det et nasjonalt nivå i motstanden som heter Stop the Wall. Hele det første året sto motstanden uten nasjonal koordinering eller ledelse (Dolphin 2006). Etter hvert som byggingen av muren skred fram viste det seg at den ville få nasjonale konsekvenser, ettersom svært mange av de palestinske områdene ved grensen mellom Vestbredden og Israel ville bli annektert til Israel. Derfor ble en nasjonal koordinering av motstanden mot muren viktig. Til å begynne med var det det palestinske NGO-nettverket, PENGON, og deres stopp muren-kampanje som sto for den nasjonale mobiliseringen (Dolphin 2006). Dette nettverket besto av seks palestinske miljøorganisasjoner, som raskt mobiliserte etter at arbeidet med byggingen av muren startet å ødelegge veldig gammelt palestinsk kulturlandskap. Derfor ble et sekretariat opprettet som begynte å kartlegge konsekvensene av muren. Dette dannet grunnlaget for Stop the wall-kampanjen (Ingdal og Simonsen 2005). Kampanjen har nære forbindelser til grasrota gjennom de lokale komiteene. Dette, sammen med at den tilbyr juridisk hjelp til bønder som har mistet jorda si, mener Ingdal og Simonsen gjør kampanjen til en sterk palestinsk sosial bevegelse. Stop the wall er i dag en assosiasjon som koordinerer motstanden og sprer informasjon om hvordan palestinere påvirkes av muren. Motstandsaktørene i Stop the Wall ønsker også å koordinere den lokale motstanden for å skape en nasjonal motstand med felles strategier og mål, i tillegg til å jobbe opp mot internasjonale alliansepartnere globalt for økt oppmerksomhet og bevissthet rundt hvordan muren påvirker den palestinske hverdagen.

(intervju med koordinator i Stop the wall 13.10.09). Stop the wall oppretter samarbeid med det internasjonale og globale nivå, representert ved god kontakt med internasjonale aktivister. Her drives det arbeid for BDS (boycott, disinvestment, sanctions) av Israel ved å presse og påvirke selskaper og stater til å avslutte sine investeringer i israelsk økonomi (intervju med to ungdomskoordinatorer fra Stop the Wall 04.08.09). Dolphin (2006) er helt uenig i en slik framstilling. Ifølge ham er det fravær av en sentral koordineringsmyndighet som kan organisere, finansiere og stake ut kursen for en nasjonal kampanje mot muren. Dette har ført til at motstandens seiere har vært begrenset til hva lokale aktivister har oppnådd i egen landsby (Dolphin 2006). Samtidig har Stop the Wall mange allierte internasjonalt som kampanjen jobber med og påvirker, organisasjoner, privatpersoner og enkelte lands myndigheter som legger vekt på internasjonal solidaritet med palestinerne (Motstandskordinator, Stop the wall 13.10.09).

Motstanden mot muren fikk raskt tilslutning fra flere internasjonale og israelske aktivister, dette palestinsk-israelske samarbeidet skulle vise seg å bli det mest fruktbare eksemplet på samarbeid mellom palestinere og israelere under den andre intifadaen (Dolphin 2006), blant annet gjennom samarbeidet lokale palestinske motstandsaktører utviklet med den israelske bevegelsen AATW (Anarchists Against The Wall) (kvinnelig akademiker 10.09.09). ISM (International Solidarity Movement) var den første internasjonale solidaritetsbevegelsen som sluttet seg til motstanden, og jobbet med landsbyene og dro dit muren ble bygd og bidro til å beskytte landsbyene (intervju med FN-ansatt 08.10.09). Weizman mener muren fungerte veldig effektivt som et sterkt bilde i en medievirkelighet av konflikten, og at dette passet godt inn i en vestlig historieforestilling som fortsatt slet med dårlig samvittighet fra sin koloniale og kald krig-arv (Weizman 2007). Den fysiske tilstedeværelsen av muren og at det var åpenbart at muren ville få ødeleggende følger for den palestinske befolkningen bidro til økt mobilisering av israelske og internasjonale aktivister fra oppstarten av de første demonstrasjonene i landsbyene (Weizman 2007).

Palestinske partier på nasjonalt plan har i liten grad protestert mot muren. Det skulle ta nesten et år etter byggestart før palestinske politikere nasjonalt gjorde noe i forhold til okkupasjonen på noen som helst måte. Dette ble gjort i forbindelse med lanseringen av ”Veikartet for fred” i mai 2003, en plan som ikke nevner muren med et ord. Planen er utarbeidet av kvartetten, USA, FN, EU og Russland (Ingdal og Simonsen 2005). Et intervjuobjekt mener folk lenge har følt seg totalt forlatt av PA, mye på grunn av at det ifølge ham ikke er noen støtte fra myndighetene i motstanden mot muren (intervju med FN-ansatt 08.10.09). Noe som kan bidra til å forklare PAs manglende engasjementet i motstanden mot

muren er hvordan nasjonale myndigheter har forholdt seg til lokal motstand tidligere. Under forhandlingene om Oslo-avtalen ble arbeidet til lokale komiteer for forsvar av jord undergravd av PA. PA mislikte at folk protesterte mot de store mengdene jordbruksland de mistet, når det skulle være en fredsprosess. Etter hvert fortalte palestinernes daværende president Yasser Arafat komiteene at de skulle stanse motstanden sin, ellers ville vilkårene i Oslo-avtalen kollapse (intervju med FN-ansatt 08.10.09).

Den siste utviklingen rundt motstanden er at flere og flere landsbyer plukker opp modellen med organisering i folkekomiteer. Samtidig har PA (Palestinian Authority) begynt å involvere seg i motstanden gjennom å snakke varmt om Bil'in som den store motstandsmodellen (Kvinnelig akademiker 10.09.09). Ifølge henne bidrar ikke PAs rolle til mobiliseringen av folk til motstanden. Samtidig tror hun ikke de ønsker å kontrollere motstanden. Det viktige for palestinere flest er de strategiene som fungerer og gir resultater.

Ni'lin

Landsbyen Ni'lin ligger 17 km vest for Ramallah (se kart Israels wall and colonies). Det bor omtrent 5000 innbyggere i landsbyen. Like sør og vest for landsbyen ligger muren. Muren er enda ikke ferdigbygd rundt landsbyen, men landsbyen er samtidig den første som israelske myndigheter har bygd ordentlig betongmur rundt. Vanligvis brukes en stor gjerdekonstruksjon utenfor de store urbane områdene. I øst og sør ligger bosetningene Modi'in og Hashmon'im, muren har blitt bygd slik at begge bosetningene ligger på "israelsk" side. Til sammen bor det rundt 45 000 bosettere i området rundt Ni'lin. Siden opprettelsen av staten Israel har landsbyen mistet 51 000 dunum [en dunum er 1000 kvadratmeter] av sine opprinnelige 58 000 dunum. Noe som gjør det hele enda vanskeligere er at landsbyen ligger i område C, hvor det israelske militæret har full kontroll. Et intervjuobjekt mener formålet med inndelingen i ulike områder er bortkastet: "I palestinske byer, som er område A, kan israelske styrker entre en buss når som helst, så det er tåpelig å si at det er område A, B og C, alt er kontrollert av dem" [Israel]. Muren kommer til å konfiskere 1/3 av landsbyens jordbruksareal når den er ferdig bygd (ungdomsorganisasor for motstanden i Ni'lin 17.10.09).

Budrus

Budrus er en liten landsby nord for Ramallah, med rundt 1300 innbyggere. Landsbyen ligger 3 kilometer fra grensene fra 1949. Budrus sitt areal er opprinnelig på 25 000 dunum. I 1948 okkuperte Israel omtrent 20 000 dunum (motstandsorganisasor, 06.10.09).

Høsten 2003 startet byggingen av muren rundt landsbyen. Den planlagte ruten ville annektere mesteparten av det lille landområdet som var igjen etter at landsbyen måtte avse 80 % av landsbyens areal da den israelske staten ble opprettet i 1948. I 2004 kom bulldozerne for å starte arbeidet med muren rundt landsbyen.⁹ Budrus var en av ni landsbyer som sto ovenfor de samme utfordringene i samme område (Dolphin 2006). Samtidig med byggestart begynte også landsbybefolkningen å gjøre motstand mot muren. Opprinnelig hadde israelske myndigheter bestemt at 1200 dunum av landsbyens areal skulle gå med til byggingen av muren og bli lagt på israelsk side. Etter gjennomføring av over 50 demonstrasjoner mot muren ble det tatt en avgjørelse i israelsk høyesterett på at murens rute skulle legges om, noe som førte til at bare 76 dunum ble fjernet (intervju med motstandsorganisasør Budrus, 17.09.09).

Få med hvordan landsbyen ligger i forhold til israelske bosetninger.

Jayyous

Jayyous ligger i nærheten av byen Qalqiliya, landsbyen ligger omtrent midt på Vestbredden. Landsbyen har omtrent 4000 innbyggere, og et totalareal på 9800 dunums. Innbyggere i denne landsbyen var de første til å gjøre motstand mot muren da motstanden startet i 2002 (intervju med kommuneansatt i Jayyous, 25.10.09). Landsbyen ligger i et av de mest fruktbare områdene i hele Palestina, men etter at muren er ferdigbygd har landsbyens jordbruksvirksomhet blitt rammet hardt. 8600 dunums av Jayyous sitt areal blitt liggende på andre siden av muren, noe som tilsvarer 75 % av landsbyens totale areal. I tillegg har 600 grunnvannsbrønner har blitt plassert på den andre siden av muren (motstandsorganisasør 1, i Jayyous 12.10.09). Dette fører til stor vannknapphet, spesielt om sommeren (intervju med ungdomsorganisasører, Jayyous, 15.10.09). I tillegg har arbeidsløsheten økt kraftig. Bøndene i landsbyen må søke om tillatelse for å kunne dyrke egen jord fordi så mye av jorda blir liggende på ”israelsk” side av muren. Om tillatelse innvilges får bøndene bruke en av de tre portene som finnes rundt landsbyen (intervju med ungdomsorganisasører 15.10.09). Like etter at muren var ferdig bygd i Jayyous ble de fleste tillatelsene gitt, men fra 2007 begynte antallet å gå kraftig ned, spesielt for familiefedre. I dag er arbeidsløsheten i landsbyen på 75 %. Tidligere jobbet 70 % av befolkningen innen jordbruket (intervju med kommuneansatt 25.10.09). I dag er landsbyen en av mange der muren er en gjerdekonstruksjon (eget feltarbeid september-oktober 2009).

---

⁹ <http://electronicintifada.net/v2/article7005.shtml>

Bil'in

Bil'in ligger 12 kilometer vest for Ramallah. Nord, øst og vest for landsbyen ligger det bosetninger. På grunn av murens rute er bosetningene, blant annet Modi'in Illit og Hashmon'im Mattityahu, noen få kilometer vest for muren innlemmet på "israelsk" side, men de ligger øst for grensene fra 1949 (West Bank & Gaza strip closure maps, june 2009). Med andre ord, i området rundt landsbyen går muren så langt som 6 kilometer øst for grensene fra 1949. Byggingen av muren la 2300 dunum jord på "israelsk" side, og over 1000 av lokale oliventrær har blitt revet opp med roten. En rettsavgjørelse fra 2007 har sagt at landsbyen skal få tilbake 1000 dunum av det som har blitt tatt, men ingenting har skjedd ennå (motstandsorganisasjon i Bil'in 25.09.09). Senere har denne avgjørelsen blitt satt i kraft, i februar 2010 begynte det israelske militære å flytte 1700 meter med mur¹⁰. Så mange som 70 % av Bil'ins innbyggere er bønder (intervju med motstandsorganisasjon, Bil'in 25.09.09).

Bil'in er også en landsby der motstanden under den første intifadaen virker viktig, på bakgrunn av motstandsorganisasjonens uttalelse om at han kjenner alle motstandskomiteene på Vestbredden fra den første intifadaen (intervju med motstandsorganisasjon, 25.09.09).

Oppsummering av empirien

Det kan være fornuftig å oppsummere de sentrale poengene som er blitt lagt fram i denne delen av oppgaven. Hvordan geografiske, sosiale og politiske faktorer påvirker og har endret det palestinske samfunnet har betydning for motstandens handlingsrom. Det har også de ulike landsbyenes sammensetning og endringene de har gått gjennom som følge av byggingen av muren.

De faktorene jeg har beskrevet i kapitlet har endret hele det palestinske samfunnet, spesielt i etterkant av Osloavtalen. For det første er den geografiske endringen viktig for motstanden fordi den forklarer bakgrunnen for den geografiske situasjonen som palestinerne må forholde seg til i dag. Endringene av det politiske landskapet og den store framveksten av NGOer sier mye om at politisk deltakelse er mye mer toppstyrt i dag, eventuelt bidrar til å forklare en utbredt misnøye med det palestinske politiske lederskapet og NGOers bidrag til samfunnsendring. Presentasjonen av de ulike landsbyene har lagt grunnlaget for analysen av den fragmenterte motstandsstrukturen og hvordan motstanden forholder seg til det.

---

¹⁰ <http://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=055004201002175941&serviceId=2>, Aftenposten 17.02.2010, gått inn på 11.10.10

5 Analyse

Motstanden som foregår i de ulike landsbyene representerer på flere måter et brudd i samarbeid mellom ulike geografiske nivåer og gjennom den lokale motstandens manglende tilknytning til det nasjonale nivået av motstand. I tillegg representerer de ulike landsbyenes motstand mot muren et brudd mellom ulike steder ved at de foregår i stor grad løsrevet fra hverandre. Bruddet blir også synlig fordi landsbybefolkningens mål er å ta tilbake egen jord, oppfatningen av motstanden som en felles nasjonal kamp mot okkupasjonen er i mindre grad tilstede. Samtidig er det tegn på kontinuitet fordi det lokale nivået av motstanden knytter seg til andre geografiske nivåer og finner andre måter å knytte seg til det nasjonale nivået på. I dag tiltrekker motstanden i landsbyene seg mange internasjonale aktivister. De ønsker å vise motstand mot okkupasjonen som et undertrykkende regime, og setter dermed motstanden inn i et bredere perspektiv fordi motstanden synliggjøres som en kamp mot okkupasjonen.

Analysen vil søke å svare på problemstillingen, med støtte fra intervjuene og egne observasjoner gjort under feltarbeid. Jeg vil svare på hvordan en mur som får store negative konsekvenser for den palestinske befolkningen på hele Vestbredden i så stor grad får ulike motstandsuttrykk og mål i forhold til muren. Først vil jeg forstå motstandens organisering. Den politiske konteksten på ulike geografiske nivåer påvirker motstandens gjennomslagskraft. Jeg vil derfor se på de ulike mulighetene og begrensningene motstanden på de ulike geografiske nivåene og ulike stedene møter.

Bakgrunnskapitlet (se over) viste hvordan okkupasjonen endrer det palestinske landskapet. I tillegg bidro Osloprosessen og den andre intifadaen til en sterkere palestinsk myndighet, og store endringer i det sivile samfunn og i palestinsk politikk. Disse endringene skaper utfordringer og muligheter som påvirker motstanden mot muren på ulike måter. Motstandens romlige tilknytning påvirkes av den israelske okkupasjonens territorielle endring av Vestbredden, av endringer i palestinsk myndighet over området, og i palestinsk politikk og sivilt samfunn. De uttrykkene motstanden får på ulike geografiske nivå, og samarbeidet mellom de ulike nivåene, er i endring. Endringene gjør at motstandsaktørers gjennomslagskraft på nasjonalt nivå ovenfor israelske myndigheter svekkes. Samtidig er en annen følge av endringene at motstanden oppnår flere seiere på landsbynivå, og har stor støtte internasjonalt fra internasjonal lovgivning og aktivister som sympatiserer med palestinere påvirket av muren.

Blant motstandsaktørene i landsbyene var det en veldig sterk lokal identitet som spilte en større rolle i forhold til den faktiske mobilisering til demonstrasjoner og de mål motstanden satte seg enn det den nasjonale palestinske identiteten gjorde. Slik det står i teorikapittelet er den kollektive identiteten i en sosial bevegelse sjelden bestemt på forhånd. Derfor er det avgjørende hvilke faktorer som spiller inn for å skape en kollektiv identitet blant motstandsaktørene mot muren. I tillegg er det viktig at identiteten dannes på et bredt grunnlag geografisk sett. Den geografiske og politiske fragmenteringen har begrenset den kollektive identiteten blant motstandsaktørene fra å utvikle seg på denne måten.

Motstandens geografi

Den israelske okkupasjonen kommer til uttrykk gjennom det israelske territorielle kontrollsyste­met, som handler om hvordan okkupasjonen kommer til uttrykk (Weizman 2007). Dette er hentet fra Kimmerlings (1989, i Weizman 2007: 104) israelske kontrollsyste­met, som opprettholdes av militæret, politiet, og dets sivile forlengelse med bosettere og ulike deler av det israelske byråkratiet. Det territorielle syste­met består av jødiske bosetninger på Vestbredden, og ulike faktorer som skal begrense bevegelse så som sjekkpunkter, portforbud og kortere og lengre avstenging av ulike områder. Gjennom disse faktorene blir makt sirkulert, distribuert og erfart i den romlige konteksten bestående av de okkuperte områdene (Weizman 2007). Byggingen av muren viser hva som skjer når makten over territoriet isteden utøves av mange ulike aktører. Årsakene til murens rute i området rundt bosetningen Alfei-Menashe sør for Qalqiliya var i tillegg til å legge selve bosetningene på "israelsk side", også å erobre åstoppene som skulle tjene som område for utvidelse av bosetningene. Denne ruten ble lagt på bekostning av at sikkerhetsprinsippene nedfelt av det israelske militæret ser annerledes ut, og som visstnok skulle danne grunnlaget for forståelsen av muren ("Under the Guise of Security: Routing the Separation Barrier to Enable Israeli Settlement Expansion in the West Bank", samarbeidsrapport av Bimkom, Planners for Planning Rights, and B'Tselem, December 2005)¹¹. I noen tilfeller kunne murens rute gjenspeile byggeselskaper med kontrakter på det arealet som de allerede gjort en stor investering på (Weizman 2007).

Jeg begynner med å diskutere hvordan den israelske okkupasjonen påvirker den romlige karakteren til motstanden.

---

¹¹ http://www.btselem.org/Download/200512_Under_the_Guise_of_Security_eng.pdf, gått inn på 21.10.2010

Okkupasjonen skaper utfordringer for motstanden

Den israelske okkupasjonens endring av geografien på Vestbredden utgjør en politisk begrensning for de mulighetene motstandsbevegelsen har for å øke egen gjennomslagskraft i motstanden mot muren. Samtidig endrer okkupasjonen andre politiske muligheter ved å begrense tilgangen til motstandsbevegelsens allierte, og dermed de praktiske og organisatoriske muligheter for en nasjonal motstandsmobilisering. De politiske begrensningene og mulighetene ble i teorien omtalt som hvordan sosiale bevegelser klarer å bruke politiske forhold utenfor egen bevegelse til å oppnå egne mål (Tarrow 1998). Allens (2005) teori om hvordan en myndighet har et maktsentrum, samtidig som makten kommer til uttrykk gjennom ulike romlige prosesser blir også viktig fordi den bidrar til å forstå hvordan ulike aktører bidrar til at den israelske okkupasjonens organisering kommer til uttrykk gjennom ulike prosesser. Israelske myndigheter som har myndighetsansvar for store deler av Vestbredden og er ansvarlige for byggingen av muren og dens rute i første omgang, det israelske rettsvesenet som tar avgjørelser om omreguleringer av murens rute, og det israelske militæret som gjennomfører et høyt voldsnivå ovenfor motstanden, slik blant annet Weizman (2007) har redegjort for, bidrar alle til å regulere motstandens politiske muligheter og begrensninger. Den rollen de ulike aktørene spiller kan bety både større muligheter og utfordringer for motstanden, aktørene er aktive i ulike og noen ganger motstridende prosesser. Israelske myndigheter endrer sakte men sikkert det palestinske landskapet gjennom ruten muren har, oppdelingen av myndighet over Vestbredden i forbindelse med Osloavtalen, sjekkpunkter, bosetninger, veisperringer, kun-bosettere-veier og opprettelsen av ”closed military zones” i palestinske landsbyer. Ulike områder blir skilt fra hverandre og transport og samhandling palestiner imellom blir en stadig større utfordring. Bygging og anlegging av ulik infrastruktur opptrer som okkupasjonens forlengede armer, det er nettopp disse faktorene som gjør en endring av geografien mulig. Det skapes en helt annen ”virkelighet på bakken” enn en sammenhengende geografisk palestinsk enhet. Et intervjuobjekt kaller denne utviklingen for en geografisk fragmentering av Vestbredden (intervju med FN-ansatt 08.10.09).

Israelske myndigheter innskrenker det palestinske landskapets romlighet, og knytter stadig større deler av landskapet til mange enkeltsteder isteden. Den geografiske fragmenteringen skaper politisk begrensninger for motstanden. De mulighetene motstandsaktørene i landsbyene har for å samarbeide med andre landsbyer og med det nasjonale nivået i motstanden blir færre. Det begrenser mulighetene for å få gjennomslag for egne mål og utvide agendaen for hvilke mål motstandsaktørene skulle sette seg, og bidrar til å

gi en sterk stedsforankring i de ulike landsbyene. I mange tilfeller skjer dette på bekostning av en nasjonal motstandsorganisering. Dannelsen av politiske allianser palestinerne imellom for å styrke motstanden mot muren blir for det første praktisk vanskelig. I tillegg svekkes motivasjonen og pågangsmotet for å samarbeide motstandsaktører i de ulike landsbyene imellom når den fysiske geografien gjør det vanskelig. De faktorene som skiller landsbyene knyttet til hvor langt byggingen med muren har kommet og volden fra de israelske soldatene bidrar til å øke opplevelsen til aktivistene i de ulike landsbyene av at motstanden mot muren er en unik kamp landsbyen må utføre alene og at avgjørelsene knyttet til mobilisering må tas i hver enkelt landsby. Det foregår lite samarbeid mellom landsbyene i form av koordinering av demonstrasjonene eller vedvarende utveksling av motstandsstrategier mellom landsbyene. Uten denne fysiske kontakten folk imellom fra ulike deler av Palestina står den mentale opplevelsen av å være del av et motstandskollektiv mot okkupasjonen i fare. Det er fare for at følelsen av å kjempe samme kamp ikke lenger oppleves som relevant. Den FN-ansatte mener en viktig årsak til utviklingen er at det har skjedd en politisk fragmentering på bakgrunn av den geografiske fragmenteringen der folk som opplever de samme resultatene av muren har lite organisert samarbeid med hverandre. Informantens oppfatning er at dette har ført til en fragmentering i folks bevissthet, som bidrar til redusere følelsen av en gjensidig tilhørighet og legger den nasjonale mobiliseringen mot motstanden brakk (intervju med FN-ansatt 08.10.09).

Den eksterne politiske konteksten knyttet til forskjellene i byggetempo for muren og hvilken rute israelske myndigheter bygger den etter, slik Weizman (2007) redegjør for, er i seg selv eksempler på hvordan okkupasjonen skaper større utfordringer for motstanden i landsbyene. Det er det samme israelske territorielle kontrollsystemet (Weizman 2007) som kommer til uttrykk på ulike måter gjennom murens rute rundt de ulike landsbyene ved at de ulike omrutingene behandles isolert fra hverandre. Bakgrunnskapitlet viser at det er store forskjeller i hvilken rute muren får rundt de ulike landsbyene, og som dermed påvirker hvilke utfordringer motstanden i de ulike landsbyene har. Det er de lokale forholdene rundt landsbyene som bestemmer, at det finnes en israelsk bosetning, militærbase eller annen infrastruktur i nærheten har i mange tilfeller fått avgjørende betydning for at muren tar mer jord fra palestinerne i den aktuelle landsbyen. Det gjør at forskjellene i grunnlaget for motstand i de ulike landsbyene øker. De lokale forholdene begrenser motstandsaktørens muligheter for å utvide motstanden til det nasjonale nivå. Utviklingen går i retning av at de lokale motstandsaktørene i hver av de ulike landsbyene kjemper ulike kamper mot det som kan framstå som mange og ulike murer istedenfor én helhetlig motstandskamp mot den samme

muren. I denne sammenheng kan muren sees på som en grense. Ved å bruke midlertidig sikkerhetstiltak som argument for å forsvare bygging av muren (Weizman 2007) når nye faktorer tilføres okkupasjonen klarer israelske myndigheter å skape nye grenser og endre den palestinske geografien sakte men sikkert. Samtidig kjemper palestinerne for å beholde sin jordbruksjord som blir liggende på tvers av det som blir nye grenser. Gjennom okkupasjonen får den sentralstyrte israelske makten et veldig elastisk uttrykk der makten tilpasser seg og former de palestinske ”utfordringene” den møter i ulike romlige sammenhenger. Det er nettopp det elastiske uttrykket som er årsaken til at okkupasjonen holdes ved like.

Kontrollsystemet har en stor romlig utbredelse samtidig som det har et veldig lokalt uttrykk, samtidig som motstanden et veldig stedskonsentrert og desentralisert uttrykk. I tilfeller der den myndigheten sosiale bevegelser kjemper mot er en makt fra et sentrum som likevel er romlig utbredt og tilstede i stedlige prosesser må sosiale bevegelser operere på samme måten. Motstanden mot muren fungerer ikke på den måten i dag. De store territorielle begrensningene motstanden møter bidrar til å stanse et romlig fellesskap. Selv om palestinere erfarer muren på samme måte og mener de gjør motstand mot den samme muren, tas det mange og ulike avgjørelser om murens rute som ikke sees i sammenheng med hverandre.

Slik det har blitt omtalt i bakgrunnskapitlet fører avgjørelser i det israelske rettsvesenet ofte til at murens rute blir endret. Rettsystemet bidrar til å påvirke motstandens politiske muligheter. Hovedarenaen for kampen om murens rute er den juridiske (foredrag med Eyal Weizman, organisasjonen 0047, Oslo, 28.10.10). Endringene foregår ikke som helhetlige endringer, men skjer på den strekningen den har rundt én og én landsby, som en del av hvordan okkupasjonen tilpasses lokale forhold, og det er heller ikke sikkert om endringene forbedrer eller forverrer situasjonen for palestinerne som bor i landsbyene. Høyesteretts avgjørelser viser at israelske aktører også kan bidra til å gjøre motstandsbevegelsens agenda relevant, men samtidig også påvirke de målene motstanden setter seg. Uenigheten mellom høyesterett og resten av det israelske myndighetsapparatet viser at israelske aktører ikke bare representerer okkupasjon og færre politiske muligheter. Dette er i tråd med hva Tarrow (1998) skriver om at en splittelse blant eliter kan gi motstandsaktører helt avgjørende allierte blant deler av elitene. En av motstandsorganisatorene i Budrus mener det var motstandsaktørenes måneder med demonstrasjoner som var årsaken til at de oppnådde at landsbybefolkningen fikk tilbake mesteparten av jorda si, etter den muomrutingen som skjedde som følge av avgjørelsen i israelsk høyesterett (intervju med motstandsorganisasjon Budrus 17.09.09). Ifølge nøkkelinformanten betydde dette at motstandsaktørene i landsbyen ”lyktes”. Dette ble avgjørende for at demonstrasjonene i landsbyen ble avsluttet (motstandsorganisasjon, Budrus,

06.10.09). En informant forteller at samtidig som en høring i den internasjonale domstolen 24. februar 2004 var det en større demonstrasjon i Budrus. Lokalbefolkningen i Budrus bidro dermed til at avgjørelsen i domstolen ble tatt. I dag er det viktige å oppmuntre andre landsbyer, og få dem til å tro at det er ikke umulig for dem å lykkes heller (motstandsorganisasator, Budrus 06.10.09). De offentlige høringene om muren ble ferdiggjort dagen etter¹². En annen informant mener ”Budrus sendte våre problemer, våre problemer i Palestina, til retten. Retten fortalte verden om muren, fra Budrus.” (intervju med mannlig motstandsaktør Budrus 06.10.09).

For at motstandsaktører skal kunne utnytte de politiske mulighetene og begrensningene de står ovenfor er det helt grunnleggende hvordan motstandsaktørene skaper oppslutning rundt felles mål, slik jeg har vist til i teorien at Tarrow (1998) skriver om. Ulike utfordringer i de ulike landsbyene gjør at muren symboliserer ulike ting ulike steder, dette bidrar til at målene ofte kommer til uttrykk som lokale krav om omruting rundt den enkelte landsby istedenfor nasjonale motstandskrav som gjelder hele muren. Oppgivelsen av motstanden i Budrus handler om de politiske mulighetene den lokale motstanden i Budrus hadde for gjennomslag. Etter omrutingen var saken ute av det israelske rettssystemet, de lokale motstandsaktørene hadde dermed mistet den politiske muligheten de tidligere hadde hatt gjennom å legge press på det israelske rettssystemet. Israelsk høyesterett er ikke nødvendigvis en alliert av motstanden, men blir isteden en kamparena der ulike avgjørelser om murens rute tas. Uten at saken er i rettssystemet var motstandsaktørene mye mer sårbare ovenfor militæret og myndighetene. Motstandsaktørene hadde oppnådd mye bare ved at deres demonstrasjoner bidro til å tvinge gjennom en rettsprosess om murens rute. Dette har vært viktig for å oppnå det som i realiteten ser ut til å være målet for mange av de lokale motstandsinitiativene, å ha muligheten til å kunne dyrke jorda si. Nøkkelinformanten kan sies å bekrefte at motstandsaktørene var i en sårbar forhandlingssituasjon når han forteller at motstandsorganisasatorene ville sende en beskjed til israelske myndigheter da motstanden ble stanset etter Høyesteretts avgjørelse, for å oppmuntre myndighetene til å flytte muren (motstandsorganisasator, Budrus 06.10.09). Motstanden i landsbyen skjer som en reaksjon på problemer befolkningen opplever med muren, den er en livsnødvendig kamp for retten til jord. Forholden rundt landsbyen Jayyous viser at israelsk høyesteretts avgjørelser om endring av murens rute også kan bety at situasjonen for landsbybefolkningen forverres. Motstandsaktørene i landsbyen hadde sterk tro på at høyesterett kom til å ta en avgjørelse som

¹²

<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=4&k=5a&case=131&code=mwp&p3=6>

var fordelaktig for landsbyens innbyggere. Årsaken til at demonstrasjonene startet igjen i Jayyous i 2008 etter en lengre inaktiv periode var derfor fordi endringen av murens rute rundt landsbyen ikke medførte noen forbedring for landsbybefolkningen (intervju med FN-ansatt 08.10.09) Det finnes en bosetning ved Jayyous, Zufin, og omrutingene rundt landsbyen har gitt mer jord til Zufin (intervju med motstandsorganisator 1, Jayyous 12.10.09). Mobiliseringsnivået i Jayyous hadde vært høyt helt fra murbyggingen startet, men etter hvert blitt veldig redusert av at motstandsaktørene ikke følte deres demonstrasjoner medførte noen forbedring av lokalbefolkningens situasjon eller at israelske myndigheter tok noe hensyn til dem på andre måter (intervju med motstandsorganisator 1, Jayyous 12.10.09). Høyesteretts avgjørelse fikk også konsekvenser for mobilisering til motstanden, jeg vil komme tilbake til hvordan begge disse faktorene har påvirket mobiliseringsnivået senere i analysen.

I teorikapitlet poengteres det at motstandens muligheter kan øke om myndighetene har sentralisert organisering av maktutøvelsen, da vil det være større sannsynlighet for at motstanden også vil være organisert som en samlet motstand siden motstandsaktørene ofte da vet hva de kjemper mot. Omrutingene skjer utfra lokale forhold og skaper en fragmentert motstand i møte med en makt som er overalt alltid, og gir store forskjeller i hvilke utslag de får for sivilbefolkningen. Israelske myndigheter fungerer på mange måter som en fragmentert makt, tidligere avsnitt har visst at forskjellige aktører som regjeringen og rettssystemet påvirker muren på ulike og ofte motstridende måter. Teorikapitlet ga også uttrykk for at mulighetene for å utvikle en levedyktig motstand og danne en sosial bevegelse er avhengig av hvilken form den kollektive handlingen har og mobiliseringsstrukturenes styrke og lokalisering. At omrutingene er ulike bidrar til å begrense mobiliseringsstrukturenes styrke og lokaliseringmuligheter. En av årsakene til at det eksisterer så mange årsaker til at motstandsaktørene kjemper mot muren er fordi det er ens egen jordbruksjord som er viktigst.

De ulike politiske mulighetene og begrensningene motstandsbevegelsen møter på fra den israelske okkupasjonen blir viktigere når det gjelder motstandens handlingsrom for å demonstrere enn de sosiale og økonomiske forholdene landsbybefolkningen lever under. Det er tilstedeværelsen av muren rundt landsbyen som gjør at motstandsaktørene ikke opprettholder motstanden i et mer langsiktig perspektiv enn de gjør, selv om store deler av livsgrunnlaget blir borte og arbeidsløsheten er høy. Det var enkelt å mobilisere til motstand mot byggingen av muren siden byggingen innebar at det foregikk noe aktivt ved muren. Byggingen innebar at motstandsaktørene kunne identifisere noe de kunne stoppe. Der hvor muren er ferdig bygd foregår det ikke noe aktivt ved muren lenger, det blir mye vanskeligere å mobilisere til motstand. Fraværet av allierte bidrar til at den ideologiske kampen kommer i

bakgrunnen. Det paradoksale er at om motstanden i landsbyen hadde utviklet seg til et romlig motstandsfellesskap med andre landsbyer kunne det utviklet seg til en sterkere motstand som kunne oppnådd seiere imot muren på nasjonalt nivå. Det er i tråd med Tarrows (1998) påstand om hvor viktig politiske muligheter og begrensninger blir. At murens ferdigstilling er årsaken til at motstanden er avsluttet bekreftes av flere av informantene:

“Because there is the wall. So, what we will do? If we go to the wall, they will fire their tear gas and their rifles against us, no use. It is dangerous. The wall is there, since five years ago. It has been done, the job is finished completely, it is over.”

(Tolk for bonde i Budrus 06.10.09)

Måten de territorielle endringene skjer på utfordrer enigheten blant motstandsaktørene for motstandens mål fordi endringene skaper uenighet om hvilke mål motstanden skal sette seg og i hvilken grad det som er oppnådd lokalt rundt endring av murens rute egentlig er seiere. Palestina er et område med mange territorielle endringer utført av mange aktører i et langt tidsperspektiv. Det er derfor naturlig at det eksisterer mange ulike oppfatninger om hvor den taktiske, og den fysiske, grensen for å gjøre motstand går. Lokale motstandsaktører har i praksis egne lokale motstandsmål. Målet blir å redde så mye landbruksjord som mulig, at muren flyttes tilbake til den grønne linjen og at vedtak i israelsk høyesterett blir innfridd. Men en oppfyllelse av disse målene vil ikke endre på at det eksisterer en mur og en okkupasjon. Det er også flere av motstandsaktørene som har et nasjonalt fokus på hva de gjør motstand mot og hva de forsvarer, motstanden handler om kamp mot hele okkupasjonen. Hvilken rute muren har blir mindre viktig. På denne måten løftes motstanden opp på et høyere geografisk nivå. Et intervjuobjekt forteller at han og hans bror var knapt født da 100 dunum jord som lå rundt landsbyen, som var i familiens eie og tiltenkt dem ble konfiskert i forbindelse med Israels opprettelse i 1948. Fordi han mener denne opprinnelige okkupasjonen fra 1948 fortsetter med at muren ligger på landsbyens areal, er verdien av en omruting liten (motstandsorganisasør, Budrus 06.10.09). En motstandsorganisasør mener Osloavtalen blir viktig fordi grensene for område C ble lagt slik at hele Ni'lin ligger i dette området. Organisasøren frykter dette setter en hel framtidig palestinsk stat i fare (intervju med ungdomsorganisasør for motstanden i Ni'lin 17.10.09). Samtidig ligger det retoriske poenger i det å vise til årstall som 1948 og 1967, henholdsvis året da Israel erklærte seg selv som selvstendig stat og året da den israelske okkupasjonen av Palestina startet, i motstandsretorikken. Det er en sterk nasjonal bevissthet rundt de historiske erfaringene som er

festet til disse årstallene. Motstandsretorikken kan også brukes for å skape bevissthet om at palestinske motstand mot okkupasjon fortsatt er viktig. Kompleksiteten i dette kommer til syne gjennom hvordan en kvinnelig motstandsorganisasjon fra Budrus mener at Palestina har vært okkupert siden 1948. Samtidig ser hun på omrutingen av muren rundt landsbyen som en stor seier (kvinnelig motstandsorganisasjon, Budrus, 06.10.09). Flere av motstandsaktørene har også en internasjonal argumentasjon mot muren. Den rådgivende uttalelsen fra den internasjonale domstolen i Hague har begrenset tillitt blant lokale motstandsaktører. En av årsakene til dette kan være at israelske myndigheter ikke har rettet seg etter uttalelsen så langt. Men uttalelsen brukes likevel som et retorisk poeng av flere av motstandsaktørene. Det er forståelig at motstandsaktørene bruker alle tilgjengelige poenger som forsvarer deres sak. Dette viser de store forskjellene i makt som de ulike geografiske nivåene sitter på. En ungdomsorganisasjon for motstanden viser dette tydelig, ved å bruke uttalelsen til å argumentere for hvorfor det er viktig å gjøre motstand mot muren, men samtidig mene uttalelsen har liten betydning siden det israelske myndigheter aldri har fulgt opp krav fra internasjonale organer tidligere (ungdomsorganisasjon, Jayyous 17.10.09).

Like fullt har den lokale motstanden oppnådd flere seiere ved at muren er omruttet rundt enkelte landsbyer. Det kan være at denne løsrivede motstanden kan oppnå mer for sin landsby når mobiliseringen er så konsentrert. Den lokale organiseringskomiteen i Bil'in har erstattet kontakten med det nasjonale nivået i motstanden med internasjonal aktivisme på globalt nivå. På denne måten har motstandsaktørene oppnådd stor deltakelse fra internasjonale aktivister i de lokale demonstrasjonene. Landsbyen har også oppnådd stor internasjonal oppmerksomhet i media og blant politikere. Den internasjonale oppmerksomheten kan ha bidratt til den avgjørelsen israelsk høyesterett har tatt om at murens rute rundt landsbyen skulle legges om.¹³

Bosetningene har vært en av hovedårsakene til at murens rute på Vestbredden går slik den gjør. Bosetningspolitikken og israelske myndigheters bruk av bosetningene for å endre den palestinske geografien utgjør en begrensning for motstandsaktørene. Myndighetene velger å legge bosetningene på "israelsk" side av muren. Bosetningene fungerer også som okkupasjonens sivile forlengelse, slik Weizman (2007) skriver om. Utfra kartet til FNs organ OCHA (Office for the Coordination of Human Affairs) over murens rute ligger det ikke noen bosetninger vest for eller ellers i umiddelbar nærhet av Budrus som israelske myndigheter kunne vært interessert i å innlemme i "Israel" (OCHA juni 2009). Uten at dette har blitt

---

¹³ <http://www.maannews.net/eng/ViewDetails.aspx?ID=260792>, besøkt 18.05.10

undersøkt gjennom feltarbeid, kan det være at dette er en av årsakene til at motstandsaktørene oppnådde å få lagt om murens rute. Intervjuer med andre informanter viser hvertfall at det er bred oppfatning om sammenhengen mellom murens rute og bosetningene og utvidelsene av disse. En informant sier at Israels mål er å konfiskere mer land for å kunne bygge flere bosetninger (intervju med motstandsorganisasator Bil'in 25.09.09). En organisator mener murens rute i forhold til bosetningen ved landsbyen avslører formålet med muren, at den skal bygges for å stjele land (intervju med ungdomsorganisasator for motstanden i Ni'lin 17.09.10).

Den geografiske fragmenteringen (intervju med FN-ansatt 08.10.09) utfordrer kreativiteten til motstandsaktørene i de ulike landsbyene. Det finnes mange forskjellige modeller i motstanden mot muren, som alle er avhengige av sin romlige kontekst og de mulighetene som finnes der. Modellene blir ofte avgrenset til et sted, informanten kaller det *localized*. Derfor blir det helt sentralt hvordan motstandsaktørene utnytter sin romlige kontekst og mulighetene de har til rådighet. Om konteksten og mulighetene utnyttes til fulle kan motstanden bli et eksempel på hvordan rom dannes på nytt (intervju med kvinnelig akademiker 10.09.09).

Motstandsorganisasatorene i flere av landsbyene utnytter det at motstanden tiltrekker seg israelske og internasjonale aktivister, noe spesielt Bil'in har fått mye oppmerksomhet for. De israelske aktivistene blir en politisk ressurs for motstandsbevegelsen fordi det synliggjør at det er uenighet blant ulike israelske aktører om muren og hvilken rute den skal bygges etter. I tillegg gir israelske aktivister motstanden en spesiell legitimitet ovenfor myndigheter og folk i resten av verden siden de israelske aktivistene protesterer mot avgjørelsene til egne myndigheter. Bil'in har blitt det fremste eksemplet på motstandssamarbeid mellom lokale og internasjonale aktivister. Landsbyen oppnådde å bli et sted på kartet til antiglobaliseringsbevegelsen (kvinnelig akademiker 10.09.09). De israelske og internasjonale aktivistenes tilstedeværelse er også en ressurs for mobiliseringen til motstanden, jeg vil komme tilbake til dette i del 2, mobiliseringsstrukturer og nettverk.

Det uttrykket den israelske okkupasjonen har i dag, etter Osloavtalen, økningen i israelske bosetninger og byggingen av muren, gjør at motstanden mangler flere av de politiske mulighetene palestinsk motstand hadde under den første intifadaen. Under den første intifadaen hadde okkupasjonen i mye større grad det samme uttrykket over hele Vestbredden siden israelske myndigheter hadde myndighet over hele området. Et slikt uttrykk bidro til at palestinere i mye større grad gjorde seg de samme erfaringene med okkupasjonen, det er mye lettere å utvikle en nasjonal motstandsorganisasering om folk har de samme erfaringene rundt hva det gjøres motstand mot. De første demonstrasjonene mot muren i landsbyene skjedde

samtidig med at den første delen av muren ble bygd høsten 2002. I denne perioden utviklet motstandsorganisatorene i flere av de landsbyene hvor muren først ble bygd et samarbeid som gikk på å dele erfaringer rundt byggingen av muren og hvilken rute den har blitt bygget etter, i en periode da befolkningen i de ulike landsbyene hadde veldig liten eller ingen oversikt over byggeprosessen eller hvordan muren kom til å se ut (intervju med kvinnelig akademiker, 10.09.09). Ifølge nøkkelinformanten i Budrus var det i denne landsbyen det først ble dannet en organiseringskomitee (intervju 17.09.09). Jeg vil komme tilbake til hvordan motstandsorganisatorene bruker de ulike historiske erfaringene for å gjøre motstanden sterkere i mobiliseringsdelen av analysen.

Etter hvert gjorde omrutingen i Budrus og at landsbybefolkningen Jayyous tapte mye jord på grunn av murens rute at de to landsbyene avsluttet sitt bidrag til motstandsorganiseringen som i utgangspunktet var felles. Når motstandsaktører i en landsby opplever at jordbruksjord er lagt på andre siden av muren og murens rute rundt landsbyen ikke er oppe til vurdering i det israelsk rettssystemet eller en landsby vinner gjennom en omruting vil det ofte ha avgjørende betydning for avslutning av demonstrasjonene i disse landsbyene. At de lokale forholdene avgjør murens rute rundt landsbyene blir dermed en stor begrensning for samarbeidet mellom landsbyene. Ifølge en informant gjorde disse forskjellene mellom landsbyene at det lå en begrensning i samarbeidsmodellen mellom landsbyene (intervju med kvinnelig akademiker, 10.09.09). Denne forståelsen av at motstanden beveger seg gjennom ulike faser vil jeg komme tilbake til i mobiliseringsdelen av analysekapitlet.

Utfordringer knyttet til hvordan det israelske militæret møter motstanden med et høyt voldsnivå

Det israelske militærets høye voldsnivå mot motstandsaktørene er en stor utfordring for mobiliseringsaktiviteten lokalt, og kan noen ganger bli en for stor utfordring og gjøre at motstandsaktiviteten stopper helt opp (intervju med nøkkelinformant Jayyous 12.10.09). Voldsnivået mot motstanden generelt kommer til uttrykk både gjennom vold i demonstrasjonene, noe som har ført til dødsfall blant palestinske aktivister og flere skadde internasjonale og israelske fredsaktivister (Dolphin 2006). Det kommer også til uttrykk som kollektiv avstraffelse mot landsbybefolkningen gjennom at militære raid i landsbyene, portforbud og massearrestasjon av spesielt landsbyens ungdommer (intervju med to ungdomsorganisatorer 17.10.09). Voldsnivået kan føre til at motstandsaktiviteten i flere av landsbyene går ned siden motstandsaktørene må ta lokale avgjørelser om å innstille eller avslutte demonstrasjonene selv om de gjerne skulle fortsatt demonstrasjonene slik andre

landsbyer gjør. Motstandsaktører vil gjerne prøve alle andre tilgjengelige kanaler før de tyr til demonstrasjoner, for eksempel brakte borgermesteren i Jayyous landsbyens sak inn for det israelske rettssystemet før organisatorene startet opp motstanden igjen i 2008 etter en lengre inaktiv periode (intervju med kommuneansatt i Jayyous, 25.10.09). Det er også viktig å ta strategiske avgjørelser om når eller om det i det hele tatt skal avholdes demonstrasjoner (intervju med to ungdomsorganisatorer 15.10.09). Det høye nivået av kollektive avstraffelser og voldsnivå generelt etter valget om å gjenoppta demonstrasjonene gjorde at organiseringskomiteen i Jayyous stanset demonstrasjonene igjen, på anmodning fra flere av landsbyens innbyggere (intervju med motstandsorganisator 2, Jayyous 15.10.09). Det høye voldsnivået kom til uttrykk ved at israelske soldater blant annet skjøt hull på vanntankene på taket av flere av husene i landsbyen som straff for at landsbybefolkningen valgte å ta opp igjen demonstrasjonene i 2008 (intervju med motstandsorganisator 1 Jayyous, 12.10.09).

Ni'lin er annet et eksempel på en landsby der voldsnivået har vært høyt siden motstanden startet i 2008. 5 motstandsaktører har blitt drept og 450 har blitt skadet som følge av vold fra israelske soldater (Addameer – Prisoners Support and Human Rights Association og Palestinian Grassroots Anti-Apartheid Wall Campaign july 2009). I tillegg har det blitt innført flere dager med portforbud i landsbyen for alle innbyggere. Motstandsorganisatoren kaller dette for kollektiv avstraffelse av landsbyens innbyggere (intervju med ungdomsorganisator for motstanden i Ni'lin 17.10.09). Likevel har ikke dette stanset demonstrasjonene i landsbyen. Et høyt voldsnivå vil ikke skremme folk fra å demonstrere, om folk har rett på jorda og retten til å bo der vil de fortsette å demonstrere (ungdomsorganisator, Ni'lin, 17.10.09). En fortsatt sterk demonstrasjonsvilje kan henge sammen med at motstanden i Ni'lin startet senere og at motstandsaktørene dermed ikke føler voldsnivået like hardt på kroppen. At demonstrasjonene i Ni'lin ikke har blitt avsluttet på tross av høyt voldsnivå støttes opp av funnene gjort for motstanden generelt. Selv om motstanden ble angrepet mye på 2000-tallet for å stanse protestene vokste isteden mobiliseringen til protestene (Addameer – Prisoners Support and Human Rights Association & Palestinian Grassroots Anti-Apartheid Wall Campaign 2009). Hvordan et høyt voldsnivå får ulik betydning for motstanden i de ulike landsbyene synliggjør at vold alene ikke kan forklare mobiliseringsnivået til demonstrasjonene. For å forklare mobiliseringsnivået må også andre faktorer inkluderes og sees i sammenheng med voldsnivået. Likevel vil voldsnivået forsterke fragmenteringen av motstanden og forskjellene mellom landsbyene siden den lokale motstandens forhold til volden kommer til uttrykk på så mange forskjellige måter.

At motstanden i de forskjellige landsbyene møter på et ulikt voldsnivå medfører at den nasjonale fragmenteringen av murmotstanden blir sterkere. Israelske myndigheter bidrar til å fjerne likhetene og styrke følelsen av at man ikke kjemper samme kamp. På denne måten klarer myndighetene å splitte motstandsbevegelsen mot muren. Men samtidig kan det også være at voldsnivået er så forskjellig fordi muren rundt de undersøkte landsbyene er i en så ulik byggefase eller blitt ferdigbygd. På denne måten er det de fasene muren er i i forhold til bygging og eventuelle sanksjoner om omruting fra det israelske rettssystemet som bidrar til å bestemme mobiliseringsnivået.

Å framstille motstanden og demonstrasjonene som ikkevoldelige er en strategi flere av de lokale organiseringskomiteene tar i bruk, retorikken til organisatorene går ut på at en slik strategi skal gjøre det lettere å forholde seg til voldsbruken fra israelske soldater (motstandsorganisasjon Budrus, 17.09.09, motstandsorganisasjon Bil'in, 25.09.09). Spesielt Bil'in har fått mye oppmerksomhet for denne modellen. Landsbyen er et symbol for de motstandsaktørene som snakker varmt om ikkevoldelig motstand som aksjonsform (kvinnelig akademiker, 10.09.09). Gjennom å framstille demonstrasjonene som ikkevoldelige kan motstanden få økt internasjonal oppmerksomhet som gir utslag i økt mobilisering av internasjonale aktivister. De internasjonale aktivistene står også veldig sentralt i den motstandsstrategien organisatorene i Bil'in formidler. Den økte tilstedeværelsen av internasjonale aktivister kan fungere som beskyttelse for palestinske motstandsaktører om det reduserer voldsnivået fra israelske soldater. Det kan være at de internasjonale aktivistene blir en politisk ressurs for motstanden om det israelske militæret ikke er like voldelige når internasjonale aktivister er tilstede, siden israelske myndigheter er bevisst på at et høyt voldsnivå kan fange medias oppmerksomhet og bidra til mindre internasjonal sympati med Israel. En slik innramming av motstanden kan bidra til å gi motstanden større legitimitet og oppmerksomhet internasjonalt. En motstandsorganisasjon bekrefter at ikkevoldsstrategien handler om å tiltrekke seg medias oppmerksomhet (motstandsorganisasjon Budrus, 17.09.09) Men det er usikkert om ikkevoldsstrategien bidrar til et lavere voldsnivå fra det israelske militæret i praksis. Et intervjuobjekt mener motstanden ville vært mye mer utsatt for vold uten det internasjonale nærværet (kvinnelig akademiker 10.09.09). Dette støttes av et intervjuobjekt som er aktiv som internasjonal aktivist i Bil'in (internasjonal aktivist 16.10.09). Samtidig sier et av de lokale intervjuobjektene at internasjonale aktivister ikke bidrar til noen generell nedgang i voldsnivået, men at soldatene ikke er like voldelige mot internasjonale aktivister som mot de palestinske motstandsaktørene (motstandsorganisasjon 1 Jayyous, 12.10.09). Det er uansett kreativt av Bil'in å bruke "ikkevold" til å danne seg et navn

internasjonalt, dette blir en offensiv strategi når det gjelder mobilisering av internasjonale aktivister. Jeg vil komme tilbake til mobiliseringsdiskusjonen under mobiliseringsdelen av oppgaven.

Motstandens organisering i kontekst av eksterne og interne endringer

Som vist til tidligere i analysen er det et intervjuobjekts oppfatning at den geografisk fragmenteringen fører til en politisk fragmentering (intervju med FN-ansatt 08.10.09). Jeg vil se på hvordan de store endringene det palestinske samfunnet har gjennomgått etter den første intifadaen og Osloavtalen som ble behandlet i bakgrunnskapitlet, knyttet først og fremst til opprettelsen av en egen palestinsk myndighet og endringer innenfor det sivile palestinske samfunnet, også bidrar til denne politiske fragmenteringen. Mange av de politiske utfordringene Khawaja (1994) finner for motstandsaktivitet har endret seg. Endringene skaper en nasjonal fragmentering på Vestbredden fordi det påvirker alliansene mellom ulike steder det drives motstand mot muren, og i tillegg den mentale opplevelsen av å være palestiner. Endringene har skapt store fysiske og mentale avstander mellom ulike palestinske aktører og kan resultere i færre allianser mellom det nasjonale nivået og det lokale nivået i motstanden mot muren.

I dag er det en utfordring å kategorisere motstandsaktiviteten som foregående på globalt, nasjonalt eller lokalt nivå fordi nivåene flyter over i hverandre. Det utvikler seg en dynamikk med uklare geografiske og mentale grenser der ulike aktører danner allianser innenfor andre geografiske nivåer. Motstanden foregår i dag derfor på kryss og tvers innenfor og mellom ulike virkelighetserfaringer og geografiske nivåer. Det samarbeidet som lokale motstandsorganisatorer og -aktører har med internasjonale aktivister er et eksempel på dette. Dette innebærer også potensiell mobilisering av nye internasjonale og israelske aktivister og større oppmerksomhet om saken. En internasjonal aktivist mener det finnes en felles kollektiv identitet mellom palestinske motstandsaktører og internasjonale motstandsaktivister, basert på motstand mot okkupasjonen (internasjonal aktivist, Bil'in 16.10.09). Gjennom bruk av media har Bil'in, foran noen, blitt den palestinske landsbyen "alle" internasjonale aktivister som jobber med Palestina kjenner til. Dette blir tydelig gjennom oppmøtet i demonstrasjonene, hvor det kan være halvparten lokale aktører og halvparten internasjonale aktivister. I tillegg har landsbyen en fast leilighet for internasjonale aktivister, aktivister som deltar i demonstrasjonene. De er også aktive i et nattevaksarbeid i landsbyen på grunn av de mange raidene Bil'in har opplevd fra det israelske militæret, der formålet er å arrestere lokale aktører eller "bare" skremme landsbybefolkningen (eget feltarbeid september-oktober 2009). Etter

hvert har de internasjonale aktivistenes tilstedeværelse gjort at det har blitt en gjensidig effekt mellom dette og økt medieoppmerksomhet. Medieoppmerksomheten og de internasjonale aktivistene har dermed styrket hverandres tilstedeværelse. Ni'lin har hatt mye besøk av internasjonale aktivister siden demonstrasjonene startet i 2008, og arrangørene jobber også for å spre informasjon til aktivistene og andre internasjonale aktører. En informant ser på informasjonssflyten som sentral for å øke bevisstheten om landsbyens situasjon. Han forteller at på det sosiale medier-nettstedet Facebook har "Ni'lin struggle against Israeli apartheid" flere enn 3700 medlemmer (intervju med ungdomsorganisasør for motstanden i Ni'lin 17.09.09). Ved at motstandsorganisasører og -aktører tar i bruk den informasjonsteknologien de har tilgjengelig utvides og erstattes samarbeid med andre landsbyer og Stop the Wall med nye og andre forbindelser som det ikke er like lett å kategorisere når det gjelder geografisk nivå. Kontakten med internasjonale aktivister og bruken av internett til å gjøre omverdenen oppmerksom på motstanden blir en måte å svare på de begrensningene motstandens geografi utgjør, og derfor en viktig strategi for motstandsaktørene i arbeidet med å vedlikeholde mobiliseringen til motstanden. Motstandsorganisasører og motstandaktører fra de andre landsbyene bruker også internett som et redskap for å spre informasjon om den lokale motstanden. Dette kan være egen "nyhetsformidling" og jevnlig oppdatering, som regel etter hver fredagsdemonstrasjon gjennom Facebook og Youtube, eller at den lokale motstanden får dekning gjennom ulike nettbaserte nyhetsformidlingstjenester. Siden det er enkelt å publisere videoer på Youtube og fortellinger om motstanden via Facebook er ikke dette nødvendigvis i regi av organiseringskomiteene (motstandsorganisasør, Budrus 17.09.09, motstandsorganisasør Bil'in 25.09.09, ungdomsorganisasører Jayyous, 17.10.09). De ulike geografiske nivåenes allianser med hverandre, deres motiver for å gjøre motstand og hvordan internett blir en mobiliseringsressurs vil jeg komme tilbake til i mobiliseringskapitlet.

Selv om ulike lokale og internasjonale og israelske motstandsaktører har dannet og fortsatt danner tette bånd seg imellom er det interessant at lokale, nasjonale og internasjonale og israelske motstandsaktører synes å ha ulike motiv i motstandskampen. Mens lokale aktører kjemper en overlevelseskamp for egen jord har internasjonale/israelske aktører et solidaritetsfokus, der det ofte er viktig å vise solidaritet med undertrykte mennesker verden over, og ikke palestinere spesielt (internasjonal aktivist, Bil'in, 16.10.09). Det er derfor en mulighet for at de internasjonale og israelske aktørene er flyktige i sin solidaritet, og det er ikke sikkert de alltid kommer til å være tilstede. Det å ha en grunnleggende overbevisning om at en praksis bryter grunnleggende menneskerettigheter og at mobiliseringsgrunnlaget for motstand ligger i internasjonal solidaritet er noe ganske annet enn å bli mobilisert fordi det

handler om bevaring av eget livsgrunnlag. De ulike mobiliseringsgrunnlagene handler også om motstand mot okkupasjonen som helhet versus motstand mot de konkrete overgrepene israelske myndigheter skaper gjennom murens rute. Et eksempel som kan vise dette er at jeg overhørte noen i den internasjonale solidaritetsbevegelsen som i en landsby snakket om at de nå måtte sende noen av sine aktivister til en landsby der befolkningen ofte opplevde raid fra israelske soldater om natten, ved at de internasjonale aktivistene skulle bidra med beskyttelse av lokalbefolkningen. Samtidig uttrykte lokale motstandsaktører stor glede for at de internasjonale og israelske aktørene var tilstede (intervju med motstandsorganisasjon, Bil'in 25.09.09). I Bil'in mener jeg de internasjonale aktørene ble sett på som et nyttemiddel som landsbyen hadde tiltrukket seg, noe som viste seg gjennom hvordan internasjonale aktivister kunne utgjøre omtrent halvparten av aktivistene i demonstrasjonene (eget feltarbeid, høsten 2009). Det å være internasjonal eller israelsk aktivist i motstand mot muren innebærer å ha andre muligheter tilgjengelige for å skape oppmerksomhet og solidaritet om motstanden mot muren. Enten gjennom den symboleffekten det har å være internasjonal eller israelsk aktivist, eller gjennom den mobiliseringen de selv bevisst skaper utenfor Palestina.

I tillegg til at det internasjonale nivået har fått stor betydning for motstandsorganiseringen lokalt er det lokale nivåets samarbeid med nasjonale motstandsaktører komplisert. Ulike interne endringer på Vestbredden jeg fokuserte på i bakgrunnskapitlet, opprettelsen av en egen palestinsk myndighet og utviklingen av det sivile samfunnet etter Osloavtalen, bidrar til å utfordre utviklingen av motstanden til et nasjonalt motstandsnettverk. I stedet for et nasjonalt grasrotarbeid med utstrakt kontakt mellom de ulike landsbyene spiller særegne forbindelseslinjer en stor rolle for kontakt mellom ulike alliansepartnere i motstanden mot muren. Empirien viser at flere landsbyer har forbigått den nasjonale kampanjen Stop the wall, altså det nasjonale geografiske nivå, og samarbeider isteden med internasjonale og israelske aktivister. Dette er tilfellet i Bil'in. Både en av de lokale motstandsorganisasjonene (intervju 25.09.09) og motstandskordinator i Stop the Wall (intervju 13.10.09) bekrefter dette.

I stedet for å være opptatte av hva som er samlende for motstanden er flere av intervjuobjektene opptatte av hva som skiller motstandsorganiseringen i sin landsby fra organiseringen i andre landsbyer. Det virker som motstandsorganisasjonene spesielt er mer opptatt av å framheve hvor god egen motstand er, enn å dra motstanden i en retning som kan virke samlende og legge grunnlaget for en nasjonal motstand. Noen motstandsorganisasjoner hevder representasjonen av ungdom (intervju med motstandsorganisasjon fra Jayyous 2 15.10.09) eller kvinner (intervju med motstandsorganisasjon, Budrus 17.09.09) er ekstra stor i

demonstrasjonene i deres landsbyer, eventuelt hvordan det er utført at motstandsorganisasjonen i Bil'in er en av de få som har fått finansieringsstøtte fra palestinske myndigheter (intervju med motstandsorganisasjon, Budrus 17.09.09).

Det Ingdal og Simonsen (2005) skriver om palestinske partier nasjonalt sitt manglende engasjement for murens konsekvenser, slik det blir forklart i bakgrunnskapitlet, kommer også fram i intervjuer fra feltarbeid fire år senere. Partiene er fortsatt i liten eller ingen grad opptatt av de konsekvensene muren skaper, og muren står ikke høyt på partienes prioriteringslister (intervju med mannlig motstandsaktør Budrus 06.10.09, intervju med de to ungdomsorganisasjonene i Stop the Wall 04.08.09). Det eksisterer også en spenning innad i motstanden mellom det lokale og nasjonale nivå som gir seg utslag i at lokalt i landsbyene har folk lite tillitt til partienes nasjonale avdelinger. Et intervjuobjekt reflekterer dette synet ved å si at han har liten tillitt til de to partienes representanter i Ramallah (mannlig motstandsaktør, Budrus, 06.10.09). I tillegg er det liten tro blant palestinere organisert i motstanden på hva palestinske selvstyremyndigheter er villige til eller i det hele tatt har mulighet til å utrette (intervju med motstandsorganisasjon Budrus 17.09.09). Flere lokale motstandsaktører ser ikke på palestinske selvstyremyndigheter som allierte i motstanden mot muren. En av aktørene sier at å kjempe mot muren også handler om å kjempe mot at israelske myndigheter påvirker palestinske myndigheter til å akseptere muren (intervju med ungdomsorganisasjon for motstanden i Ni'lin 17.10.09). Mange palestinere har lenge følt seg totalt forlatt av PA; mye på grunn av at det ifølge ham ikke er noen støtte fra myndighetene i motstanden mot muren (intervju med FN-ansatt 08.10.09). En annen informant forklarer den lave tilliten med at PA har ødelagt tilliten fordi de er involvert i mye korrupsjon, fordi det legges for mye vekt på væpnet motstand, og fordi det mangler forståelse mellom myndighetsnivået og folket. De har dermed ødelagt den tilliten som trengs for å utvikle en folkelig motstand (intervju med motstandsorganisasjon, Budrus, 17.09.09). Noe som kan bidra til å forklare PAs manglende engasjementet i motstanden mot muren er hvordan nasjonale myndigheter har sett på lokal motstand tidligere. Under forhandlingene om Oslo-avtalen ble lokale organiseringsstrukturer for motstand som hadde vært aktive blant annet under den første intifadaen, land defence committees sitt arbeid, undergravd av PA. PA mislikte at folk protesterte mot de store mengdene jordbruksland de mistet, samtidig som det skulle foregå en fredsprosess. Til slutt fortalte Arafat komiteene at de skulle stanse motstanden sin, ellers ville vilkårene i Oslo-avtalen kollapse (intervju med FN-ansatt 08.10.09). Det taler for at det samme kan skje med de lokale motstandskomiteene mot muren. En lokal motstandsorganisasjon har liten tro på det palestinske lederskapets evne til å skape fred, etter gjentatte feilede fredsforhandlinger der

israelske myndigheter nekter å inngå kompromisser (intervju med ungdomsorganisasjon for motstanden i Ni'lin 17.10.09). På denne måten kan det oppstå undertrykkende strukturer innad i motstandsbevegelsen, og er i tråd med det Sharp m. fl. (2000) skriver om herredømme innenfor motstand. De mulighetene den lokale motstanden har for politisk rom blir mindre.

Mobiliseringsstrukturer og sosiale nettverk

Den geografiske fragmenteringen blir viktig for å analysere hvordan motstandens mobiliseringsstrukturer i så stor grad opptrer som uavhengig av hverandre. De ulike faktorene som motstanden forstås utfra påvirker hverandre, de politiske mulighetsstrukturene påvirker mobiliseringsressursene og måten mobiliseringen kommer til uttrykk på. Dette blir viktig for å forstå hvorfor motstandsbevegelsen etter 10 år med lokal mobilisering og internasjonal oppmerksomhet kun har oppnådd konkrete delseiere på landsbynivå, samtidig som bevegelsen ikke har klart å stanse selve byggingen. Eksempelvis vil graden av vold fra det israelske militæret påvirke hvilke ressurser motstanden har tilgjengelig for å mobilisere og måten mobiliseringen kommer til uttrykk i landsbyene. Mobilisering til motstanden mot muren foregår på hvertfall tre geografiske nivåer. For det første eksisterer mobiliseringen på et lokalt nivå i landsbyene blant palestinere. I tillegg er Stop the Wall det nasjonale nivået og jobber med motstandskoordinerings mellom landsbyene. For det tredje og siste blir mange internasjonale aktivister fra et globalt nivå mobilisert, direkte av motstandsaktører i landsbyene eller av Stop the Wall, til motstanden i de ulike landsbyene. En annen årsak til at de politiske mulighetsstrukturene henger sammen med mobiliseringsressursene er fordi den palestinske politiske konteksten gjør at motstandsaktører oppfatter politiske relasjoner på nasjonalt og lokalt plan forskjellig. Dette gjør at som mobiliseringsressurs vil partiene være veldig viktig i enkelte landsbyer, mens de på nasjonalt nivå enten er fraværende i motstandskampen eller konkurrerer med StW om eierskapet til motstanden.

Utvikling av en kollektiv identitet blant motstandsaktørene og potensielle nye motstandsaktører blir viktig for at flest mulig skal delta i motstandsarbeidet. De politiske eksterne og interne mulighetsstrukturene påvirker hvordan en slik identitet dannes. Eksempelvis vil utviklingen av det palestinske sivile samfunnet med dannelsen av profesjonelle NGOer bidra til svakere nasjonal identitet mellom aktører som kunne ha tjent på å samarbeide, og isteden styrke den kollektive identiteten blant lokalbefolkningen i landsbyene. Jeg vil se på viktigheten av palestinernes identitet til jordbruket som livsgrunnlag.

Grunnlaget for mobilisering til motstanden

Mobiliseringsgrunnlaget handler om utgangspunktet for folk blir mobilisert til demonstrasjonene, altså reaksjonen mot at ens egen jordbruksjord blir lagt på andre siden av muren. Det politiske handlingsrommet motstanden har, de mulighetene motstandsbevegelsen har for gjennomslag for egne mål, blir viktig på ulike måter. Om motstandsaktørene har opplevelsen av at de kommer til å få gjennomslag for de målene den lokale organiseringskomiteen har satt kan det øke mobiliseringsnivået i de lokale demonstrasjonene. Samtidig kan det at motstandsaktørene ikke har opplevelsen av at demonstrasjonene endrer noen ting redusere mobiliseringsnivået. Likevel kan det vanskelig å sies å være én årsak til at nedgang eller økning i mobiliseringen, siden årsakene som påvirker det lokale mobiliseringsnivået er svært sammensatt. Motstandens mål er også forskjellig mellom de ulike geografiske nivåene og de ulike stedene, det kan splitte motstanden opp i mange ulike mobiliseringer. Det er i tillegg viktig å se på hvordan mobiliseringen utvikler seg over tid, konkret sett gjennom oppmøte i og arrangering av demonstrasjoner. Det er da viktig å analysere hvordan mobiliseringsstrukturene påvirker når det mobiliseres, hvordan det påvirker hvilke allianser som dannes med internasjonal solidaritetsbevegelse fordi det nasjonale nivå forbigås, og hvordan det påvirker måtene å gjøre motstand på. Når det gjelder motstandens mål blir det viktigere å forsvare eierskap til landbruksjord enn motstand mot okkupasjonen i seg selv, altså en ”grievance”-basert tilnærming.

Hovedårsaken til at folk gjør motstand er fordi muren virker inn på deres levevilkår (intervju med FN-ansatt 08.10.09). Motstanden mot muren kan forstås som en kamp for å forsvare landsbyinnbyggernes eierskap til sitt livsgrunnlag. Det at landbruksjord og eventuelt framtidig areal til landsbyutvidelse forsvinner blir raskt merkbart og truer livsgrunnlaget nettopp for befolkningen i den enkelte landsby. Derfor fører tilhørigheten til landbruksjord og tapet av egen og andre familiers jord med seg motstand. En lokal motstandsorganisasjon forteller hvor viktig oliventrærne som bøndene dyrker på jorden sin er siden olivenolje brukes i all palestinsk mat. Mange bønder har nå mistet trærne sine på grunn av muren, og isteden må de kjøpe oljen samtidig som de er rammet av arbeidsløshet (intervju med ungdomsorganisasjon for motstanden i Ni’lin 17.10.09). I Bil’in har motstandsorganisasjonene arrangert kreative aksjoner som redefinerer de romlige grensene. I 2006 satte motstandsaktører opp en kontainer utenfor muren på det som egentlig er landbruksjord tilhørende landsbybefolkningen. Med dette ville motstandsaktørene vise sin eierskap til jorda (motstandsorganisasjon, Bil’in 25.09.09). Palestinerne lever under okkupasjonen hver eneste dag, likevel mobiliseres det ikke til demonstrasjoner mot muren hver dag. I alle de undersøkte landsbyene starter mobiliseringen som en plutselig reaksjon på at murbyggingen settes i gang og jord til jordbruk

og landsbyutvidelse forsvinner (intervju med motstandsorganisasor Bil'in 25.09.09, intervju med ungdomsorganisasor i Ni'lin, 17.10.09, intervju med motstandsorganisasor i Jayyous, 12.10.09, intervju med motstandsorganisasor i Budrus 17.09.09). Innbyggerne i Budrus hadde ikke planer om å se på at det spinkle livsgrunnlaget som var igjen ble borte. De første demonstrasjonene i landsbyen skjedde spontant, det var ikke nødvendig å mobilisere landsbybefolkningen til forsvaret av egen jord da bulldozerne kom (intervju med motstandsorganisasor 06.10.09). Tolken til en bonde i Budrus forteller at hele landsbyen var veldig aktive i demonstrasjonene (som tolk for bonde i Budrus 06.10.09). Dette er i tråd med hva Tarrow (1998) skriver om tidspunktene for endringer i samfunnet som de tidspunktene der sjansen er størst for en reaksjon fra en motstandsbevegelse.

Flyktigheten i hvor motstanden foregår bekreftes av hvordan demonstrasjonene ble avsluttet i Jayyous og Budrus da landsbyene ble påvirket av henholdsvis et høyt voldsnivå og at muren var ferdigbygd. Videre bekrefter motstanden i Ni'lin som eksempel at motstanden flytter seg dit muren bygges nå. Både utenforstående og nasjonale organisatorer forteller at det er her fokuset er nå, for internasjonale aktivister, Stop the Wall og for media (intervju med kvinnelig akademiker 10.09.09 og med ungdomskoordinator for motstanden i Stop the Wall 04.08.09) Her startet motstanden opp i mai 2008, med demonstrasjoner mot bulldozernes arbeid for å planere ut jorda før muren kunne bygges. I begynnelsen ble det arrangert 4 demonstrasjoner per uke, og en informant forteller at flere ganger klarte motstandsaktørene å stanse bulldozernes arbeid. Han er stolt av at dette resulterte i at byggingen av muren ble utsatt 6-7 måneder (ungdomsorganisasor for motstanden i Ni'lin 17.09.10). Dette bekreftes av rapporten *Repression allowed, resistance denied, Israel's suppression of the popular movement against the Apartheid Annexation Wall* (Addameer – Prisoners Support and Human Rights Association og Palestinian Grassroots Anti-Apartheid Wall Campaign) som forteller at det ble arrangert massedemonstrasjoner i landsbyen nesten hver dag som oppnådde å forsinke og blokkere murbyggingen. Ungdomsorganisasoren forteller at det kommer ca 100 mennesker til demonstrasjonene i dag (ungdomsorganisasor, Ni'lin 17.09.10).

Analysen har tidligere behandlet hvordan okkupasjonen og interne palestinske endringer har bidratt til denne situasjonen. Men årsakene til motstandens karakter henger også sammen med hvordan lokalbefolkningen forstår de politiske mulighetene motstanden har for gjennomslag for egne mål og på hvilke geografiske nivå dette er mulig. I intervjuer kommer det tydelig fram at den lokale motstandens mål er å rive muren fullstendig og at okkupasjonen i seg selv er et problem (intervju med motstandsorganisasor, Bil'in 25.09.09). Likevel får motstanden i praksis uttrykk som en kamp for at muren rundt egen landsby skal fjernes, ikke

at muren skal fjernes over hele Vestbredden. Motstanden tar ikke form av en bredere mobilisering for egen stat og mot muren som en helhet.

Slik teorikapittelet tar opp kan grunnlaget for en kollektiv identitet være felles mål som motstandsaktørene har satt seg. Blant motstandsaktører i landsbyene blir kampen for bevaring av eget livsgrunnlag dette målet, og er grunnlaget for at det dannes en sterk lokal kollektiv identitet blant landsbyinnbyggerene i den enkelte landsbyen som bidrar til et høyt mobiliseringsnivå til motstanden. Den enkelte person føler en sterk tilhørighet til jordbruket, samtidig som jordbruket er en identitetsmarkør for hele landsbybefolkningen. Den kollektive identiteten som i være en del av et motstandskollektiv henger altså dermed nøye sammen med nærheten til jorda. Det at grensene for den kollektive identiteten som motstandskollektiv mot muren ofte går ved landsbyens grense gjør at tilhørigheten til egen landsby spiller større rolle enn nettverksdannelser med andre landsbyer, og å danne en nasjonal bevegelse som gjør motstand mot muren som helhet. Motstanden handler derfor om beskyttelsen av egen og resten av landsbybefolkningen i sin landsby sin jord mot byggingen og den ruten som bestemmes for muren. Om noen andre i landsbyen sin jord blir utilgjengelig på grunn av muren gjør dette at ens eget livsgrunnlag og egen framtid også står i fare. Den lokale kollektive identiteten virker begrensende på det arbeidet lokale motstandsorganisatorer kunne drevet med å danne en nasjonal motstandsbevegelse mot muren. Denne lokale kollektive identiteten er dannet på bakgrunn av at nær sagt alle innbyggere i landsbyene lever av jordbruk, og derfor ser på seg selv som bønder (motstandsorganisator, Budrus, 06.10.09). En annen informant mener det er vanskelig å skille mellom hvem som er bonde og ikke bonde. Han forteller at mange palestinere har arbeid innenfor andre sektorer enn jordbruk, men siden de også eier jord eller de er med og driver sin families jord er de i tillegg bønder (intervju Alternative Information Center 01.10.09). Målet for demonstrasjonene var å stanse ødeleggelsen av jorda, å redde så mye som vi kan av vår jord, og å stanse bulldozernes arbeid med å jevne jord for å bygge muren (kvinnelig motstandsorganisator, Budrus, 06.10.09).

At murens rute rundt landsbyen er i en byggefase og ikke er ferdig bygd er med på å bestemme, eller kan være avgjørende, for det lokale mobiliseringsnivået. Det er større sannsynlighet for at mobilisering oppnås mot en aktiv undertrykker som er synlig tilstede gjennom bygging av muren, det skjer en plutselig reaksjon med basis i egne klagemål. Når motstanden i tillegg er så sterkt knytta til forsvar av livsgrunnlaget er det naturlig at det skaper mobilisering. Mobiliseringsaktiviteten i Bil'in kan sees i sammenheng med situasjonen i Budrus. For Bil'ins del har en rettsavgjørelse i det israelske rettssystemet gitt landsbyen 1000 dunum tilbake til landsbyen, men omrutingen er ikke utført ennå (intervju med

motstandsorganisasjon Bil'in 25.09.09 og intervju med bonde i Bil'in 16.10.09). Det er et interessant spørsmål om en manglende omruting har vært en del av beslutningsgrunnlaget for å fortsette demonstrasjonene i Bil'in. Motstandsorganisasjonen hevder at det er ikke motstandens mål å få tilbake 1000 dunum, men å stanse den byggingen som foregår av bosetninger på landsbyens jord og at muren bygges på denne jorda 6-7 km fra grensene fra 1967 (intervju med motstandsorganisasjon Bil'in 25.09.09). I Budrus gjorde omrutingen at mobiliseringen ble avsluttet (motstandsorganisasjon, Budrus, 17.09.09). En motstandsorganisasjon fra landsbyen mener avgjørelsen om å flytte murens rute har gitt store positive resultater. I tillegg mener hun Budrus ble et eksempel som alle andre snakket om (kvinnelig motstandsorganisasjon, Budrus, 06.10.09). Motstandsorganisasjonen i Budrus hevder at befolkningen kommer til å starte motstanden igjen om landsbyinnbyggerne opplever at problemene med muren vokser igjen (motstandsorganisasjon 06.10.09).

At muren ser ulik ut og at byggingen er i ulike faser fra landsby til landsby bidrar til en sterkere lokalisert motstand. Det er positivt at det øker mobiliseringen i landsbyer der motstandsaktørene håper på omruting av muren, men samtidig har dette negative sider. Ved at flere faktorer rundt muren og byggingen av den er ulik fra landsby til landsby blir det vanskeligere å opprettholde samarbeidet mellom landsbyene, noe som gjør at det nasjonale samarbeidet og Stop the Walls mål om en felles nasjonal mobilisering svekkes. Ulikhetene i ferdiggjøring av muren gjør at hver enkelt landsby i større grad må gjøre egne valg og utarbeide egne strategier for "sin" motstand mot muren. Dermed blir de ressursene hver enkelt landsby sitter på mye viktigere. Dette kan være motstandsorganisasjoners evne til å mobilisere lokalbefolkningen, hvilke organisatoriske fellesskap som finnes i landsbyene, alliansene landsbyene har med israelske og internasjonale aktivister, evnene koordinatorene har for å ellers gjøre sin landsby kjent internasjonalt så som gjennom rettssystemet og media. Hvordan mobiliseringsressursene som ligger i arrangørenes evne til å mobilisere og hvilke kontakter de har med internasjonale aktivister og media, blir viktige for mobiliseringsnivået og gir ulik mobilisering lokalt.

At det er håp om omruting eller ikke kan avgjøre mobiliseringsaktiviteten. En FN-ansatt forteller i et intervju (08.10.09) at lokalt har befolkningen i landsbyene et håp, som kommer som resultat av omleggingen av murens rute rundt flere andre landsbyer. Dette kan bidra til å forklare hvordan demonstrasjonene fra starten av har et sterkt oppmøte fra lokalbefolkningen, og at dette i noen landsbyer reduseres etter hvert. I Jayyous var det et høyt oppmøte i demonstrasjonene de første 7 månedene fra høsten 2002 og framover. For flere motstandsaktører i Jayyous opplevdes det svært frustrerende at de mange demonstrasjonene

som ble arrangert disse månedene ikke så ut til å ha noen effekt. Det gjorde at motstandsorganisatorene vedtok å innstille demonstrasjonsaktiviteten i landsbyen (motstandsorganisasjon, 12.10.09).

De territorielle endringene utfordrer mobiliseringsaktiviteten på veldig kompliserte måter. Palestina er et område med mange territorielle endringer utført av mange aktører i et langt tidsperspektiv. Det kan dermed oppstå mange ulike oppfatninger om hvor den taktiske, og den fysiske, grensen for å gjøre motstand går. Flere av motstandsorganisatorene hevder at muren er et nytt ledd i okkupasjonen og mener motstanden mot muren må utføres som én helhet fordi okkupasjonen rammer hele Vestbredden. Men denne ideologiske forståelsen kommer ikke til uttrykk i utførelsen av motstanden, mobiliseringsaktiviteten går isteden parallelt med aktiviteten i de plutselige endringene knyttet til muren. Noe som er illustrerende for det er en informant, som håper på en palestinsk stat, men mener det er umulig om muren fortsatt står der (intervju med kommuneansatt i Jayyous, 25.10.09).

Det synes som at årsaken til stans i demonstrasjonene i Budrus var at det ble viktigere å hindre de problemene den skaper i dag enn å gjøre motstand mot muren som byggverk i seg selv. Når demonstrasjonene ofte er veldig sterke i starten, kan det være at motstanden ikke utvikler seg til noe mer fordi muren "bare" er et nytt ledd i okkupasjonskjeden som etter hvert blir noe normalt og en del av hverdagen. Dette kan forstås gjennom å se på det som en normaliseringsprosess, der okkupasjonen etter hvert sees på som normalen eller hverdagslivet. Da er det vanskeligere for motstandsorganisatorene å mobilisere palestinere til motstanden.

Mobiliseringsaktiviteten i flere av landsbyene synes å være påvirket av at det ikke lenger pågår bygging av muren rundt landsbyene. I Budrus kunne en av organisatorene for demonstrasjonene fortelle at de hadde arrangert få demonstrasjoner etter at byggingen var avsluttet. Etter 55 demonstrasjoner fikk motstandsaktørene i landsbyen vite av den israelske militære kommandanten at en avgjørelse i det israelske rettssystemet gjorde at muren skulle flyttes nærmere den grønne linjen og ingenmannssonen som noen steder finnes langs linjen, våpenhvilelinjen mellom Israel og Jordan fra krigen i 1949. Da møttes alle koordinatorene i landsbyen for å ta en avgjørelse på om demonstrasjonene skulle fortsette (intervju med motstandsorganisasjon i Budrus 17.09.09). Omrutingen hadde reddet mesteparten av landsbyens jord, inkludert store områder med olivenlunder og landsbyens gravplass. Det ble tatt en avgjørelse på at demonstrasjonene skulle avsluttes fordi motstandsaktørene hadde oppnådd å redde deres egen jord (intervju med motstandsorganisasjon i Budrus 17.09.09). Et annet intervjuobjekt mener ferdigbyggingen og omrutingen gjør at det er farlig for

landsbybefolkningen å nærme seg muren for å demonstrere i dag siden israelske soldater vil bruke tåregass og skyte mot demonstrasjonen (motstandsorganisasjon, Budrus 06.10.09). I Jayyous ble det organisert mange demonstrasjoner mellom høsten 2002 og våren 2003. En av motstandsorganisasjonene forteller at på våren 2003 ble manglende endringer av muren og dens rute avgjørende for at demonstrasjonene ble avsluttet. Men fordi omrutingen som er omtalt i motstandens geografi-delen ikke ga noen forbedringer for landsbyens innbyggere startet motstanden opp igjen høsten 2008 (intervju med motstandsorganisasjon 12.10.09).

Mobiliseringsressurser

En stabil demonstrasjonsaktivitet uke etter uke er avhengig av større forutsigbarhet enn den spontane reaksjonen på å miste jord. For at grunnlaget skal legges for at motstandsbevegelsen har mulighet for å utvikle seg til en sosial bevegelse er den avhengig av mobiliseringsressurser. Mobiliseringsressursene dreier seg om de personlige evnene aktører i de lokale og nasjonale strukturene har til å mobilisere og hvilke organiserings- og partistrukturer som finnes fra før av. For det første blir motstandsaktørenes politiske kapital viktig. Den eventuelle politiske skoleringen og overbevisningen aktørene sitter på kan bidra til et sterkt engasjement over tid, spesielt om motstanden i en landsby møter mye motstand fra israelske myndigheter. Den sosiale kapitalen motstandsorganisasjonene sitter på er også sentral. Om aktørene føler de har nære sosiale bånd til koordinatorene, utfra familie eller andre årsaker, kan det gi høyere mobiliseringsaktivitet. Sosial kapital handler også om den gjennomslagskraften lokale ledere har ovenfor befolkningen i egen landsby, evnene til å samle lokalbefolkningen. De ulike mobiliseringsstrukturene har ulike mobiliseringsressurser som kan styrke muligheten for gjennomslag for lokale eller nasjonale krav. Det er også de ressursene som finnes utenfor selve mobiliseringsstrukturene men som motstanden kan bruke på en strategisk måte og oppnå økt mobilisering. De internasjonale og israelske aktivistenes nærvær, motstandens forhold til NGOer, og mediadekning er slike ressurser.

Eksisterende mobiliseringsstrukturer lokalt og nasjonalt

Mobiliseringsstrukturene til motstanden er de lokale organiseringskomiteene og Stop the Wall. Strukturene er lokalisert på ulike geografiske nivåer og ulike steder uten at det nødvendigvis er samarbeid mellom dem. Organiseringskomiteene i hver av landsbyene mobiliserer innenfor sin egen landsby, i tillegg til å mobilisere internasjonale aktivister. Motstanden kommer til uttrykk som demonstrasjoner som foregår mer eller mindre uavhengig av hverandre i de ulike landsbyene. Det foregår lite samarbeid mellom motstandsaktørene i

landsbyene i form av mobilisering til hverandres demonstrasjoner. Komiteene i landsbyene har ofte nok med å mobilisere til motstanden i egen landsby og er interessert i at demonstrasjonen i egen landsby skal være så tallrik som mulig (intervju med ungdomsorganisasjon for motstanden i Ni'lin 17.10.09). Følelsen av en gjensidig tilhørighet blir også mindre fordi den geografiske og politiske fragmenteringen har ført til en mental opplevelse av fragmentering hos palestinere (intervju med FN-ansatt 08.10.09). Den lokale mobiliseringen er resultat av en nasjonal fragmentering knyttet til geografiske og politiske faktorer. Forskjellene i murens byggerute og byggetempo, eventuelt at det har skjedd eller er håp om en muromruting, bidrar til at motstanden skjer på denne måten. Ferdigbygging av muren rundt den enkelte landsby syntes å avslutte mobiliseringen. Samtidig kan det voldsnivået som det israelske militæret øver på den enkelte landsbyen påvirke mobiliseringsnivået eller avslutte mobiliseringen fullstendig. Om lokale motstandsaktører har erfaringer med motstandssamarbeid med andre landsbyer fra tidligere eller har et nært forhold til motstandsaktører i andre landsbyer på grunn av andre årsaker kan det likevel være eller ha vært kontakt som er basert på ren solidaritet med andre rammede landsbyer, og fordi muren symboliserer en helhet for noen av aktørene (motstandsorganisasjon Budrus, 17.09.09, motstandsorganisasjon Jayyous, 12.10.09). Men generelt sett skjer organisering av demonstrasjoner i landsbyene på bekostning av en nasjonal motstandsorganisering. Slik Tarrow (1998) skriver om er mobiliseringsstrukturenes lokalisering avgjørende for om motstandsaktører oppnår å danne en sosial bevegelse i møte med de eksterne utfordringene. Samtidig som det må eksistere samarbeidsforhold mellom strukturene må de finnes på ulike geografiske nivåer.

Det er forskjeller fra landsby til landsby hvilke organisasjoner og partier som driver arbeidet i organiseringskomiteene. Ifølge et intervjuobjekt dannes komiteene gjennom en avtale mellom lokalbefolkningen, aktivistene, partiene og landsbyadministrasjonen (intervju med rådgiver hos Alternative Information Center 01.10.09). Lokale assosiasjoner og organisasjoner i landsbyene har ofte strukturer som gjør dem naturlige å ta utgangspunkt i når motstanden skal koordineres. Att disse organene organiserer motstanden kan bidra positivt og gi lokalbefolkningen eierskap til prosessen. Det vil nok eksistere lokale maktstrukturer innenfor disse organene som får utspille seg når motstanden skal organiseres, både innenfor organene mellom deltakerne der og mellom organene ved at noen organer styrer motstanden i den retningen de ønsker. Samtidig kan det være at slike organer er bredere sammensatt sosialt og klassemessig enn de politiske partienes lokale avdelinger, og at de favner bredere i landsbyene. I Budrus ble det opprettet en organiseringskomité ved å forene kreftene til de

politiske fraksjonene, den lokale kvinneorganisasjonen og ungdomsgruppa. Komiteen sto for organiseringen av demonstrasjonene, og den motstanden som ellers ble organisert lokalt (Dolphin 2006). En motstandsorganisasjon i Jayyous kan fortelle at:

”Jayyous established a committee, from many of the organizations that are in Jayyous, local organizations, like the culture center, like the land defence committee, youth club, from all of this organizations we established a small body..., working and mobilizing and ... everything in local resistance and popular resistance.”

(intervju med motstandsorganisasjon 2, Jayyous, 15.10.09)

To informanter fra landsbyen forteller at avgjørelser om motstandsaktiviteten gjøres av assosiasjoner og organisasjoner i landsbyen. I tillegg arrangeres det store folkemøter for å formidle nyheter om muren. Motstanden ble arrangert som demonstrasjoner til en av portene i muren hver fredag, med flagg og bannere. For aktivistene var det sentralt at demonstrasjonene skulle være ikkevoldelige, fordi det bor familier like ved porten. Derfor jobbet organisatorene for å avverge eventuell steinkasting (intervju med to ungdomsorganisasjoner, Jayyous, 17.10.09).

Som skrevet tidligere i analysen og beskrevet i bakgrunnskapittelet eksisterer det en spenning innad i motstanden mellom det lokale og nasjonale nivå som gir seg utslag i at lokalt i landsbyene har folk lite tillitt til partienes nasjonale avdelinger, samtidig har de tillitt til de ulike partienes lokalavdelinger. Fordi folk har tillitt til de lokale avdelingene spiller partiene lokalt en viktig rolle ved at de ofte står for dannelsen av de lokale organiseringskomiteene i samarbeid. Det kan være at lokalbefolkningen har et godt forhold til lokal partiledelse siden folk kjenner dem også uavhengig av partipolitikken. En motstandsorganisasjon mener organiseringen i Ni’lin gjør hans landsby til et veldig godt eksempel på hvordan alle politiske partier samarbeider Dette mener han blir spesielt viktig på grunn av den sterke fiendtligheten mellom ulike palestinske partier på nasjonalt nivå (intervju med ungdomsorganisasjon for motstanden i Ni’lin 17.09.10). De partiene som står for organiseringen er som regel de fra den politiske venstresiden, si PPP (Popular People’s Party), Al Mubadara, DFLP og PFLP (intervju med koordinator fra Stop the Wall 13.10.09). PFLP er et marxist-leninistisk parti, og på begynnelsen av 90-tallet hentet partiet sin støtte blant intellektuelle sekulære palestinere (Lysestøl 2009). Dette stemmer overens med et annet intervjuobjekts uttalelse om at det ofte er den utdannede delen av lokalbefolkningen som står for denne danningen (intervju med

rådgiver hos AIC 01.10.09). Dette kan tyde på at det er et sosialt spørsmål/klassespørsmål hvem som står for dannelsen av popular committees. Aktører med stor sosial og kulturell kapital som står for organiseringen kan gi den lokale motstanden større mobiliseringsressurser siden lokalbefolkningen har tillitt til disse aktørene. Et intervjuobjekt mente organisatorene i hans landsby hadde vært gode ledere. Det var bra å ha lokale ledere som kunne samle landsbybefolkningen og organisere demonstrasjonene (mannlig motstandsaktør, Budrus, 06.10.09). Men om forskjellene i kapital gjør at de strategiske valgene organisatorene gjør og målene som settes for motstanden ikke er representative for hva flertallet av lokalbefolkningen mener kan det utvikle seg herredømme innenfor motstanden, slik Sharp m.fl. (2000) er bekymret for.

Fordi mobiliseringen til motstanden foregår lokalt innad i den enkelte landsbyen blir de familiene som finnes i landsbyen en av mobiliseringsstrukturene. Dette blir ofte naturlig når landbruksjorda ofte er eid av familien og knyttet til den enkelte families framtidige livsgrunnlag og mulighet for å bli boende i landsbyen. De ulike familiene kjenner hverandre godt og tar vare på hverandre. I tillegg, om et familiemedlem ikke har mulighet til å være tilstede på demonstrasjonen møter et av de andre familiemedlemene eller familiemedlem fra en annen familie opp i demonstrasjonene for å beskytte og forsvare tilgangen og rettigheten til å dyrke akkurat dén familiens jord (motstandsorganisasor, Bil'in, 25.09.09). Noe som styrker troen på det tette samholdet i motstanden mellom motstandsaktørene er hvordan en lokal organisator i Ni'lin forteller om lokalbefolkningens deltakelse. Hele lokalbefolkningen deltar i demonstrasjonene som én stemme mot muren:

"we [in Ni'lin] will back each other because we are family, and relatives. We can struggle against the main thing, the occupation, so Ni'lin is sending the message for all the people that we are one hand to continue struggling against the occupation."

(intervju med ungdomsorganisasor for motstanden i Ni'lin, 17.10.09)

Mobiliseringen styrkes også av lokale møteplasser for landsbyens befolkning som helhet, den lokale moskeen eller samfunnshuset, i Bil'in og Ni'lin observerte jeg at ferdiggjøringen av fredagsbønnen i moskeen var utgangspunktet for demonstrasjonene (eget feltarbeid september-oktober 2009). I Bil'in fikk jeg ikke noe stort inntrykk av samhold blant lokalbefolkningen. Landsbyen hadde et aktivistsenter, der palestinske og internasjonale aktivister kunne legge ut bilder, videoer, og andre typer referater fra demonstrasjonene.

Utover det virket det ikke som landsbyen hadde noen sentre hvor folk møttes. Det kan være at mobiliseringen av palestinske motstandsaktører ble lavere på grunn av mangelen på felles lokale møteplasser. I de fire landsbyene som er undersøkt blir eller ble demonstrasjonene mot muren avvirket på fredager. En informant sier at alle motstandsaktørene vil være opptatt av å holde mobiliseringsnivået høyt i egen landsby, framfor å mobilisere til demonstrasjoner i andre landsbyer (intervju med ungdomsorganisasjon for motstanden i Ni'lin 17.09.10). Å velge fredag som demonstrasjonsdag bidrar til sterkere mobilisering av palestinere til demonstrasjonene. Det kan være viktig for å mobilisere palestinere at fredagen er muslimsk helligdag og derfor dagen da mange palestinere går i moskeen. Moskeen er et samlingspunkt i flere av landsbyene, spesielt i forkant av demonstrasjonene. Det kan også være at landsbyer som har startet motstanden sin senere har lagt merke til at andre landsbyer arrangerer sine demonstrasjoner på fredager og nå gjør det samme. At nye landsbyer kopierer de faktorene de mener er fornuftige kan gjøre at motstanden dermed framstår som mer enhetlig enn det den er for israelske myndigheter, og at den oppfattes som en større trussel. Oppmerksomheten i media blir ofte større av at de ulike landsbyene har tatt en avgjørelse om å arrangere demonstrasjonene på en fast dag i uka, og at det foregår demonstrasjoner i så mange landsbyer samtidig. Det betyr ikke at det ligger noen bevisst nasjonal strategi bak. En del av mobiliseringsgrunnlaget ligger i at forståelsen av å bli boende og skape seg selv en framtid i Palestina under okkupasjon sees på som motstand. Et av formålene israelske myndigheter har med okkupasjonen er å gjøre palestinere liv ulevelig i Palestina, og få landsbyinnbyggerne til å flytte fra landsbyene sine (ungdomsorganisasjon for motstanden i Ni'lin 17.10.09, uformelle samtaler fra feltarbeid september-oktober 2009). Derfor driver lokale organisasjoner og nettverk innad i flere av landsbyene bygging av samhold innbyggerne imellom ved å skape lokale møteplasser i samfunnshus og ungdomshus. I tillegg organiseres grunnleggende utdanningstilbud og jobbmuligheter spesielt for landsbyens ungdom eller kvinner (intervju med motstandsorganisasjon 2, Jayyous, 15.10.09, intervju med ungdomsorganisasjon, Ni'lin, 17.10.09, egne observasjoner fra feltarbeid september-oktober 2009).

Forholdet mellom lokale og nasjonale mobiliseringsstrukturer

Den nasjonale kampanjen Stop the wall sin strategi er å fungere som en koordineringskraft for den nasjonale motstanden gjennom å ha kontakt med ulike lokale motstandskrefter (intervju med koordinator i Stop the Wall 13.10.09). Flere landsbyer holder kampanjen oppdatert med informasjon om motstandsaktiviteten i landsbyen gjennom referat eller bilder fra den siste demonstrasjonen og som publiseres på Stop the Walls internettside

(intervju med ungdomsorganisasjon for motstanden i Ni'lin 17.09.10). Ungdomsorganisasjonen mener at samarbeidet mellom Stop the Wall og landsbyene er basert på at Stop the Wall hjelper folk lokalt og forsøker å organisere den folkelige motstanden.

Slik bakgrunnskapittelet forklarer, stod motstanden uten en nasjonal organisering hele det første året fra høsten 2002, noe som gjorde lokalt samarbeid basert på informasjonsdeling grunnleggende for at motstandsorganisasjonene i de ulike landsbyene skulle kunne organisere motstand mot muren. Dannelsen av Stop the Wall medfører at denne informasjonsflyten i stor grad har blitt flyttet hit til det nasjonale nivå. Det betyr mye for befolkningen lokalt at Stop the Wall fungerer som en informasjonskilde om den nåværende situasjonen muren er i rundt deres egen landsby, og de framtidige planene som israelske myndigheter har for murens rute eller mulighetene for en positiv avgjørelse for lokalbefolkningen i det israelske rettssystemet om murens rute. For de lokale aktørene synes kontakten å være basert på et nytteperspektiv. Kontakten gir viktig informasjon om hvilke planer israelske myndigheter har for byggingen av muren, og Stop the Wall kan gjennom å øke oppmerksomheten om muren internasjonalt øke mobiliseringen til demonstrasjonene lokalt av internasjonale aktivister. I tillegg har noen av landsbyene opprettet eget informasjonsarbeid innad i landsbyen. Samtidig foregår den konkrete mobiliseringen lokalt. Den endringen som har skjedd over tid av motstandens mobiliseringsstrukturer vil jeg komme tilbake til når jeg tar for meg tidsperspektivet og bruken av historiske erfaringer i motstanden.

Selv om Stop the Wall bidrar med mye informasjonsdeling kan kampanjens engasjement gjøre at det i verste fall kan oppstå undertrykkende strukturer mellom de ulike geografiske nivåene innenfor motstanden, eller herredømme i motstanden (Sharp m. fl. 2000). I flere av landsbyene har motstandsaktørene negative erfaringer med Stop the Walls organisering av selve motstanden. Noen informanter opplever Stop the wall som fjerne fra den aktive motstanden i landsbyene. Motstandsorganisasjonene i en av landsbyene fikk beskjed av Stop the Wall om at de måtte erstatte sine egne motstandsorganiseringsorganer med organer som Stop the Wall hadde godkjent, eventuelt at Stop the Wall la press på lokale motstandsorganisasjoner om gjenoppstart av motstand i landsbyen samtidig som en lokal motstandsorganisasjon er helt klare på at en slik avgjørelse må tas lokalt blant landsbyens innbyggere (motstandsorganisasjon, Budrus, 17.09.09, motstandsorganisasjon, Jayyous, 12.10.09). De politiske mulighetene for å utvikle motstanden til en bredere mobilisering blir derfor begrenset av at det foregår lite konkret samarbeid om organiseringen mellom Stop the Wall og det lokale nivået i motstanden. Dette reduserer igjen den nasjonale koordinering av motstanden. Dette gjør at muren i mindre grad oppfattes som et nasjonalt problem der det

mest produktive er å samarbeide gjennom nasjonale motstandsorganer. Om motstanden hadde hatt et nasjonalt uttrykk med en nasjonalpolitisk agenda kunne den blitt vanskeligere for israelske myndigheter å forholde seg til. Ifølge Dolphin (2006) vil fraværet av en sentral koordineringsmyndighet for motstanden gjøre at motstandsbevegelsen kun har oppnådd vellykkede resultater lokalt. I et intervju tre år senere mener Dolphin at lokalbefolkningen fortsatt står uten en slik koordineringsmyndighet, og er overlatt til seg selv (intervju med Dolphin 08.10.09).

I tillegg handler en del av grunnlaget for å distansere seg fra den nasjonale kampanjen om at motstandsaktører lokalt ser liten eller ingen forskjell mellom de aktørene som gjorde karriere innenfor NGO-er, slik det er beskrevet i bakgrunnskapittelet, etter Oslo-avtalen på den ene siden og aktørene i Stop the Wall på den andre siden. Flere av motstandsaktørene føler ikke en felles kollektiv identitet med disse aktørene. Ifølge et intervjuobjekt hører ikke Stop the wall til på grasrota. Han mener isteden det er lokalbefolkningen som er ansvarlig for forsvaret av hele Palestina (motstandsorganisasør, Budrus, 06.10.09).

Stop the Wall prioriterer et nasjonalt enhetlig motstandsarbeid mot muren for å nå nasjonale seiere, istedenfor at motstandsorganisasører går egne veier og oppnår seiere om omruting av muren lokalt. Det er klart at det beste for både Stop the Wall og den lokale motstanden hadde vært om de hadde oppnådd at hele muren ble revet, men samtidig er det begrensninger for hva motstanden realistisk sett kan oppnå. Siden motstanden mot muren får relevans som forsvar av eget livsgrunnlag er det naturlig at det viktigste for motstandsaktører lokalt er å oppnå en lokal muromruting som gir lokalbefolkningen tilbake landbruksjorda deres. Men denne praksisen bidrar uansett til at Stop the Wall ikke oppleves som representative for den lokale motstanden i noen landsbyer. Skillelinjen som mange lokale motstandsaktører opplever at eksisterer mellom nasjonalt og lokalt nivå i politikken kommer også til syne innad i motstandsstrukturene. En lokal motstandsorganisasør bekrefter at Stop the Wall gjør en viktig formidlingsjobb om murens rute og hvor mye jord muren tar, men at for ham som organisator er det ikke personer på et kontor i Ramallah, men flere folk i demonstrasjonene som er det viktigste (motstandsorganisasør Bil'in 25.09.09).

Samtidig er bildet mer nyansert enn at det bare er Stop the Wall som har en autoritær praksis innad i motstanden. Dette er en kamp om eierskap til motstanden, spesielt rundt ulike partiers deltakelse i motstandsorganiseringen. Ifølge en motstandsorganisasør skal det finnes et annet nasjonalt nivå enn Stop the Wall. Han forteller at landsbyene har komiteer, og vi har en nasjonal komité som koordinerer alle folkekomiteene på Vestbredden. Dette er koordinering på lokalt plan, mellom Budrus og andre landsbyer (motstandsorganisasør,

Budrus 06.10.09). Samtidig forteller en motstandskordinator i Stop the Wall at Fatah har organisert sin motstand gjennom et koordineringsorgan kalt nasjonalkomiteen, med det informanten kaller ”en hierarkisk og destruktiv struktur”. Stop the Wall la merke til at Fatahs komité var tilstede i landsbyer som var aktive i motstanden fra 2005 av, så som Bil’in, Ni’lin og Al’Masara. Stop the Wall startet derfor et samarbeid med komiteen som varte i 2 år før det ble oppløst (motstandskordinator, Stop the Wall, 13.10.09). Koordinatoren mener også behovet er stort for et velfungerende nasjonalt organ som kan bli en referanse for det arbeidet som drives lokalt av organiseringskomiteene:

” because we don’t want to leave the popular resistance for everybody to play, so we need to confront this and direct the national work to give it’s fruits.”

Intervju med kordinator for Stop the Wall, 13.10.09

Samtidig, for Stop the Wall er det viktig å gi et bilde av motstandsorganiseringen som skaper støtte blant internasjonale aktivister. Dette skapes ved å gi et bilde av motstanden som likner vestlig motstand mot undertrykkelse. I denne sammenheng ser Stop the Wall på Hamas og Fatah som hemmende for motstanden, med Fatah som beryktet for korrupsjon og Hamas som identifiseres med konservative religiøse tolkninger. To intervjuobjekter fra Stop the Wall mener Hamas ikke er aktive i motstandsorganiseringen overhode (intervju med to ungdomskordinatorer, Stop the Wall, 04.08.09) Samtidig, utfra intervjuer med lokale representanter for motstanden er Fatah og Hamas også viktige for motstandsorganiseringen. Et Hamas-medlem kunne fortelle at det var et godt samarbeid mellom Fatah og Hamas i landsbyen hans, og at de to partienes lokalavdelinger er som brødre (mannlig motstandsaktør, Budrus, 06.10.09). Dette gir et spesielt bilde av hvordan partiene på nasjonalt nivå enten er fraværende i motstanden, eller at de forsøker å ta over eierskapet til motstanden. På grunn av for lite stoff om dette i datamaterialet mitt og oppgavens plassbegrensning er det ikke prioritert å gå nærmere inn på årsakene til partier på nasjonalt nivå sitt forhold til motstanden mot muren.

Betydningen av historisk erfaring for motstanden

De historiske erfaringene motstanden mot muren gjør seg knyttet til tidligere motstand mot okkupasjonen, slik som under den første intifadaen, er sentrale for å forstå hvordan motstanden mot muren har utviklet seg fra de første demonstrasjonene fra slutten av 2002 til

den fragmenterte strukturen motstanden har i dag. Erfaringene blir også viktige for motstandsorganisatorene, for i arbeidet med å organisere motstanden mot muren gjør kontinuitet det enklere for organisatorene å gjøre motstand igjen. I arbeidet med opprettelsen av komiteene brukte mange motstandsorganisatorer modeller med lokale komiteer de selv hadde brukt eller kjente til fra motstand under den første intifadaen (King 2007). Det at mange av motstandsorganisatorene selv hadde erfaringer med organisering av motstanden fra den første intifadaen økte den samlede politiske kapitalen til motstandsorganiseringen mot muren. Komiteene og organiseringen var avhengig av lokale ledere som hadde tilknytning til landsbyene fordi disse personene samtidig var folk med en politisk fortid (kvinnelig akademiker 10.09.09). I Jayyous hadde en av lederne for motstandsarbeidet som startet høsten 2002 også erfaring som lokal motstandsleder under den første intifadaen i jordbeskyttelseskomiteene som organiserte motstandsarbeidet på den tiden (intervju med lokal motstandsorganisasor, Jayyous, 12.10.09/ intervju med FN-ansatt 08.10.09).

Da de første lokale komiteene for motstand mot muren ble dannet og de første demonstrasjonene ble arrangert høsten 2002 bidro dannelsen til en stor læringseffekt gjennom spredning av motstandsstrategier og grunnleggende informasjon om muren landsbyene imellom. I det første året for byggingen av muren var det ingen nasjonal organisering av motstanden, landsbyene var overlatt til seg selv. Dette gjorde at lokale organiseringskomiteer i landsbyene raskt oppstod for å organisere motstanden. Den første komiteen oppstod i Budrus (motstandsorganisasor, Budrus, 17.09.09). Kollapsen av den politiske bevegelsen etter den første intifadaen gjorde at de organiseringsstrukturer som motstanden kunne benytte seg av ikke var der lenger, likevel er de lokale komiteenes organisering ofte basert på historiske erfaringer med motstand. Dette ble avgjørende for hvordan motstanden mot muren organiserte seg i forhold til geografisk nivå og sted, som har videreutviklet seg til dagens fragmenterte motstandsstruktur (kvinnelig akademiker, 10.09.09) Dette bidro til dannelsen av en lokal motstandsstruktur med utbredt samarbeid mellom landsbyene. I tillegg var det ikke mye kunnskap om murens aktivitet i den tidlige byggefasen blant befolkningen i de berørte landsbyene. I tillegg til å mobilisere befolkningen til motstand mot muren, var lokale aktivister derfor viktige for at grunnleggende kunnskap om muren og dens rute nådde lokalbefolkningen (intervju med FN-ansatt 08.10.09). Etter hvert som landsbyene lærte av hverandre gjennom samarbeid og utveksling av strategier landsbyene imellom i starten av murbyggingfasen har motstanden økt gradvis (intervju med kvinnelig akademiker 10.09.09).

Motstandsaktørene i Budrus bidro også med organisering av motstanden i andre landsbyer. En motstandsorganisasor fra Budrus forteller at det var organiseringskomiteen fra

landsbyen som inspirerte store deler av resten av Vestbredden med det han kaller et tredje opprør, en intifada organisert kun med fredelige midler (motstandsorganisator Budrus, 17.09.09). Siden Budrus og 8 andre landsbyer i samme området sto i fare for å bli omringet av en dobbel barriere dannet de 9 landsbyene et tett samarbeid (Dolphin 2009). En motstandsorganisator fra landsbyen forteller at samarbeidet var formelt, med slagordet en tredje intifada, og ifølge en felles agenda skulle den kun baseres på fredelig konfrontasjon med soldatene ved muren (intervju med motstandsorganisator, Budrus, 17.09.09). Den fredelige konfrontasjonen var basert på en ikkevoldelig motstand, samtidig som det ble jobbet mot alle former for vold, inkludert steinkasting. Dette var i stor grad vellykket. Samtidig var det lite bevissthet i Budrus om hvorvidt det var viktig for motstandens mulighet for gjennomslag for egne mål (mannlig motstandsaktør, Budrus, 06.10.09).

Etter hvert som flere og flere landsbyer ble påvirket av muren har også erfaringsdelingen fått en mye mer komplisert struktur. Kunnskapsnivået rundt motstandsorganisering og hvordan murens rute påvirker lokalbefolkningen er mye høyere. Siden det har skjedd en stor økning i typer aktører som er aktive i motstanden betyr det også at demonstrasjonserfaringer og kunnskapen om motstandsstrategier kan deles gjennom nye kanaler. Lokale komiteer, Internasjonale aktivister, israelske aktivister og Stop the Wall deler alle erfaringer og kunnskap på kryss og tvers. Motstandsaktørene i landsbyene er ikke i like stor grad avhengig av andre landsbyer for å få tilgang på disse erfaringene og kunnskapen. Blant annet ble kontaktinformasjon til internasjonale aktivister ble lett spredd videre til landsbyene som startet motstanden sin i denne andre fasen uten at det foregikk tett samarbeid mellom landsbyene. Nøkkelinformanten i Bil'in bekrefter at det foregikk et samarbeid med Budrus, og at Bil'in fikk telefonnumrene til israelske aktivister som hadde vært aktive i Budrus, som motstandsorganisatorene i Bil'in deretter begynte å ringe (intervju 25.09.09). I tillegg ble det tydelig at det var store forskjeller mellom landsbyene som jeg har tatt for meg tidligere, knyttet til vold fra israelske soldater, murens rute, tilstedeværelsen/fraværet av internasjonale aktivister, men som også er faktorer som avgjør mobiliseringsnivået.

Sosiale grupper i landsbyene og internasjonale aktivister

Representasjon i motstanden mot muren, hvilke grupper i landsbyen som deltar i motstanden, er viktig fordi det handler om hvem som setter agendaen for motstanden og hvilke stemmer som blir hørt i motstanden. Grupper i landsbyen skal operasjonaliseres som kvinner, bønder og ungdom. I tillegg kommer internasjonale aktivister og den rollen de

spiller. I et lengre perspektiv handler representasjon også om hvilken retning motstanden går i, altså hvilke mobiliseringsårsaker, strategier og mål motstanden vil ha i fremtiden.

I dag er ungdom i landsbyene og i Stop the Wall stadig mer aktive i motstandsmobiliseringen, enten gjennom å drive arbeidet i organiseringskomiteene eller mobilisere via organiserte og private nettverk. At ungdommen får muligheten til å spille en så stor rolle i mobiliseringsarbeidet er viktig om forsvaret av landbruksjord skal fortsette. For å opprettholde motstandsarbeidet trengs unge organisatorer som ser en framtid i egen landsby og vil være aktiv i motstandsarbeidet for å forsvare landsbyens framtid. I tillegg er det av stor betydning for eierskapet til motstanden at ungdommen inkluderes. Sjansen for at ungdom føler eierskap til motstanden er større om de inkluderes og deres stemme blir lyttet til. På spørsmål om hvem som organiserer motstanden i Jayyous i dag forteller to intervjuobjekter at det er ungdommen (to ungdomsorganisatorer for motstanden, Jayyous, 17.10.09). En informant forteller at ungdommens engasjement er svært viktig for å fortsette demonstrasjonene i landsbyen. Derfor jobber ungdomsorganisatoren for å gjøre båndene dem imellom sterkere gjennom å inkludere ungdommen i avgjørelser om demonstrasjonene. Dette bidrar til at ungdommen i landsbyen i dag er sterkt representert i demonstrasjonene mot muren (intervju med ungdomsorganisator for motstanden i Ni'lin 17.09.10). Samtidig som ungdommen er en viktig ressurs har de et ansvar for at de motstandspraksisene som er effektive videreføres. Om ungdom overtar som de ledende i motstandsorganiseringen uten at det skjer noen overføring av kunnskapen og erfaringene de voksne generasjonene sitter på fra tidligere reduserer det graden av historiske erfaringer som motstandsaktørene sitter på.

I forkant av feltarbeid antok jeg at kvinner og menn samarbeidet om politisk organisering. Da jeg startet å undersøke landsbyene var inntrykket at det bare var menn som var politisk aktive, fordi jeg ikke fant noen kvinner som var aktive i de lokale organiseringskomiteene. Etter hvert forsto jeg at arenaene i det offentlige rom er svært atskilte for kvinner og menn. Selv om menn sto for organiseringen av motstanden mot muren gjennom lokale motstandskomiteer, organiserte kvinner egne kvinnemarsjer mot muren i flere av landsbyene eller kvinner drev andre typer selvstendig organisering. I flere landsbyer drev lokale kvinneorganisasjoner, kalt Women's society, et slikt arbeid. I tillegg til å tilby forskjellige sosiale tilbud til kvinner organiserte de også landsbyens kvinner til kamp mot okkupasjonen. Kvinner var aktive på lik linje med menn i 1. og 2. intifadaen (intervju med representant for kvinneorganisasjonen i Jayyous, 25.10.09).

Hvordan kjønnsrepresentasjonen i motstanden er skrudd sammen bidrar til å forstå motstandskulturen og hvordan motstanden er representativ for begge kjønn.

Motstandskulturen handler om hvordan størst mulig oppmøte i demonstrasjonene står i forhold til hvordan motstanden påvirkes av kulturelle normer som gjelder ellers i det palestinske samfunnet. Mange kvinner har eierskap til jord (eget feltarbeid, september-oktober 2009), blant annet forteller en representant fra kvinneorganisasjonen i Jayyous at hun har et eget jordbruksområde på andre siden av muren som hun aldri har fått passeringstillatelse til av det israelske militæret (intervju med representant for kvinneorganisasjonen i Jayyous 25.10.09). Palestinske kvinner har lang historisk erfaring med motstandsaktivitet mot okkupasjonen. Et intervjuobjekt forteller at kvinnene i landsbyen var aktive sammen med mennene i den første og andre intifadaen, kvinners deltakelse er et viktig symbol i motstanden (intervju med representant for kvinneorganisasjonen i Jayyous 25.10.09). Teorikapittelet redegjør for hvordan de historiske erfaringene har bidratt til dannelsen av et autonomt rom for kvinners motstand (Abdulhadi 1998). Motstanden mot muren har mange fellestrekk med denne måten å organisere motstand på. Motstanden er representativ for begge kjønn, men heller på tross av enn på grunn av de demonstrasjonene som organiseringskomiteene arrangerer. Utfra oppmøtet i demonstrasjonene som organiseringskomiteen arrangerte og jeg observerte var den kvinnelige deltakelsen lav (eget feltarbeid, september-oktober 2009). Den mannlige motstandsorganisatoren i Budrus mener at årsaken til at kvinner kan være fraværende i demonstrasjonene som foregår i landsbyene er fordi mennene hindrer dem fra å delta. Han mener det finnes mange konservative holdninger blant palestinske menn som gjør at menn ikke godtar at kvinner deltar i motstanden på lik linje som menn. Mennene føler seg ansvarlige for kvinnene, og de føler stor skam om de ikke kan hjelpe kvinner med problemer (intervju med mannlige motstandsorganisasjon i Budrus 17.09.09).

Samtidig viser uttalelser fra intervjuobjekter at det fantes ofte en sterk kvinnemobilisering i landsbyene, poenget er at denne foregikk i stor grad på siden av mobiliseringen organisasjonskomiteene sto for. I flere av landsbyene var kvinners deltakelse og mobilisering av kvinner i motstanden organisert gjennom egne lokale kvinneorganisasjoner. Organisasjonene arrangerer egne demonstrasjoner, parallelt med og i tillegg til de demonstrasjonene den lokale organiseringskomiteen arrangerer. Kvinneorganisasjonene legger generelt sett vekt på sosiale spørsmål knyttet til utdanning og kvinners situasjon (kvinnelig organisator for motstanden i Ni'lin 27.10.09, representant for kvinneorganisasjonen, Jayyous 25.10.09). En slik lokal kvinneorganisasjon kan være et viktig organ for å gi kvinner en arena å delta i motstanden på. Å delta i organisasjonens arbeid kan være viktig for å øke bevisstheten og stoltheten blant landsbyens kvinner rundt egen rolle som

motstandsaktører, og dermed øke kvinnerepresentasjonen i motstanden. En representant for kvinneorganisasjonen i Budrus forteller at arrangementen av egne demonstrasjoner for kvinner og at de inviterte kvinner i andre landsbyer til å delta i motstanden betydde mye både for kvinnene selv og for kvinneorganisasjonen fordi det styrket kvinners deltakelse (kvinnelig motstandsorganisasjon, Budrus, 06.10.09). I Ni'lin arrangerte kvinneorganisasjonen en egen demonstrasjon kun for kvinner i 2008, der både lokalbefolkningen og internasjonale aktivister deltok. En informant forteller at dette skjedde under byggingen av muren, og at israelske soldater angrep demonstrasjonen og skjøt tåregass, "selv når det var kvinner tilstede" og hindret dem fra å nå muren (kvinnelig organisator for motstanden i Ni'lin 27.10.09).

Det virker som demonstrasjonsdeltakelse på tvers av kjønnene foregår i liten grad. Samtidig viser flere intervjuer i Budrus at kvinner deltar i stor grad i demonstrasjonene i landsbyen (kvinnelig motstandsorganisasjon, Budrus, 06.10.09, mannlig motstandsorganisasjon, Budrus, 17.09.09). For å forklare kvinnene fra Budrus sin høye deltakelse er det utilstrekkelig å vise til kulturelle årsaker, da burde de ha hatt like stor betydning i Budrus som i andre landsbyer. Hvorvidt kvinner deltar i demonstrasjonene handler om en sammensatte forklaringer der menn må gi kvinner plass til å delta. Kvinner må bli gitt et bestemt offentlig sted for å uttrykke sine klagemål og sin frustrasjon. Dette må de bli gitt av mennene, samtidig som andre kvinner må legge til rette med de organiseringsressursene som trengs. Det var i stor grad organisatorens datter som sto for mobiliseringen av kvinnene, samtidig som hans bror er lokalt ansvarlig for Hamas i Budrus (uformelle samtaler med motstandsorganisasjon Budrus 17.09.09 og 06.10.09). Dette tyder på at mobilisering til motstanden er avhengig av de menneskelige ressursene og det nettverket den enkelte landsbyen har. Personer som fungerer som en inspirator for landsbybefolkningen gir større mobilisering til motstanden. I Budrus er det også sentralt at organisatorens datter i høyeste grad er en del av organisatorens nettverk. Organisatorens datter blir en av de viktigste årsakene til at kvinnene i Budrus i så stor grad hadde muligheten til å delta i demonstrasjonene, det er et eksempel på hvordan motstandsorganisasjonene utnytter menneskelige ressurser og nettverk. Utfra uttalelsene til en motstandsorganisasjon fra Budrus har kvinner fra landsbyen en sterk tilstedeværelse i den palestinske motstanden. Det trengtes ingen overtalelse for få dem aktive i motstanden mot muren:

"...you will find that another 50 % from the people have their role in your power strength. We need 100 % from our power. The women consists of 50 %. We found that the women in Palestine

didn't prefer to wait for the heroes, preparing food in the kitchen for them when they come back from the struggle. We want them to be heroes also."

(motstandsorganisasjon, Budrus 17.09.10)

I Budrus var den lokale kvinneorganisasjonen med å danne en lokal organiseringskomité. Alle grupper i samfunnet, også kvinner, ble oppmuntret til å delta i demonstrasjonene (Dolphin 2006). Likevel var ikke kvinnene involvert i demonstrasjonene mot muren fra begynnelsen av. En organisator fra kvinneorganisasjonen i Budrus forteller at etter noen få demonstrasjoner med bare menn økte antallet gradvis til de utgjorde det samme antallet som menn. Hun mener at de kvinnelige aktivistene ikke ventet på menns godkjenning, men kom til demonstrasjonene av seg selv, der de mannlige aktivistene aksepterte dem med en gang. Da var det mellom 100 og 250 kvinner som deltok (kvinnelig motstandsorganisasjon 06.10.09).

Internasjonale aktivister er en stor ressurs for den lokale motstanden fordi de har høy deltakelse i motstanden og fordi deres deltakelse bidrar til større oppmerksomhet om motstanden. Tilstedeværelsen av ISM og andre internasjonale aktivister kan løfte oppmerksomheten rundt de overgrepene murens rute fører med seg opp på det internasjonale nivå. Internasjonale aktivisters grunnlag for å delta i motstanden er basert på at de har tatt et politisk valg om internasjonal solidaritet med rammede palestinere og motstand mot den israelske okkupasjonen (internasjonal aktivist, Bil'in, 16.10.09). Både den lokale motstanden og Stop the Wall utnytter denne solidariteten og gjør israelske og internasjonale aktivister til en del av motstandens mobiliseringsgrunnlag. Det dannes derfor nettverk mellom palestinske motstandsaktører på ulike nivåer og israelske og internasjonale aktivister basert på denne solidariteten.

I Bil'in omdefinierer de lokale motstandsorganisasjonene sted og rom gjennom å utnytte den geografiske fragmenteringen som gjør at større deler av motstanden identifiseres med enkeltlandsbyer. Organisasjonene skaper et lokalt særegent eksempel basert på framstille demonstrasjonene som ikkevoldelige og kreative temaer for demonstrasjonene. Med eksempelet oppnår organisasjonene å mobilisere mange israelske og internasjonale aktivister til de ukentlige demonstrasjonene. Denne dannelsen av allianser mellom lokalt og internasjonalt nivå i motstanden bidrar til å bygge ned grenser mellom ulike geografiske nivåer. I tillegg skaper aktivistenes tilstedeværelse en selvforsterkende effekt fordi det mobiliserer enda flere internasjonale aktivister til demonstrasjonene. Et intervjuobjekt mener Bil'in på denne måten

blir et eksempel på hvordan lokale motstandseksempler utnytter den endrede geografien etter Osloavtalen. Store deler av Vestbredden har blitt knyttet til geografisk sett små steder gjennom inndeling av ulike områder etter hvem som skal ha myndigheten over dem, slik bakgrunnskapitlet forklarer. Motstanden i Bil'in er forsovet begrenset fordi den er lokalisert til et sted, men likevel omdanner motstanden rom (intervju med kvinnelig akademiker 10.09.09). At mange internasjonale aktivister mobiliseres til demonstrasjonene viste to demonstrasjoner jeg observerte. Det kan ha vært ca 50-100 demonstranter til sammen, og de israelske og internasjonale aktivistene kan ha utgjort så mye som halvparten av demonstrantene (eget feltarbeid, september-oktober 2009). Det bekreftes av en motstandsorganisasjon lokalt at dette øker mobiliseringen av internasjonale aktivister (lokal motstandsorganisasjon, Bil'in 25.09.09), og en internasjonal aktivist mener det er viktig for hans egen deltakelse at demonstrasjonene er ikkevoldelige (internasjonal aktivist, Bil'in 16.10.09).

Det høye voldsnivået som det israelske militæret har svart motstanden med i demonstrasjoner og hele befolkningen i de ulike landsbyene med gjennom kollektiv avstraffelse har hatt stor innvirkning på mobiliseringsnivået, men på ulike måter. Motstandsaktørene i Bil'in har brukt internasjonale og israelske aktivister som en beskyttelse mot voldsnivået, både en internasjonal aktivist og folk i landsbyen mener tilstedeværelsen fra aktivister utenfra bidrar til et lavere voldsnivå (internasjonal aktivist, Bil'in, 16.10.09 bonde, Bil'in, 16.10.09). Dolphin (2006) er uenig i dette, ikkevoldsstrategien har ikke hatt noen effekt på det israelske voldsnivået, og nærværet av israelske og internasjonale aktivister stanset ikke de brutale svarene på motstanden mot muren. Det er ikke sikkert at israelske og internasjonale aktivister har bidratt til et lavere voldsnivå, men det kan være at lokale motstandsaktører kan føle det lettere å fortsette å delta i demonstrasjoner om det er mange internasjonale aktivister der, og at det mobiliseringsnivået dermed ikke har blitt lavere.

Det er tydelig at Bil'in har klart å danne seg et navn og bryte gjennom mediestrømmen fra Midtøsten ved bruk av internasjonal kontakt og ikkevoldelig strategi. Den økte oppmerksomheten kan bidra til en endring av situasjonen i landsbyen, spesielt om israelske myndigheter føler oppmerksomheten ødelegger Israels rykte. Samtidig er dette et spørsmål om demonstrasjonene skal endre karakter og motstandsorganisasjonene skal framstille demonstrasjonene som ikkevoldelige for å tiltrekke seg de internasjonale aktivistene og økt mediaoppmerksomhet. Det er stor uenighet innad i motstanden om ikkevoldsstrategien. Det er tydelig at dette handler om eierskapet til motstanden, og hvem som skal styre motstanden i hvilken retning. En motstandsorganisasjon i Stop the Wall er uenig i at motstanden mot muren

skal framstille seg selv på denne måten. Gjennom å gjøre dette blir all palestinsk motstand som ikke framstiller seg selv på denne måten mistenkeliggjort og legitimiteten i motstanden kan forsvinne. Palestinsk motstand skal ta utgangspunkt i palestinsk ledelse og palestinsk strategi og kultur. Palestinere skal ikke trenge å rettferdiggjøre sin motstand gjennom å framstille motstanden som ikkevoldelig (motstandskordinator, Stop the Wall, 13.10.09) Dette handler også om eierskapet til motstanden, et intervjuobjekt mener det er Fatah som styrer motstanden i Bil'in som en ikkevoldelig motstand (ungdomskordinatorer, Stop the Wall, 04.08.09).

I Jayyous har voldsnivået innstilt demonstrasjonene i dag, slik motstandens geografidelen forteller. Selv om organisatorene gjerne ville fortsette å mobilisere til demonstrasjoner tvang det høye voldsnivået dem til innstille demonstrasjonene (to ungdomsorganisatorer, Jayyous, 17.10.09). På tross av et høyt voldsnivå i Budrus førte ikke volden til at demonstrasjonene ble avsluttet (motstandsorganisasor, 06.10.09). I Ni'lin har voldsnivået vært høyt fra starten av demonstrasjonene. Likevel har ikke det skremt folk fra å demonstrere, oppmøtet er sterkt i dag (eget feltarbeid, september-oktober 2009). Et høyt voldsnivå vil ikke skremme folk fra å demonstrere, for om folk har eiendomsrettigheter til jorda og til å bo der vil de fortsette å demonstrere (ungdomsorganisasor for motstanden i Ni'lin 17.09.10). Ifølge informanten er dette siste seksjonen av muren. Derfor vil militæret bruke alle metodene de har brukt andre steder, siden de er frustrerte fordi de ikke lyktes i å stanse demonstrasjonene der (intervju 17.09.10). Samtidig holdt Jayyous på med sine demonstrasjoner i 3-4 år før de innstilte dem. Da intervjuet med motstandsorganisasoren i Ni'lin ble holdt hadde muren stått rundt landsbyen i omtrent ett år, og landsbyen hadde holdt på med demonstrasjoner siden byggingen startet. Under en demonstrasjon i Ni'lin fokuserte motstandsaktørene på den inhumane behandlingen av palestinske fanger ved å knyte sammen hendene til barn i demonstrasjonen. I landsbyen har motstandsaktører også brukt redskaper for å demontere deler av muren slik at "vi kan se jorda på andre siden, jord vi ikke har sett på et år." Valget av de ulike strategiene og metodene handler om hva som skaper oppmerksomhet i media. (intervju med ungdomsorganisasor for motstanden i Ni'lin 17.09.10). I tillegg til at medias tilstedeværelse gir motstanden økt oppmerksomhet kan den fungere som en støtte for de lokale motstandsaktørene og gjøre det lettere for dem å fortsette å møte opp på demonstrasjonene.

6 Konklusjon

Problemstillingen min stilte spørsmålet om hva som karakteriserte motstanden mot byggingen av muren på Vestbredden, og hvilke muligheter og begrensninger som påvirker motstandens gjennomslagskraft på ulike geografiske nivåer. Motstandens struktur endres som en følge av den israelske okkupasjonen. Måten okkupasjonen fungerer på, gjennom å utspille seg på ulike måter knyttet til murens rute og voldsnivået i en romlig kontekst samtidig som okkupasjonen styres fra israelske myndigheter på nasjonalt nivå, bidrar til at motstandens etablering i nasjonalt rom og mobiliseringsgrunnlag rundt muren som en helhet svekkes. Istedet forankres motstanden i stor grad i ulike steder der forsvaret av enkeltlandsbyers landbruksjord som mobiliseringsgrunnlag.

Motstandens organisering karakteriseres av mange ulike allianser i de ulike landsbyene. Dette tyder på en pragmatisme rundt hvilke aktører som skal koordinere motstanden blant de palestinske motstandsaktørene, det viktige for lokalbefolkningen er at den organiseringen som eksisterer fungerer og oppnår å få jord tilbake. De lokale motstandsaktørene opplever ikke at partiers nasjonale nivå og NGO-er fungerer eller kan fungere på en slik måte. Grunnlaget for at lokalbefolkningen har lite tillitt til partier nasjonalt handler mer om en skillelinje mellom lokalt og nasjonalt nivå enn med hvilken politisk tilhørighet lokalbefolkningen har. Samtidig kan ulike lokalavdelinger av politiske partier ha et eget interessegrunnlag i å stå for organiseringen av motstanden.

Endringer i motstandens struktur gjør at den kollektive identiteten festes lokalt i nære forbindelser. Fraværet av en sterk nasjonal motstandsbevegelse mot muren gjør at den nasjonale identiteten motstandsaktører imellom ikke kommer til uttrykk gjennom samarbeid og koordinering mellom ulike geografiske nivåer og ulike steder. Det dannes en felles identitet mellom motstandsaktører som bor i den enkelte landsby, som kommer til uttrykk gjennom økt mobilisering av motstandsaktører til demonstrasjoner i landsbyen. På bakgrunn av at det eksisterer flere ulike mobiliseringsstrukturer som ikke har organisert samarbeid med hverandre og at den kollektive identiteten utspiller seg mellom lokalbefolkning fra samme landsby får motstanden et uttrykk som flere forskjellige motstander mot ulike murer, og ikke én motstand mot den samme muren.

Motstandens gjennomslagskraft på nasjonalt nivå ovenfor israelske myndigheter for fjerning av hele muren svekkes som resultat av den geografiske fragmenteringen og av hvordan den kollektive identiteten utspiller seg. Samtidig gjør det at det eksisterer flere ulike

motstandsuttrykk at de lokale motstandsinitiativene kan oppnå konkrete seire på landsbynivå om de har de tilstrekkelige mobiliseringsressursene tilgjengelig. Ressursene handler om de lokale motstandskoordinatorers evner og forbindelsene de eventuelt sitter på til å mobilisere palestinere lokalt. I tillegg får publisitet i media, spesielt internasjonal media, og kreative motstandsstrategier relevans som mobiliseringsressurs ovenfor internasjonale og israelske aktivister. Disse mobiliseringsressursene vil kunne utvikle seg i spesielt stor grad på lokalt nivå i landsbyene.

Litteratur

Abdulhadi, R., 1998, *The Palestinian Women's Autonomous Movement, Emergence, Dynamics and Challenges*. Gender & Society desember: Vol. 12 no. 6: 649-673.

Addameer – Prisoners Support and Human Rights Association & Palestinian Grassroots Anti-Apartheid Wall Campaign, 2009, *Repression allowed, resistance denied, Israel's supression of the popular movement against the Apartheid Annexation Wall*, juli.

Allen, J., 2004, *The Whereabouts of Power: Politics, Government and Space*, i Geografiska Annaler. Series B, Human Geography, 2004, Vol. 86, No 1: 19-32, Special Issue: The Political Challenge of Relational Space

Benford R. D. & D. A. Snow, 2000, *Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment*. Annual Review of Sociology, august 2000: Vol. 26: 611-639 (Volume publication date August 2000).

Crossley, N., 2002, *Making sense of social movements*. Open University Press, Buckingham.

Delaney, D., 2005, *Territory, a short introduction*. Blackwell Publishing, Malden.

Della Porta, D. & M. Diani, 2006 *Social Movements, An Introduction*. Blackwell Publishing, Malden, MA.

Dolphin, R., 2006, *The West Bank Wall, Unmaking Palestine*. Pluto Press, London.

Edelman, M., 2001 *Social Movements, Changing Paradigms and Forms of Politics*. Annual Review of Anthropolgy, Vol. 30: 285-317.

Gordon, N., 2008, *Israel's Occupation*. University of California Press, Berkely and Los Angeles.

Hallward, M. C., 2009 *Creative Responses to Separation: Israeli and Palestinian Joint Activism in Bil'in*, Journal of Peace Research juli 2009: Vol. 46: 541-558.

Hammami, R. og S. Tamari, 2000, *Anatomy of Another Rebellion*, i Middle East Report 217, vinter 2000, Beyond Oslo: The New Uprising.

Hammersley, M. & P. Atkinson, 2007 *Ethnography, Principles in practice*. Routledge, Oxon.

Judt, T., 2004, *Introduction*, i Said, E., *From Oslo to Iraq and the Road Map*. Pantheon Books, New York.

Khawaja, M., 1994, *Resource Mobilization, Hardship, and popular Collective Action in the West Bank*. Social Forces, Vol.73, No. 1 (Sep. 1994), pp. 191-220

King, M. E., 2007, *A Quiet Revolution, the First Palestinian Intifada and Nonviolent Resistance*. Nation Books, New York.

- Kobayashi, A., 2001, Negotiating the personal and the political in critical qualitative design, i Limb, M. & Claire Dwyer, *Qualitative Methodologies for Geographers, Issues and debates*. 2001, Arnold, London.
- Kriesi, H., R. Koopmans, J. W. Duyvendak, M. G. Giugni, 1995, *New Social Movements in Western Europe, A Comparative Analysis*. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Lysetøl, P. M., 2009 *Palestinerne, Historie og frigjøringskamp*. Tidsskriftet Rødt!, Oslo.
- Ingdal, N. & A. H. Simonsen, 2005, *Mur, Delt landskap i Israel og Palestina*. J. W. Cappelen Forlag a.s., Oslo.
- Makdisi, S., 2008, *Palestine Inside Out*. W. W. Norton & Company, Inc., New York.
- Newman, D., 2002, *The Geopolitics of Peacemaking in Israel-Palestine*, i *Political Geography*, Volume 21, Number 5, June 2002: 629-646.
- Ragin, C. C., 1994, *Constructing Social Research*. Pine Forge Press, Thousand Oaks.
- Roei, N., *Moulding Resistance: Aesthetics and Politics in the Struggle of Bil'in Againsts the Wall*, i Mieke Baland Miguel Hernandez-Navarro (eds.), *Politics of Living: In Migratory Culture*. Amsterdam: Rodopi (kommende utgivelse).
- Robinson, G., 1997, *Building A Palestinian State, The Incomplete Revolution*. Indiana University Press, Bloomington & Indianapolis.
- Rubin, H. J. & I. S. Rubin, 1995, *Qualitative Interviewing, the Art of Hearing Data*. SAGE Publications Inc., Thousand Oaks.
- Said, E., 2004, *From Oslo to Iraq and the Road Map*. Pantheon Books, New York.
- Shlaim, A., 2000, *The Iron Wall. Israel and the Arab World*. Penguin books, London.
- Sæther, E., 2006, *Fieldwork as Coping and Learning*, i Heimer, M., & J. Thøgersen, *Doing fieldwork in China*. 2006, University of Hawaii Press, Honolulu.
- Tarrow, S., 1998, *Power in Movement, Social Movements and Contentious Politics*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Thagaard, T., 2009, *Systematikk og innlevelse, En innføring i kvalitativ metode*. Fagbokforlaget, Bergen.
- Tveit, O. K., 2005, *Krig og diplomati, Oslo-Jerusalem 1978-1996*. H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Oslo.
- United Nations, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) occupied Palestinian territory, West Bank & Gaza Closure Maps. Juli 2009, OCHA Management Unit, Jerusalem.

Williams, R. H., 2004, The Cultural Contexts of Collective Action, i Snow, D. S. Soule & H. Kriesi (eds), *The Blackwell Companion to Social Movements*. 2004, Blackwell, Oxford.

Appendix

1. Intervjudesign

Introduce the topic:

I am interested in the mobilization for the resistance against the wall.

-How do you view the Palestinian political landscape today?

-Muren som motstandsobjekt

-Why do you resist the wall? (against the taking of natural resources, or see the wall as another symbol of the occupation?)

-Is the concept of non-violence important in resisting the wall?

-How do you understand the concept of “popular resistance”?

-What is the goal for the resistance?

-Do you believe in a future Palestinian state?

-How does the ICJ ruling influence the resistance?

-De motstandsformene som brukes

-What activities do you do when resisting the wall?

-Why are these activities important to use?

-How will you use the international week against the wall (9th – 16th of November) in your village? (se også facebookmelding fra Mohammad fra 1. September)

-Endringer i mobiliseringen

-When did you start the resistance in your village?

-Did you use other activities before the wall was finished/Have your village used other activities?/Has the resistance changed after the wall was finished?

-How does the Israeli military influence the resistance?

-How does Palestinian political forces influence the resistance/mobilize to the resistance?

Denne er mer til meg selv for å vite hva jeg spør om, enn et spørsmål i intervjusituasjonen:

-What factors can influence on how many people participate in the resistance?

-that the wall is finished?

-active Palestinian political forces who decide when and how to resist?

-Israeli brutalization

-How many people participate in the resistance in your village today?/How many participated before the wall was finished?

-Is there any people in your village who thinks the resistance don't accomplish much?

-Can you show me to these people? (spesielt det Vivian sier om Abdullah Rhama)

Organisering av motstanden

-How do you view the Stop the wall campaign's role in the resistance?/Does your village cooperate with Stop the wall campaign?

-Does your village cooperate with other villages affected by the wall?/How much contact does your village have with other villages affected by the wall?

-Is resistance in your village influenced by any political forces?/Are you associated with any political party or organization?

-What role plays the organizing of the farmers/youth in your village?

Landsbyer: Bil'in, Jayyus, Al Ma'sara, Ni'lin, Budrus.

Personalia

-How old are you?

-Male/female

-Political association

-How long have you participated in the resistance?

2. Intervjudesign til kvinnelig akademiker

Introduce the topic:

I am writing my master thesis about the mobilization for resistance against the wall, and in which direction the mobilization is going. I am interested in how and why ordinary people get organized in the resistance. I hope you can tell me about the Palestinian political landscape in general, and in the villages. I also hope you can tell me if the gender perspective is important in this regard, and how this influences the resistance.

The Palestinian political landscape:

-How do you see the development of Palestinian civil society the last 15 years?

Vær observant på oppfølgingspørsmål!

f.ex. the NGOs and the social movements.

(How do you see the development of the Palestinian political landscape the last 15 years?)

-Political parties

-Political movements

-How do you view the Palestinian political landscape today?

-Political parties

-Political movements

The mobilizing in the villages:

-Which organized forces influence the resistance/mobilize to the resistance in the villages against the wall today?

-How are these forces active in the villages?

-What can you tell me about the different villages, regarding the mobilization? (Bi'lin, Jayyous, Al Ma'sara, Tulkarem, Qalqiliya, Bethlehem, Ni'lin, Budrus)

The gender perspective:

-Is the gender perspective important in the resistance in the villages?

-How does the gender perspective influence the mobilization for the resistance?

3. Informantoversikt og møter

Benevning i oppgaven	Dato for intervju
To ungdomskoordinatorer fra Stop the Wall	04.08.09
Kvinnelig akademiker	10.09.09
Motstandsorganisator, Budrus	17.09.09 og 06.10.09
Motstandsorganisator, Bil'in	25.09.09
Rådgiver hos Alternative Information Center	
Kvinnelig motstandsorganisator, Budrus	06.10.09
Bonde, Budrus	06.10.09
Tolk for bonde i Budrus	06.10.09
Mannlig motstandsorganisator, Budrus	06.10.09
Mannlig motstandsaktør	06.10.09
FN-ansatt	08.10.09
Motstandsorganisator 1, Jayyous	12.10.09
Koordinator i Stop the Wall	13.10.09
Motstandsorganisator 2, Jayyous	15.10.09
To ungdomsorganisatorer, Jayyous	15.10.09
Internasjonal aktivist, Bil'in	16.10.09
Bonde, Bil'in	16.10.09
Ungdomsorganisator for motstanden, Ni'lin	17.10.09
Kommuneansatt, Jayyous	25.10.09
Representant for kvinneorganisasjonen, Jayyous	25.10.09
Kvinnelig organisator for motstanden, Ni'lin	27.10.09
Foredrag med Eyal Weizman hos organisasjonen 0047	28.10.10